



**Magyarok
története**

**A mi
cigányaink
Vidám oldal
Oslo'i hírek**



Nyári történetek

„Az iskolák fölöttébb szükséges voltáról”

Legremekebb évünk



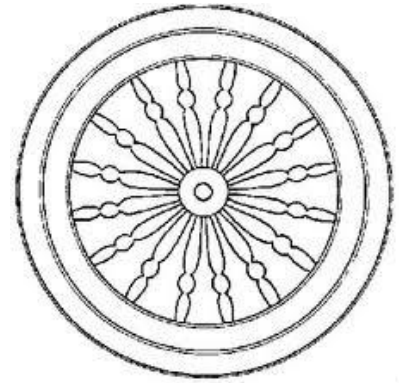
Magyar

Alapította 1999-ben: Tar Károly

Lige

A tartalomról:

Nyári történetek 12-13, 33-41
A mi cigányaink 14-17
Aghegy könyvek 28
Házunk tája 18-31, 48-49
Magyarok története 42-43
„Az iskolák fölöttébb szükséges voltáról” 8-11,
Itthon-otthon 44-45
Vidám oldal 46-47
Oslói oldal 51-57
Székely János svédországi képeslapjai 58



*„Ami az embert emberré teszi, azt nem érinti a gazdasági válság.”
(Böjte Csaba)*

Az Ághegy-Liget Baráti Társaság honlapja:

<http://aghegy.hhrf.org/tarsasag>

**Skandináviában rengeteg a liget (lund),
de **MAGYAR LIGET** csak egy van!**



Szerkesztő:

Tar Károly

tar.karoly@gmail.com

Munkatársak:

Dr. Békássy N. Albert - bekassyan@gmail.com

Székely János nikon@amdazerg.info

Fiókszerkesztőségek:

Stockholm: Moritz László - laszlo.moritz@spray.se

Malmö: Dr. Szalontai Éva - evaszal@axelero.hu

Oslo: Kovács Ferenc - ferenc.kovacs@media.uio.no

Budapest: Aniszi Kálmán - aniszi_kalman@g51.kibernet.hu

Sárga Nóra norasarga@gmail.com

Az aláírt írásokért a szerzők felelősek. A szerkesztőség a beküldött írások magyarítását kötelességének tartja. A lapot a skandináviai magyar egyesületek és jóakaróink sokszorosítják és terjesztik.

Lapunk a világhálón: <http://magyarliget.hhrf.org>

ISSN 1404-7780



Petőfi Sándor Ősz elején

Üres már a fecskéfészek
Itt az eszterhéj alatt,
Üres már a gólyafészek
Tetejében a kéménynek...
Vándor népe ott halad.

Ott a messzeség homályin,
Ott az égnek magasán.
Látom még, mint kis felhőket,
Vagy már nem is látom őket?
Csak úgy képzelem talán.

Elröpülnek, elröpülnek,
Tavasz s nyár vendégei,
És őket már nemsokára
A kertek s mezők virága
S a fák lombja követi.

Mint szeszélyes hölgy, a mennybolt
Majd borul, majd kiderül.
Ajka még mosolyg, s szemébe
Könny tolúl... ennek sincs vége,
S ajkán újra mosoly ül.

Bús mosolygás és vidám könny!
Csodálatos keverék.
Észrevétlen karon fogja
És egy más világba vonja
A merengés emberét.

Órahosszat elmerengek,
És ha egy elejtett tárgy
Vagy harang, amely megkondul,
Fölrasztott álmaimbul:
Elmém, nem tudom, hol járt?



Jó úton

Évekkel ezelőtt történt.

A barna férfi gyakorlott mozdulatokkal tűzifát aprít a gazda udvarán. Alkalmi munkából él, népes családjával együtt. Egyik tizenéves fiát is magával hozta, hadd szokja a munkát.

A fiú szaporán forgolódik, a fáskamarában mutatós sorba rakja egymásra a hasított fát.

A gazda nézi a szorgalmas gyereket, szoba elegyedik vele.

- Szókratésznek görög szakálla volt...- mondja gyerek.

- Micsoda?! – csodálkozik a gazda

- Ezt honnan veszed?

- Hát... Olvastam.

- A hátának hasa is van! Veti oda könnyedén, hogy rejtse csodálkozását.

- Még mit olvastál?

- Azt, hogy azok a régi görögök nagyon okos emberek voltak...

- Csakugyan – mondta a gazda elgondolkodva. Aztán besétált a házba és némi keresgélés után kihozott könyvtárából egy tizenéveseknek való képeskönyvet a görög filozófusokról.

- Ez a tiéd!

- Igazán?! – csodálkozott a fiú.

Miután végzett munkájával boldogan elviharzott a könyvvel együtt a tasnádi Cser-völgy apró cigányházaik közé.

Onnan, ha rögös, szerteszét ágazó utakon is, vajon merre indult? Ki tudja most vajon hol, merre jár?



A szerkesztő naplójából

A szórványban élő magyarok tízparancsolata:

1. Beilleszkedni igen, beolvadni nem!
2. Ne szégyelld anyanyelvedet!
3. Nemzeti ünnepeinket megtartsd!
4. Tiszteld gazdaországod szokásait, végy át belőle mindent, amit jónak látsz, és folyamatosan ismertesd néped hagyományait!
5. Vegyesházasságban is beszélj gyermekeiddel anyanyelveden.
6. Három éves korától tanítsd anyanyelveden írni, olvasni gyermekeid!
7. Keresd honfitársaidat. Szoktasd hozzátartozóidat rendszeres anyaországi látogatásra!
8. Kerüld a zagyvanyelvet. Havonként olvass legalább egy könyvet, hetenként legalább egy oldalt (levelet, naplót, stb.) írd - anyanyelveden!
9. Rendszeresen hallgass anyanyelveden rádióműsort, nézz anyanyelvű tévét!
10. Imádkozz anyanyelveden!

A magyar kulturális szervezetek együttműködéséről

Jogos és mindig időszerű a Kárpát-medencei kulturális szervezetek együttműködéséről megfogalmazott igény és elhatározás, hogy az anyaország körüli országok magyarságának kulturális intézményei a jövőben összehangoltan végezzék tevékenységüket, és közös programok rendezésével, szoros kapcsolattartással növeljék hatékonyságukat. Amikor ennek a közös munkának a követelményei és módszerei vizsgálat alá kerülnek, annak érdekében, hogy munkánk a jövőben hatékonyabbá váljon, fölöttébb szükséges a magyarság számottevő részének európai uniós jelenléte szempontjából nyilvánvalóan és parancsolóan lehetséges, a tervezettnél még szélesebb együttműködés lehetőségeinek kibontakoztatása.

A magyar kulturális intézmények és szervezetek munkájának összehangolásakor, valamint a közösen végezhető programok kezdeményezésekor ideje volna az Unió egészében gondolkodni. Talán nem érdekünk, hogy az eddigi „nyugati régió” magyarjai között számon tartott európai magyarság mostoha sorsán változtassunk? Talán nem ugyanazon gondok bénítják a nyugat-európai országokban, a többnyire a maguk erejére számító magyar egyesületek tagjait és egyesületekhez nem tartozó, de ennél ötször – hatszor nagyobb számú magyarságot, az emberséges szórványban is küszködő, az anyaországból jórészt nem a maguk hibájából kitértorgott, nemzetiségükhöz hűen ragaszkodó magyarokat? Mindazokat, akik számuknál fogva, képtelenek megteremteni a magyar művelődésnek a kor igényeihez mért színvonalát, mert ezt sem szellemi, sem anyagi helyzetük nem teszi lehetővé. Akik szórványhelyzetükben képtelenek átfedni a kulturális élet sokféle területét, ahol a magyar műveltséget terjesztő értelmiségiek hiánya nyilvánvaló. Pedig tetten érhető itt az igyekezet: elit irodalmi körök (Hollandiában, Dániában, Norvégiában, Stockholmban), fordítói műhelykezdeményezések, magyar nyelvű egyesületi lapok, irodalmi és művészeti lap, egyházi folyóirat, legújabbán magyar nyelvű irodalmi rádió stb. működik önerőből. Svédországban két helyen is meggyökeresedett a táncház, Koppenhágában egyelőre még működik a Hamvas Béla Látókör, és a biztató példák sorát folytathatnánk. De a valóságos magyar népnevelésnek híjával vagyunk, s leszünk ezután is, ha nem kapcsolódhatunk abba az immár eredményesnek mondható körforgásba, ami az anyaország segítségével, a Magyar Köztársasággal határos országokban folyik.

Ehhez pedig sürgős szemléletváltásra volna szükség. Elmondtam, megírtam néhányszor, s most újra ismétlem, hogy a „nyugati régiókban” élő magyarok megkülönböztetett mellőzésén sürgősen változtatnunk kell.

Ehhez meg kell neveznünk csoportjaikat, ki kell jelölnünk régióikat. Nyilvánvaló, hogy az anyaország határain kívül nemcsak nyugaton élnek magyarok, hanem a világ minden részén. Nem nevezük, nem szólítjuk meg őket, nem gondolunk velük. Nem elégedhetünk meg a használatban lévő „nyugati régió” megnevezés alá sorolásukkal.

Magyarországnak az Európai Unióhoz való csatlakozásával létrejött új helyzetben indokolt a pontosabb, a teljesebb meghatározást. Az EU országaiban élő és a jövőben minden valószínűség szerint, a sokféle gyarapodó számú magyarság saja-



tos helyzetéből adódóan, ők már nem csupán kis számú „nyugati magyarok”, hanem az Európai Unióban, az anyaországban élőkkel azonos értékű nemzetársak, uniós állampolgárok. Érvényt kell szereznünk a határon túli magyarok tényleges és ésszerű nyilvántartásának, bekapcsolásuk az összefogott magyar művelődés szervezetségébe, magától értetődő, halaszthatatlan feladat. Az anyaországi magyarokkal és a Kárpát-medencei magyarokkal egyetlen nagy csoportba tartozónak kell megneveznünk az EU-ban élő nemzetársainkat. A világban szétszóródott magyarsághoz pedig értelemszerűen a külföldi jelző illik.

A nyugat-európainak mondott, valójában EU-s magyarság mellőzése mindenféleképpen káros és hátrányos az egész magyarság szempontjából. Szórványainkban most még van, még lenne erő a csatlakozásra, de további halogatással, szellemi és anyagi vonatkozású segítség nélküli magára maradottságában az ott élő magyarság erejét veszti, csatlakozásával egyre kevésbé lesz majd adományozó, magatehetetlenségében, nemzeti kiszolgáltatottságában pedig már nem lesz, nem lehet méltóságának, felhalmozott értékeinek közvetítője.

Szórványokból foszlányokká leszünk. És harmadik nemzedékük ahelyett, hogy beilleszkedne, észrevétlenül beolvad a befogató ország nemzetiségébe.

Most még adhatunk nyugaton tanult civilizációnk elsajátított értékeinkből az anyaországnak, később a beolvadás megpróbáltatásaitól tizedelve, béna szenvedői leszünk annak a bágyadt jóakarotnak, amely nemzeti tudatunk megmaradását ma még, legfentebb széttárt karú beletörődéssel ápolgatja.

Meggyőződésem, hogy a magyar összefogás csakis úgy igazi, ha teljes.

A szerkeszt



Az Ághegy a világban

Április 23-án, Stockholm után Kolozsváron, a Minerva Társaság és a Szabadság napilap szerkesztőségének meghívására, bemutatásra került a Tar Károly író versei által ihletett képi-állítás. A kiállító termek falain egymás mellett kerültek a nagyméretben kinyomatott versek és Moritz Lívia svédországi festőművésznő, az Ághegy műhely tagjának művei.

A megnyitón, a több kolozsvári irodalmi-kulturális személyiség mellett, nagyszámú érdeklődő hallgatta Tibori Szabó Zoltán elnök méltató szavait. Moritz László az Ághegy-Liget Baráti Társaság alelnöke románul is ismertette az Ághegy folyóirat és a kiállítás történetét. Burca Péter a Kolozsvári Román Opera magánénekes tiszán csengő basszusán, magas művészi előadásban Mozart és Rossini áriákkal szórakoztatta a nagyérdemű közönséget. A Kolozsvári Magyar Színház művésze Tar Károly versei közül az *Itt és ott* és *Megszámlált napjaink* címűt szavalta nagy átérzéssel. A költő, miután felolvasta svéd-magyar unokái anyanyelvének ápolásáról szóló *Tavaszi* című versét, a „genius loci” szellemében újságírói és írói indulásáról beszélt, Moritz Lívia pedig a bemutatott művek keletkezéséről. A sikeres bemutató nyomán számosan látogatták a költészet és festészet összefonódását bizonyító kiállítást. Megtisztelő volt a kolozsvári Báthory István gimnázium egyik osztálya tanulóinak közös tárlatlátogatása. A vendégkönyvben bejegyzettek a közönség magas színvonalú irodalmi és művészeti tájékozottságát tükrözték.

A vándorkiállítás következő állomása Budapesten, a Magyar Írószövetség Székházában volt. Szentmártoni János, a Magyar Írószövetség elnöke, megnyitói beszédében örömmel üdvözölte az Ághegy folyóirat skandináviai magyar alkotók népszerűsítését célzó jelenlétét az Írószövetségben. A magyar nyelv és irodalom terjesztése és ápolása érdekében kifejtett szerkesztő munkásságát Pomogáts Béla, Széchényi Díjas irodalomtörténész, a Magyar Írószövetség egykori elnöke méltatta. Kovács Sándor kolozsvári zongoraművész, gyönyörű megszólaltatásban, Bartók és Chopin műveket adott elő. Dengyel Iván, a Vígszínház Jászai Mari díjas művésze, kimagasló szintű előadásban Tar Károly *Itt és ott* és *Nyári zápor* című verseit. Nikli Noémi publicista, különleges megvilágításban méltatta édesanyja, Moritz Lívia festőművésznő munkásságát.

A termet zsúfolásig megtöltő közönség előtt Moritz László, a kiállítás rendezője örömmel üdvözölte a jelenlévők között Szentiványi Gábor nagykövet urat, a svédországi magyarság régi támogatóját, fáradhatatlan lelkesítőjét, aki stockholmi nagykövetként többek között a skandináviai magyarok irodalmi és művészeti lapjának is segített abban, hogy a folyóirat kitűzött nemes céljának megfeleljen.

A kiállítás megnyitóján jelen volt Filippini Éva és Cservenka Judit, a Kossuth Rádió két szerkesztője, és három különféle adásban, stúdió felvételekkel gazdagított műsorokban, Szentmártoni János, Tar Károly, és a Moritz házaspár részvételével ízelítőt adtak a svédországi magyar irodalmi és művészeti alkotók munkájáról. Különösen a Kossuth Rádió május 9-én, az *Esti séták* című kulturális műsora keretében sugározott adás jelentős, mert régi hiányt pótolta. A rádió hallgatói alapos tájékoztatást kaptak az északi országokban élő több mint fél-ezer, a magyar kultúrát éltető és önzetlenül terjesztő közösségről.

A budapesti IV. Magyarok Világtalálkozóját szervező jelenlévők az *Itt és ott* című verset és képet kölcsönvették a kiállításról és a Világtalálkozó keretében bemutatták a Szyma csarnokban is, ahol Moritz Lívia rövid előadást tartott a magyar festőművészek svédországi jelenlétéről.

Moritz László



Moritz Lívia és Tar Károly



Társalgás a kiállítás megnyitója után



Tar Károly (balról) - Kalász Márton, Filippini Éva és Moritz Lívia társaságában



1989, legremekesebb évünk

Írta:

Jeszzenszky Géza

Magyarország nagykövete a Norvég Királyságban és az Izlandi Köztársaságban

Huszonöt évvel ezelőtt véget ért a világtörténelem egy ropant veszélyes időszaka, a hidegháború, amikor a világot évtizedeken át egy gombnyomás választotta el a termonukleáris világháború kitörésétől, amikor Magyarország és hét sorstársa a Szovjetunió által reá kényszerített kommunista diktatúra alatt szenvedett. A kedvező világpolitikai pillanat kihasználásában a lengyelekkel együtt a magyaroknak oroszlánrésze volt. Ezen belül is a gyors változás katalizátora volt az 1989. augusztus 19-én, Szent István hagyományos ünnepének előestéjén Sopron határában tartott Páneurópai Pikniknek, ahol egy békés német-osztrák-magyar határmenti találkozót kihasználva 7-800 keletnémet a meglepett magyar határőröket félrelökve átrohant Ausztriába, „a szabad világba.” Sikeres menekülésük láncreakciót indított el és az összes európai kommunista dominó eldőléséhez, a szabadság és a demokrácia hatalmas győzelméhez vezetett. Augusztus 20-a állami ünnepünk oslói magyar közönségének idősebb része a magyar

hazában 25 évvel ezelőtt zajló drámai eseményeket hitetlenkedve, félelmekkel vegyes örömmel figyelte, a fiatalabbja pedig még gyermekként, ifjúként otthon élve nem igen értette, mi történik körülötte, hogyan változik meg hirtelen a hangulat, az újságok és a rádió meg a TV nyelve, tanárai viselkedése.

1948-ra Magyarországon és egész Közép-Európában befejeződött a náci Németországot Amerika hathatós segítségével legyőző és megszállóként ott maradó szovjet hadsereg beavatkozásával végbement kommunista hatalomátvétel. Ezt az Egyesült Államok csak atomfegyver bevetésével, egy új világháborúval tudta volna megakadályozni. A további szovjet terjeszkedést a Nyugat 1949-ben létrehozott politikai és katonai szövetsége, a NATO megakadályozta, már jóval az 1956-os magyar forradalom előtt beletörődött Európa keleti felének szovjet uralom alá kerülésébe. Közép-Európa népei azonban nem törődtek bele a szabadság elvesztésébe, ezt igazolta a magyar 56, a prágai 68 és a lengyelek számos lázadása, köztük a legfontosabb, a Szolidaritás szabad szakszervezeti mozgalom 1980-81-ben. Az 1985-ben a Szovjetunió vezetőjévé vált Gorbacsov pártfőtitkár nem felszámolni akarta a kommunista rendszert, hanem modernizálni, gazdaságilag megjavítani, azt, ami Kínának azóta sikerült. Gorbacsov nem volt hajlandó további pénzeket tömni a csatlós államokba és ott költséges katonai jelenlét fenntartani. Bel- és külpolitikai reformjait a Nyugat üdvözölte, de többet, „felszabadítást” nem akart, neki tökéletesen megfelelt, ha Kelet-Európában nem üldözik, bántalmazzák a rendszert kritizálókat, ha „emberi arcot” mutat az eredendő embertelen kommunizmus. Reagan amerikai elnök és utódja, George Bush európai szövetségeseinél szigorúbban ítélte meg „a Gonosz Birodalmát,” és jóval többet költött a katonai egyensúly megőrzésére, de ők sem akarták „legyőzni” a Szovjetuniót. Viszont a Nyugat prosperitása, a fogyasztási cikkek széles rétegek



számára elérhetővé válása a nem elvakult, fiatalabb kommunista vezetők számára is világossá tette, hogy a szovjet blokk a gazdasági versenyt elveszítette, hogy jól élni csak a piacgazdaságban lehet.

A szabadságot azonban nem a NATO hozta el a rab nemzeteknek, ők – felismerve a kedvező, de könnyen elmúló pillanatot – maguk vívták azt ki. Elsőnek a lengyelek és a magyarok, ahol a gazdasági csődbe jutott kommunista vezetés tárgyalni kezdett a villámgyorsan megszerveződő politikai ellenzékkel. Az egész világ megrendülve figyelte 1989. június 16-án Nagy Imre, az 56-os forradalom 1958-ban kivégzett miniszterelnöke és mártírtársai újratemetését. A rendszer megreformálásával hiába próbálkozó utolsó kommunista vezetők végül az ún. kerekasztal tárgyalásokon, ahol Antall József személyében az ellenzék rátermett vezetőjét találta, elfogadták a kommunista alkotmány radikális megváltoztatását, a többpárt-rendszert és a szabad választásokat. A politikai hatalmat átengedve valószínűleg arra számítottak, hogy az átalakulással járó terhek hatására rövidesen vissza tudnak térni a hatalomba, de ha nem, akkor az államosított tulajdon saját kezükbe átjársásával a gazdaságban szereznek vezető helyet.

A Páneurópai Pikniken a párszáz keletnémet sikeres Ausztriába menekülése vonzott Magyarországra sok tízezer keletnémetet, akik parkokban, a Máltai Szeretetszolgálat táborhelyein várták az alkalmat, hogy ők is átjussanak a Vasfüggönyön. Őket visszakergetni már nem lehetett, ezért - a szűkségből erényt csinálva - az utolsó (reform)kommunista kormány, élén immár nem régi káderekkel, mint Grósz Károly, és nem pragmatikus közigazdászokkal, mint Timár Mátyás és Nyers Rezső, hanem a nemzeti érzelmű Németh Miklóssal és Pozsgay Imrével, megszerezve ehhez a szovjet vezetés engedélyét, szeptember 10-én Genscher nyugatnémet külügyminiszter jelenlétében bejelentette, hogy a keletnémet „turisták” útlevelükkel szabadon átléphetik az osztrák határt. Ezzel értelmetlenné vált a keletnémet lakosságot egy hatalmas börtönbe záró Berliini Fal, ennek megnyitásával elsza-

kadt a gát, a nép, a Volk elsodorta az addig még legjobban működő kommunista államot. Ez ébresztette föl a cseheket, és ez lázította föl előbb Temesvár többnemzetiségű lakosságát, majd a szörnyű terror alatt élő románokat. Nem Horn Gyula 1989 május 2-iki látványos szögesdrót átvágása volt a döntő, az után még lőttek a határon át menekülni próbálókra, hanem a Páneurópai Piknik. Előttém van a londoni Economist augusztus végi karikatúrája: két keletnémet áll a Fal előtt, és olvassa azon a feliratot: „No exit, try Hungary.”

A váratlan, szenzációs folyamatban meghatározó volt a Szovjetunió és az Egyesült Államok magatartása, de a lengyel és a magyar ellenzék föllépése és tömegek általi támogatása nélkül a radikális fordulat, a rendszer teljes megváltozása nem következett volna be. Azon pedig nincs okunk bánkódnival, hogy itthon a kommunista pártvezetés az ellenállás, a véres erőszak helyett maga is a változás mellé állt, lehetővé téve a békés és gyors átmenetet. Nem ezen, hanem a következő választásokon, az egymást váltó kormányok politikáján múltott, hogy az ígéretes kezdés után nem köszöntött be a jólét, hogy a föltámadás annyi ember számára annyi nehézséget hozott. De 1989 óta szabadok vagyunk, nem élünk félelemben és idegen uralom alatt, magunk választjuk vezetőinket, lakhelyünket, munkahelyünket, világnézetünket. Az egyének és a nemzet jövője a saját kezünkben van.

Arany János Toldi-trilógiájának a címe: „Daliás idők,” Nagy Lajos király uralmát, a magyar lovagkort nevezte így. A rendszerváltozás résztvevői számára 1988-1990 volt egy feledhetetlen időszak, valóban reményteli „daliás idők,” és 1989, annus mirabilis, a csodák éve a magyarság ezer éves történelmének egyik legremekebb éve volt, amikor világtörténelmet írtunk.



„Az iskolák fölöttébb szükséges voltáról” Svédországban jónak mondható az anyanyelvi oktatás, de az EU-ban jobb is lehetne. Mert kell !

Tíz évvel ezel tti javaslat a nyugati szórványban él magyarok anyanyelvi oktatása színvonalának javítására, különös tekintettel arra, hogy az ismétlés a tudás anyja.ö

A magyar anyanyelvi és nemzeti-önazonosság-megtartó, önazonosság-építő stratégia kidolgozásának a MNYKNT-AK 2005-2010 közötti programjának kialakításához Komlós Attila által készített dolgozatban helytálló az a megállapítás, miszerint „az elmúlt két évtizedben felduzzadt skandináviai magyarság friss érdeklődéssel és igénnyel fordul anyanyelvi és kulturális identitásának megőrzése érdekében hazai, magyarországi támogatások felé, a fiatalság körében újabb lendülettel dolgozik, s láthatólag komoly eredménnyel.” Itt kell megjegyeznünk, hogy a nyugati régiókban élő magyarok vonatkozásban semmit sem változott az a felfogás, miszerint ők nemzeti-önazonosság-megtartó munkájukat önerőből kell, hogy végezzék. Ez igazságtalanul vonatkozik az erre fordítandó anyagi és szellemi lehetőségeikre is. Ideje volna elosztatni azt a téves felfogást, hogy a nyugaton élő magyarok, az otthoniaknál valamivel jobb anyagi körülmények között, a maguk erejéből képesek megoldani anyanyelvük és hagyományaik ápolásának sokoldalú feladatait. Számos magyar egyesület, művelődési kör, klub tagságának folyamatos gondja, hogy a hazai műveltséghez való felzárkózódás mikéntjére választ keressen. Eredményeik számosak. De éppen szorgos igyekezetük és a gyakran felhorgadó „nem lehet” ismétlődése láttatja velük ennek a fontos munkának a hiányoldalait is. Például a nyugati régiókban végzett anyanyelvi oktatásban:

A Svédországban folyó anyanyelvi oktatás színvonalának javítása olyan közérdek, amely nemcsak a nagyobb és sokoldalúbb anyagi ráfordítást, hanem jobb szervezési megoldásokat és mindenekelőtt a haza éltető figyelmét sürgetik.

A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága kiemelkedően fontos feladatának tekinti a magyar nyelv megőrzését, ápolását. Ezért eddigi hasznos tevékenységének folytatásaként, az anyanyelv szabad használata alapvető emberi jogára hivatkozva, olyan hosszú távú stratégia kidolgozásának szükségességét javasolja, amely az anyanyelv zavartalan elsajátítását a jövőben is biztosítja a családban és a közösségi intézményekben, tehát az oktatási intézményekben is, a politikai, a kulturális és az egyházi élet valamennyi fórumán és a közélet minden területén.

Tudatában vagyunk annak, hogy a magyarság nyelvi közösségre alapuló lelki és kulturális közösség. Függetlenül attól, hogy hol élnek azok, akik politikai, vallási és állampolgársági különbözőségük ellenére, a történelem során eltérő állami keretekbe kerülve, ezt a nyelvi közösséget vállalják, joguk és egyben önként vállalt kötelességük, hogy megfelelően, tehát fokozatosan magasabb szinten elsajátíthassák, ápolhassák a magyar nyelvet.

A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága létében hordozza azt a magyar politikusok által is több ízben megfogalmazott igényt, hogy tizenötmilliónyi magyar érdekében kell cselekednie. Az innen kiinduló gondolatsornak el kell jutnia ahhoz, hogy az anyaország és a Kárpát-medencei magyarságon túlmenően, a nyugati régió szórvényaiban élő magyarságnak az anyanyelvi és hagyományörző gondjait is

felvállalja.

Az eddigi nyugati régióknak nevezett tevékenységi terület Magyarországnak az Európai Unióba való belépésével megoszlott, külön területként szükséges kezelni az anyaországon kívül, az Európai Unió más országaiban élő magyarok anyanyelvi és sajátos művelődési gondjait.

A magyar nyelv európai nyelv, az Európai Unió egyik hivatalos nyelve.

Ebből következik, hogy a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társaságának hatáskörébe tartozik a világ bármely részében élő magyarok anyanyelvének és kultúrájának megőrzése és gyarapítása, különös tekintettel az anyaországra, a Kárpát-medencében élőkre, és az Európai Unió országaiban megtelepedettekre is. Ez utóbbiakkal kapcsolatban hangsúlyoznunk kell, hogy Magyarországnak az Európai Unió tagjaként, és ezen belül az Anyanyelvi Konferenciának nemcsak a lehetőségei, hanem a jogai és kötelességei is megnövekedtek, amelyeknek érvényt kell szereznie áldásos tevékenységének folytatására, kiterjesztésére.

A Barcelonában, 1996-ban a Nyelvi Jogok Világkonferenciája által elfogadott Nyelvi Jogok Egyetemes Nyilatkozata alapján, a magyar nyelvet beszélők többségének nyelvi korszerűsödése olyan államokban folyik, amelyek az európai közösséghez tartoznak, idegen szavainkat a velük folytatott társas kapcsolatokból, eredményes nyelvi együttműködésünk révén nyerjük, és a nyelvhasználatnak az egyének szabad cselekvése eredményeképpen hasznosítjuk, de ugyanakkor lehetőséget kell teremtenünk arra, hogy a világ bármely részén élő nyelvtársaink a magyar nyelv magasabb szintű változatait is elsajátíthassák. Ebben az iskolai oktatásnak, a közösségek anyanyelvi nevelésének és a tömegközlésnek rendkívüli a felelősége. Nemcsak a magyarországi és a Kárpát-medencei magyar iskoláknak, hanem az unióbéli régiókban működőknek is feladatuk, hogy elősegíthessék a különböző régiókban élőknek az anyaországi magyar nyelvközösséghez való szorosabb kapcsolódását, önazonosságuk erősítését.

A nyugati és az unióbéli szórványokban folyó anyanyelvi oktatás felületes vizsgálatából is kikövetkeztethető, hogy színvonala elmaradt a hazai iskolákban folyó munka színvonalától, nehezen felel meg a mai követelményeknek, a szülők elvárásainak. A nyugati régiók magyar iskoláinak a munkájába közvetlen beleszólása nem volt, nem is lehetett a magyar szakembereknek, de az unióbéli régiókban folyó oktatás színvonalának emelése érdekében, az EU parlamentjében és a különféle szerveződéseiben, bizottságaiban tevékenykedő magyar képviselők és tisztviselők segítségével, megtalálhatják annak a módokat, hogy az uniós országokban élő magyarok anyanyelvi oktatásának és művelődésének, az eddiginél hatásosabb segítői legyenek. Elképzelhető, hogy az uniós országok közös egyetértésben oldják majd meg a maguk anyanyelvi oktatásának szakmai és szervezési kérdéseit az unió minden államában, és ezzel az eddiginél magasabb minőségi színvonalra emelik országukban a különféle nyelvek, más uniós országokban pedig, a saját nyelvük oktatását. Nem tűnik elfogadhatatlannak az a felfogás, miszerint a magyar anyanyelv tanításának szakkérdései a magyar szakminisztérium illetékességi körébe tartozzanak. Ennek a szemléletváltásnak nem lehet gátlója a mások belügyeibe való be

nem avatkozás elve, hiszen a felek közös érdekében a szövetségi országban történik, és mindenütt a színvonalas nyelvtanulást, a művelődést szolgálja.

Meggyőződésem, hogy a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága, a megfelelő hazai és nemzetközi fórumokon érvényt szerezhet ennek a közérdekű felfogásnak.

A Svédországban élő bevándorlók anyanyelvi oktatásának lehetőségei adóttak, és az utóbbi években bevezetett korlátozások ellenére is jónak mondhatók, hiszen állami támogatással, a szülők kifejezett kérésére, az iskola keretein belül, heti rendszerességgel anyanyelvi oktatásban részesülhetnek a magyar nyelvet elsajátítani óhajtó tanulók. Az anyanyelv tanulásának jogát elismerve, iskolánként különféle módon, különféle szabályokhoz igazodva történik az anyanyelvi oktatás. Van, ahol létszámhoz kötve, legalább öt, anyanyelvén tanulni óhajtó gyerek részvételével történik az oktatás, máshol egyetlen tanuló számára is hetenként egyszer, egy órára, külön helyiséget biztosítanak, ahol a tanuló az iskolák között ingázó tanítójával rendszeresen tanulhatja anyanyelvét.

De a svédországi megkülönböztetett lehetőségek figyelembevételével sem lehetünk elégedettek az uniós országokban folyó anyanyelvi oktatás színvonalával, keresnünk kell a módját annak, hogy miképpen javíthatnánk a nyugati régiókban a magyar nyelv nem csupán idegen nyelvként való tanítását, anyanyelvünk ápolását. A világszerte megállapított második és főként harmadik generációs anyanyelvfelejtést kellene jobb, színvonalasabb anyanyelvi oktatással megelőznünk, legalább a legutóbbi időkben, a nyugati országokban a nyolcvanas évektől megletepedett magyarok között.

Az anyanyelvi oktatás színvonalának alakulását az Európai Unió országaiban többek között a következők befolyásolják:

- A tanulók különféle nyelvi és anyanyelvi környezetben élnek, családjukban más és más színvonalon beszélnek anyanyelvüket, vagy alig beszélnek anyanyelvükön, amiért tanításuk többnyire egyénekenként változó színvonalon történhet, előrehaladásuk az elsajátítandó anyagok tanulásában, az anyanyelvre szánt rövid időben (általában heti egy óra) vontatott, a gyakorlásra szánt idő függvényében egyénekenként változó eredményességű. Az egyénekre szabott oktatási módszerek eredményessége a tanulók családi helyzetétől, a szülők tudatos két- vagy többnyelvűsége törekvésétől, igényes vagy igénytelen anyanyelvhasználattól, a megengedő vagy elnéző kevertnyelvűségtől, az oktató kitartó, aprólékos munkájától függően alakul.

- A nyugati régiókban folytatott anyanyelvi oktatás a családban, a szülőknek az anyanyelvi oktatás fontosságáról, hasznosságáról és szükségességéről való meggyőzésével kezdődik, és akkor vezet a tanulók oktatásában is kimutatható eredményességre, ha az anyanyelvet oktató a felnőttek nevelésében is elége jártas, ha erre is folyamatosan gondot fordít. Ebben nagy segítségére lehetnek azok a magyar egyesületek, baráti társaságok, klubok, amelyek a magyar művelődést tudatosan szolgálják. Az anyanyelvi oktatás színvonalán is megmutatkozik, ha a magyar társasági élet szervezetlen, ha nem céltudatosan művelődésközpontú és hagyományörző.

- Az anyaországtól távol élő magyar nyelvet tanítók és tanárok nagy része kevésbé képzett, akad közöttük szép számmal képzetlen, a pedagógiában járatlan, aki a magyar nyelvtanításhoz szükséges sajátos tudást nehezen pótolhatja, a magyar oktatás és nevelés folyamatosan megújuló módszereiről nehezen vagy egyáltalán nem szerez tudomást, tapasztalatcserék hiányában magára utalt, tárgyi és nevelői módszerei, ha voltak is, fokozatosan megkoptak.

- A nyugati régiókban a magyar nyelvet tanítók munkájuk színvonaláról maguknak és a szülőknek adnak, vagy adhatnak számot. A tanulók képességeit időnként felmérhetik, de mun-

kájukért többnyire csak maguknak felelősek.

Munkájuk érdemi ré-

szének ellenőrzését megfelelő szakember hiányában a befogadó ország iskolai előljárói, tanügyi szervei, tanfelügyelők, iskolaigazgatói, elsősorban nyelvi okokból, nem vállalhatják. Ez az áldatlan helyzet – tisztelet a kivételeknek – fokozatosan érdektelenséget, színvonalatlanságot, tessék-lássék munkát eredményez az anyanyelvet oktatók körében.

- Nincs kidolgozott tanterv, igényterv a nyugati szórványban élők elemi és a gimnáziumi magyar oktatására. A magyar nyelvet idegen nyelvként is, a vegyes házasságokban kialakult nyelvi szinten, és anyanyelvként is, más és más módon lehet, és kellene tanítani. Ehhez iránymutató tantervekre, tanterv-modellekre volna szükség országonként, az illető ország sajátosságainak és a tanulók családi háttérének figyelembevételével. Nem beszélhetünk színvonalas anyanyelvi oktatásról ott, ahol a magyar nyelvet, a magyar irodalmat, a történelmet, a földrajzot és más tantárgyakat oktatók nem ismerik, vagy nem gyakorolják a tanterv szerinti iskolai munkát.

- A megfelelő elemi-, és gimnáziumi tankönyvek és munkafüzetek hiányában az anyanyelvi oktatás színvonalatlan. Az anyanyelv tanulására fordított idő rövidsége miatt szükséges volna a legkorszerűbb és leghatékonyabb taneszközökre.

- Hiányzanak a szülőket eligazító, a tanítókkal való együttműködésre szoktató kézikönyvek, segédkönyvek.

A hiányok felsorolását az oktatásban járatos szakemberek bizonyára még hosszsan folytatnák.

Itt az ideje annak, hogy a mindenkori magyar kormányok, az oktatási minisztérium hatáskörébe utalják a nyugati szórványban, ezen belül az Unió országaiban élő és munkálkodó magyar oktatók gondjainak megoldását. Első lépésként szakavatott felmérés alapján elemezni kellene a nyugati régiókban anyanyelvüket tanulók sajátos helyzetét, sajátosságait, a tanítók sajátos munkáját, felkészültségüket, továbbképzésük lehetőségeit ahhoz, hogy a különleges körülményeknek megfelelő munkájukat eredményesen végezhessék. Az anyaországi tanügyi szakemberek által kidolgozott tervek, módszertani ajánlások elkészítésére fordított anyagiak jelentenék a nyugati régiókban tanítóknak a régen várt, remélt és valós segítséget.

Külön figyelmet érdemelne az a gondolat, miszerint az Európai Unió országaiban végzett anyanyelvpoló munka sikere nemcsak az anyaország anyagi támogatásától, hanem elsősorban, a szerény anyagi ráfordítással megoldható szakmai irányítástól, a tartós szakmai kapcsolattartás szerveztségétől, a kitartó erkölcsi támogatásától függ.

Az egyszerű logikai gondolkodás alapján feltételezhetjük, hogy az európai Unió összes országainak egyaránt fontos, hogy saját nyelvük tanítását nemcsak országuk határain belül, hanem az európai közösség minden államában a lehető legmagasabb színvonalon oktassák. Ennek legcélravezetőbb módja az lenne, hogy ha az országok tanügyi szervei maguk is elősegítenék, támogatnák és ellenőriznék nemzeti nyelvük tanításának körülményeit. Nyilvánvaló, hogy az oktatás szakembereinek együtt kellene kidolgozniuk az uniós országokban azokat az érvényes szabályokat, amelyek alapján a színvonalas anyanyelvi oktatás kereteit meghatározzák, gyakorlatát közös megegyezéssel beindíthatják. A közös érdek alapján, a kölcsönös felelősséggel kialakított gyakorlatban, természetessé válhatna például az, hogy a magyarországi francia tanítás színvonalát a francia tanügy, a franciaországi magyar tanítást pedig, a magyar tanügy felügyelné, biztosítaná, pallérozná. Szüleink és nagyszüle-

ink idejében, a különféle tanár-cserék intézményesített formáin kívül gyakori és természetes volt az európai országokban, az idegenből érkező, különféle nyelvtanárok alkalmazása. Jelenlétüket és hasznos munkásságukat magától értetődőnek tudták mindenfelé. Hasonló elfogadtatásra számíthatunk az intézményesített laza, vagy akár a minisztériumi kapcsolatokkal szorosan kialakított, a nyelvoktatást felsőfokon szolgáló, európai egyezmény létrejöttékor is.

Jelen dolgozatunkban, e folyamat javasolt kezdetén, csak arra vállalkozhatunk, hogy a svédországi magyar szórványban, néhány itt tanító látletének és véleményének továbbításával, bepillantást nyújtunk az iskolai magyar oktatásba, azon célból, hogy a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társaságának a figyelmébe ajánlott - a megfelelő szervekhez továbbítandó, megvalósításáért kitartó közbenjárását segítő - gyakorlati javaslatunkat szükségszerűen alátámasszuk. (A véleményeket lásd a mellékletben.)

Javaslatunk pedig, röviden fogalmazva, a következő:

1. A Magyar Oktatási Minisztérium tapasztalt pedagógusai „tanfelügyelői” (a megnevezés ellen máris tiltakoznak az eddig elszámolással senkinek sem tartozó tanítók, mert nem a tanácsadót, a tapasztalatokat egyik helyről a másikra átvivő segítőt, hanem a felelősségre vonót, a büntető fennebbvalót látják), a szükséges időközökben, mérjék fel a nyugati szórványban folyó anyanyelvi oktatás körülményeit. Látogatásainknak lényege legyen a hasznos tapasztalatcsere, az anyanyelvi oktatás időszerű kérdéseinek ismertetése, gyakorlati bemutatása. (Ennek lehetetlenségét hangsúlyozzák a mindenféle változtatást ellenzők, mert szerintük, a svéd iskola ügyeibe például, nincs és nem is lehet beleszólása az országon kívülieknek.)

2. A magyar kormány diplomáciai úton igyekezzék elérni, hogy az Európai Unió országaiban a befogadottak anyanyelvi oktatásának megfelelő szintjét az anyaországok illetékesei, kölcsönösen biztosítsák, ellenőrizzék és szavatolják. A magyar tanítás színvonaláért felelős Oktatási Minisztérium engedélyezze és ellenőrizze a magyar nyelvet oktatók képzettségét, és az anyaországi magyar oktatás részeként gondoskodjon az oktatók sajátos továbbképzéséről, az illető országban élő magyar származású oktatók anyagi helyzetének figyelembevételével.

Javaslatunk szakavatott és részletes kidolgozása szakemberekre tartozik.

Összefoglalás

Svédországban a magyar anyanyelvi oktatás a szülők kérésére különórán történik és mindenütt része a svéd nyelvű oktatási folyamatnak. Országos összesítésben több mint ötven oktató végzi ezt a munkát, a hiányzó statisztikai felmérés helyett elégedünk meg azzal a megállapítással, hogy a magyar nyelvet oktatók képzettsége többnyire hiányos, a befogadó ország oktatási intézményei különféle, az anyanyelvi oktatásra jelentkezők közül képzetlen magyar tanítókat is alkalmaznak.

Az évezred indulásakor a Svédországi Magyarok Országos Szövetsége által létrehozott és Lázár Oszkár, lundi egyetemi tanár által betegsége beálltáig vezetett Anyanyelvünk Alapítvány a tanítók továbbképzését magára vállalva, a távoktatásra is tervet dolgozott ki, és könyvsorozatot indított, amelynek első darabja a Tar Károly által gondozott *Vallomások az anyanyelvről* című füzet volt.

Az alapítvány anyagi gondokkal küszködve nevet változtatott, majd felbomlott. A helyébe alakult és tagsági díjra épített anyanyelvápoló Őrszavak nevű egyesület haldoklik, ténykedése megszűnőben van, legutóbbi találkozásunkon min-

dössze hárman vettek részt. A Svédországban magyart tanítók szakmai színvonalára jellemző az a tény is, hogy csak néhányukat sikerült meggyőzni a svéd-magyar zagyvanyelv visszaszorítása érdekében, a Magyar Liget című dél-svédországi magyarok családi lapja által indított Svédországi magyarító szószerkesztővel való együttműködésre. A Tar Károly szerkesztette szószerkesztő végül is Molnos Angéla, a Debrecenben öt kiadást megért Magyarító könyvecské szerzőjének, és magántámogatások segítségével 2004-ben megjelent.

Valóban kiemelkedően eredményes oktatói és nevelői munkát a Stuber György által vezetett stockholmi hétvégi iskola, és a göteborgi László Patricia magyar tanár által kezdeményezett Tavasz szél kisiskolás csoport végez Svédországban. (A hétvégi magyar iskolák elterjesztése volna az a járható út, amely önkéntes előadóival és nevelőivel, a sűrűsödő az anyagi nehézségek ellenére eredményessé és kedvelté tehetné a nyugati szórványban az anyanyelvápolást. Ennek támogatására kellene megnyerni az Ághegy című svédországi magyar irodalmi és művészeti lapfolyam alkotóit és azokat a vendég-értelmiségieket, akik egyre növekvő számban, évekig itt dolgoznak, kutatnak és a Magyar Köztársaság Svédországi Nagykövetsége segítségével alakult Peregrinus klub tagjai.)

A svédországi, az Európai Unióban, és általában a nyugati régiókban élő magyarok anyanyelvi oktatásának színvonalán a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társaságának kezdeményezésével és közbenjárásával, rövidtávon, egy, a szakminisztérium által alakított felmérő- és tanácsadó szolgálatot végző pedagógus csoport tagjainak rendszeresített látogatása segíthetne. Utaztatásuk költsége busásan megtérülne a nyugati régiókban végzett anyanyelvi oktatás minőségi mutatóiban. Svédországban a vendég „tanfelügyelők” mindenütt a svédországi magyarok harmincöt egyesületének, és az itt magyarul tanítóknak a vendégszeretetét élveznék. De az egyetemi kapcsolatokban küldött, és különféle ösztöndíjakkal huzamosabb időre itt tartózkodó doktorandusok is kaphatnának a nyugati régióban végzett magyar oktatást felmérő és segítő megbízatást.

Hosszú távú megoldásként, megfontolásra ajánlom az Európai Unióban kivitelezhető nyelvi igényességet célzó, a nyelvi oktatás színvonalát növelő, kölcsönös felelősség kialakítását, mielőbbi gyakorlati bevezetése szabályainak kidolgozását.

Apáczai Csere Jánosnak „Az iskolák fölöttébb szükséges voltáról és a magyaroknál való barbár állapotuk okairól” mondott igazságait most, éppen háromszázötven esztendő múltán is, érdemesnek, és nagyon is szükségesnek tartom – újra és újra ismételnünk.

Lund, 2005. október 20.

Tar Károly mkl.



„Az iskolák fölöttébb szükséges voltáról”

Magyar nyelvvizsgám rövid története

Kicsi koromtól tudok svédül és magyarul. Nem is emlékszem mikor tanultam, csak egyszerűen értettem, hogy mit mondanak nekem, és tudtam, mit válaszoljak. Ez persze a családomnak köszönhető. Mert nálunk anyám úgy akarta, vele magyarul, apámmal pedig svédül beszéljünk. Nagyapám pedig megtanított helyesen írni és olvasni, ezek is mind gyorsan mennek gyermekkorban.

Az első szóm magyar volt. Úgy történt, hogy ablakunk alatt ment el a busz, odamutatott nagyapám és azt mondta, „busz”, vagy „Nézd, Benjámin, egy busz!”. Azt gondolta, hogy könnyű lesz nekem kimondani ezt a rövid szót. Hiába ismételte, nem mondtam ki. De egyszer, amikor újra az ablakban álltunk, hirtelen az útra mutattam és ezt mondtam: „Teherautó”! Nagyapám meglepődten kinézett az ablakon, és valóban ott volt a teherautó. Ezt a szót csak egyszer hallottam azelőtt, mert egyszer éppen nem járt arra busz és valami mást is kellett mutasson nagyapám.

Nagyapám arra is tanított, hogy a szavak értelmét keressem, a szavak tövéből építsem fel a szó értelmét. A magyar nyelvnek ez az egyik legérdekesebb része. A szó - értelem.

Egy téli estén mentünk hazafelé, fagy volt, zúzmarás a liget. Négy éves koromban nem ismertem ezt a szót, helyette kitaláltam egyet. Úgy tűnt nekem mintha kis csillagok estek volna a fübe. Hogy lehet ezt megfogalmazni? Nagyapámnál ebédelttem, figyelmeztetett, hogy ne morzszáljam a kenyeret. Ezért „csillagmorzszának” neveztem a zúzmarát. Mert olyan sok apró csillagok kerültek a lábam alá, mint a morzszák.

Az iskolában tanultam angolul, spanyolul és németül is, de ezeket a nyelvek mind üres lapok voltak számomra, előről kellett kezdenem mindeniket. Nyelvet akkor könnyebb elsajátítani, ha van kivel beszélünk, ha van, akinek írunk, és ha van értéke annak, hogy megtanuljuk.

Voltak napok mikor fölöslegesnek találtam, amikor nem akartam törődni a magyarral. Persze természetes, hogy ilyesmit érez

az ember, amikor fiatal és az összes barátai csak svédül beszélnek. Könnyű elkezdeni egy munkát és ugyan olyan könnyű abbahagyni, az igazi munka csak akkor kezdődik, mikor akadályhoz érkezünk.

Családom valószínűleg tudta, hogy nem fogok magamtól magyarul megtanulni. Az összes energia és idő, amit a családom reám fordított, hogy két nyelvet tanuljak másra is tudták volna használni, és könnyebb is lett volna nekik. De az első naptól már kitézték a célt, és én is megértettem, hogy nyilvánvaló: magyar tanulásra időt kell szánnom. Pont úgy kellett gondolkodnom, mint ők.

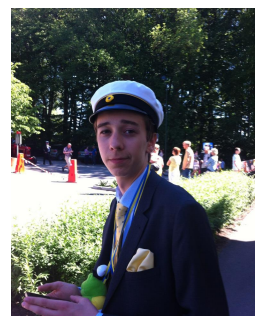
Iskola után hetenként egyszer magyar órára jártam. Köszönöm magyar tanáraimnak, akik összevissza bicikliztek a város iskolái között azért, hogy taníthassák azokat, akik magyarul kívánnak tanulni.

Köszönöm Wolf Juditnak és Rónyai Editnek hogy tanítottak. Hat éves koromtól tanultam magyarul az iskolában, de vasárnaponként nagyapámmal is egy-egy órányit. Diktálás, fogalmazás, versírás (karácsonyi ajándécul testvéreimmel együtt verseket fordítunk svédből magyarra és fordítva és előadtuk a karácsonyfa alatt) Regényeket olvastunk, verseket. Többek között a Pál utcai fiúkat, a Légy jó mindhalálig-ot, de Tamási Áron Ábel-jét és Kertész Imre Sorstalanság című Nobel-díjas regényét is. Beszélgettünk a magyar történelemről, írókról, geográfiáról, nyelvekről, a mindennapokon használt köznyelvről. Egyre könnyebben fogalmaztam magyarul, jókedvvel töltöttem az időt. Boldog voltam, hogy rendszeresen találkozhattam nagyapámmal. Nem ismerek senkit, akinek hasonlóan jószívű nagyapja volna, amiért egész életemben hála leszek. Megígérem, hogy nem felejtsem el, amit tőle tanultam, és azt is, hogy ezt a tudást továbbadom.

És így tanultam meg, lassan, fokozatosan magyarul. Persze még sok van, amit tanuljak, és mindig lesz, mert a magyar tanulást nem lehet, nem szabad abbahagyni, gyakorolni kell, ahogyan ezt a zongora-, a hegedű-, és más előadóművészek teszik. Esélyt kaptam, e nélkül nem jutottam volna idáig. Családomnak köszönhetem, hogy ezt a nem könnyű, de érdekes és szép nyelvet megszerettem.

A nyáron sikeres nyelvvizsgát tettem a Budapesten a Balassi Intézetben.

Bengtsson Benjamin



Svédországi versek, képek, zenével fűszerezve

Köszönöm Moritz Líviának, hogy észrevette verseimet” – jegyezte meg Tar Károly Svédországban élő író, költő, szerkesztő azon a délutáni rendezvényen, amelyen a jelen levők megismerkedhettek a szintén ott élő festőművész Tar Károly költeményei által ihletett képeivel. A kolozsvári Minerva Művelődési Egyesület Cs. Gyimesi Éva-termében Vers és kép címmel megnyitott kiállításon mindkét alkotó jelen volt, az esemény moderátora Moritz László, a svédországi Ághegy-Liget Baráti Társaság alelnöke, az ághegy és a Magyar Liget folyóiratok intézője.

Fontosak számunkra azok a magyar alkotók, és azok a műhelyek, amelyek Skandináviában, nevezetesen Svédországban működnek, függetlenül attól, hogy ezek képzőművészeti, irodalmi, zenéi, vagy más művészeti ágban tevékenykednek. A mai rendezvény ugyanakkor arra is szolgál, hogy minél inkább úgy érezzék, otthon vannak, bármikor hazatérhetnek – mondta köszöntőjében az esemény házigazdája, Tibori Szabó Zoltán, a Minerva Művelődési Egyesület elnöke.

A kiállított munkák, illetve az ezeket ihlető versek egy kiadványban is megjelentek az Ághegy Könyvek sorozatban, amelyhez Pomogáts Béla irodalomtörténész írt bevezetőt, a méltatást Moritz László olvasta fel. „Néhány versben és néhány képben alakot öltő világkép és érzésvilág, ezekben derű és fájdalom, életszeretet és tapasztalatok szigorú mérlegelése vegyül el. Mindkét művész: a költő és a festő immár több évtized óta egy korábban alig ismert világban kereste és találta meg otthonát. Tar Károly Erdélyből, Moritz Lívia a Dunántúlról került Svédországba, mára mindketten második hazájuknak tudják az északi környezetet, beleilleszkedtek ennek társadalmába, kultúrájába” írja Pomogáts Béla. Az irodalomtörténész úgy véli, Tar Károly versein, Moritz Lívia festményein mégis „átüt az elveszített és már csak alkalmilag, vendégként felkeresett erdélyi vagy a dunántúli, magyarországi világ.” Pomogáts szerint a mind távolabb került régi otthon emléke, mint titkos vérzés a kötéson, átüt a köznapi jelenen.”Ez a kettős élmény, kettős látomás ad igazán karaktert és teremtő erőt.”

„Nekem is nagyon fontos ez a kiállítás, hiszen innen indultam, ebből az épületből, itt lettem újságíróvá és íróvá” mondta a Kolozsváron született, 1995-től Svédországban élő Tar Károly. – Kolozsváron kezdtem, mint gyakornok, és lettem aztán főszerkesztő később. Svédországban két lapot alapítottam, magyar nyelvű rádiót indítottam, és a bevándorlók svéd nyelvű lapjának voltam a főszerkesztője. Ez a terem Cs. Gyimesi Éva nevét viseli. Eszembe jut, hogy amikor a Szabadságot alapítottuk, és kész volt már a másnapi lapszám, akkor jött be Éva a szerkesztőségbe, én pedig úgy döntöttem, hogy kiveszem írósmát, és megkérem Évát írjon ő valamit, hiszen akkor ő volt az üldözött. Szeretettel gondolok rá, és örülök, hogy most ilyenformán „újra találkozunk” – magyarázta Tar.

A rendezvény alatt Vatány Zsolt színművész olvasott fel a versekből, a hangulatos eseményen közreműködött Bură Renáta zongorán és Burcă a Petru a román opera szólistája, aki operáriákat adott elő, mindannyian nagy tapsot aratva.

A kiállítás április 30-ig látogatható Tar Károly jelenlétében, munkanapokon 11-16 óra között és a Minerva-házban (Jókai/Napoca u. 16. szám, I. emelet.)

Köll Katalin



Tar Károly volt a Kolozsvár Társaság vendége

nyári történet

Svédországban élő Tar Károly, író, költő, újságíró új könyveinek bemutatására szervezett baráti beszélgetést a Kolozsvár Társaság hét fön délután. Kántor Lajos, a társaság elnöke bevezetőjében a szerző 1969-es indulására emlékezett és a *Köszönöm, jól vagyok* című kisregényéből olvasott fel részleteket, amelynek előszavában Bálint Tibor így fogalmazott: „Fiatalságunk tüstént a mély vízbe vezette magát, s mintha az östehetség atavizmusa szabta volna meg mozdulatait, egyszerű szabályosan kezdett úszni a partok felé”.

Elhangzott: kifejezetten pozitív fogadtatásban részesült az író első műve itthon, ellentétben például azokkal a kötetekkel, amelyek az utóbbi időben, Svédországi tartózkodása idején láttak napvilágot: ezek ugyanis sajnos kevésbé jutnak el az erdélyi közönséghez, és a korábbiakhoz képest jóval kevesebb figyelmet, kritikát kapnak. – Napjainkban hiányzik az a fajta kritikai megmértetés, amely nemcsak dicséri, hanem el is gondolkztatja az alkotót. Éppen ezért, a legnagyobb teljesítmény az volna, ha az elég nagy számban élő svédországi magyarság ki tudná termelni a saját maga kritikusait – hangsúlyozta Kántor Lajos.

A frappáns bevezető után Tar Károly beszélt életéről, műveiről. A *Köszönöm, jól vagyok*-ra így emlékezett vissza: „Elhiszem, hogy akkor valamit ért, de az utóélete sajnos siralmas volt, mert kilenc esztendeig fekete listára kerültem, pedig novelláskötet, már kiadásra készen állott. Magyarázata szerint a Ceausescu - korszak elején jelent meg a mű, és a Forrás-sorozat legnagyobb példányszámú könyve volt, ám az illegalisták összevásárolták és elégették, a kritika pedig elmaradt.

1995-ben unokáin nevelésére költözött Svédországba. megtanította mindhármukat magyarul, de rájött, hogy minden fáradozása hiábavaló lenne, ha nekik nem lesz kívül magyar nyelven beszélniük. Magyar nyelvű lapokat és rádiót alapított, a bevándorlók svédnyelvű lapjának főszerkesztője volt. Családi lapja a *Magyar Liget* olvasható a világhálón. Ebből nőtt ki az *Ághegy* című skandináviai magyar irodalmi és művészeti folyóirat (aghegy.hhrf.org), amely nyomtatásban, egy kötetben öt-öt számot tartalmaz. Most készült el a kilencedik vaskos kötet.

Tar Károly elégedetten jegyezte meg: nem volt más választása, mint összefogni a magyar értelmiségieket, akik hajlandók voltak a szolgálatra. Több mint félezer skandináviai magyar alkotó támogatja alkotásaival a folyóiratot. Könyvsorozatot is szerkeszt: az *Ághegy Könyvek* sorozatban eddig közel félszáz szerző munkája látott napvilágot. Május 13-án mutatják be a stockholmi magyar nagykövetségen a Nobel-díjas Tomas Tranströmer tiszteletére szerkesztett műhelymunkában készült fordításkötetet.

Kolozsváron Tar Károly olvasókat szeretne toborozni, főleg irodalomkritikusokat, hogy a svédországi magyar alkotók műveinek visszhangja legyen errefelé, elvégre „kell néhány olyan ember, aki vigyázó szemét ráveti erre a jelenségre”. A szerző különben regényes életrajzán dolgozik, pentológiájának három

kötetével elkészült, jelenleg kiadót keres. A beszélgetés végén kis példányszámban a NIS Electronics cégnél általa alapított erdélyi kiskönyvtár sorozatban megjelent nyolc különféle könyvből ajándékozott a jelenlévőknek.

Gedő Dalkma Orsolya

Megjelent a Szabadság 2014. április 30. számában



A mi cigányaink

Svédországban évtizeddel ezelőtt ismeretlen volt a koldus. Ezt a mesterséget nem mvelték, legfentebb utcai zenészeket láthatunk, akik kedviükre muzsikáltak aluljárókban, földalattik várakozóhelyein, forgalmasabb utcákon, tereken. Lundban, ebben a kicsi diákvárosban, ha az évek folyamán ide tévedt egy-egy adományokért könyörgő, a lakosság nem tudta mire vélni jelenlétét, hiszen a pályaudvar félreeső részén, főtől külön vagonokban szállást, fürdési lehetőséget és ellátást kapott minden világcsavargó, az a néhány elesett ember, aki a sors kiszámíthatatlansága miatt ideig-óráig fedél nélkül maradt. A stockholmi pályaudvaron magam láttam olyan társadalmi munkást, aki a valahonnan érkezett, többnyire torzonborz külsejével feltűnő ember mellé szegődött, ha annak szüksége volt rá, lakáshoz, segélyhez segítette.

Mostanában ez nem így működik, és a svéd ember sora felkapja a fejét, amikor a városközpontokban, immár két kezén nem számolhatóan, koldusinvázióval találkozik. Kik ezek? Többnyire nekik, egyik-másik gyermekkel a karján, mások kartonlapra írt helytelen svéd szöveggel kéregetnek. Stockholmban él erdélyi ismerősöm románul szólítja őket, válaszolnak is neki, és a beszélgetések végén kiderül, hogy nekik jobb itt Svédországban kéregetni, mint otthon tengeni. A koldusokról egy pillantással megállapítható, hogy többnyire ázsiai balkáni országokból vagy azon túlról jöttek. Mostanában az is nyilvánvaló, hogy vannak közöttük csoportosan szervezettek, olyasféle módon működnek mesterségüket, ahogyan azt a Kustorica filmekben ismerjük. És cigányaink jelenlétét sem hallgathatjuk el.

A cigány megnevezésben ne keressünk hibát, ez évszázadok óta így ismert, nincs miért szégyelljük, nincs miért a roma névvel helyettesítsük. A történelem huncutságai miatt kisebbségünk kisebbségei között, évszázadok óta sanyarú helyzetben lévő, akiket még mindig nem ismerünk eléggé. Pedig felzárkóztatásuk megismerésükkel kezdődhet. Az egész Európát foglalkoztató cigánykérdést, amit legutóbb a Fidesz képviselője, Járóka Livia tett messze hangzón szövegében Strasbourgban, az Európai Parlament egyik plenáris ülésén, az ismertetésre váró magyarországi kezdeményezések teszik aktuálissá az immár itt északon is érzékelhető cigánykérdést. Keresnünk a róluk kialakult elmarasztaló beidegzések megváltoztatásának módját, fezárkóztatásuk mikéntjét. Ehhez pedig a többségnek kell alaposabb megismerésükre törekednie. Zivataros történetük megismerésének fényénél növekedhet sorsuk értéke, kultúrájuk és sajátosságaik megbecsülése és mindaz, amiben segítségükre tehetünk az elkövetkező jobbnak akart időkben.

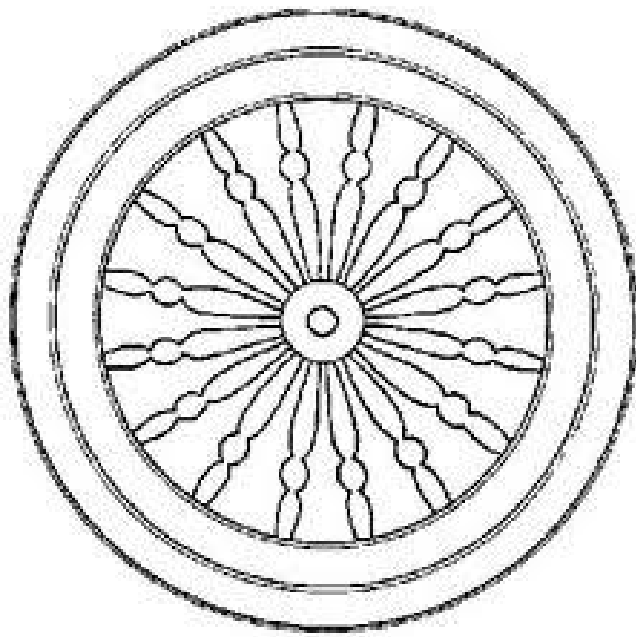
Ismertetünkben hangsúlyosan az erdélyi cigányok történetét tárgyaljuk, sorsuk jó ideig megegyezett a magyarországi társaiéval, többségüket magyar cigányoknak tartjuk.

*

A népet nyájként terelő politikának Erdélyben már jó ideje nagy szüksége volt arra, hogy a mindent tudás birtokában csalhatatlanul leszögezze, a nemzeti államot alkotó többség az itt megtelepedők előtt már e föld lakója volt. Ezzel szemben nem titok, hogy mikor érkeztek ide a székelyek, a magyarok, a zsidók, a szászok, a svábok, a cigányok és sok másféle nemzetiségűek. Szerencsére a korszerű demokratizmus, amely a jelenvalóságra építi erős várát, fittyet hány mindenféle nemzeti kivagyiságnak, mindnyájunk által értelmezhető legfőbb szabálya szerint az itt lakók joga egyértelmű: itt „élnük, halmuk kell”! A kérdés lényege persze az, hogy hogyan, miként. Hangzatos kortes beszédekből jól ismerjük a testvériség elkoptatott jelszavát. És a fennhangoztatott egyenlőséget, amit a hatalom olykor úgy értelmez, hogy akik előbb jöttek, azok egyenlőbbek a többiekkel.

Amiben valóban egyenlők vagyunk, az a történelmünkben megmutakozó hasonlatosság. És a sokféleképpen reánk nehezülő sanyarú sors. A cigányoké máig erősen kiváltképpen ilyen.

Mezey Barna negyedévszázada készült tanulmányából tudjuk, hogy történészek kutatásai szerint már az Árpádok korában csatlakoztak hozzánk „cigánykumpániák” formájában. II. András szentföldi hadjárata során, később IV. Béla hadakozásairól szóló beszámolóiban és Kun László idejében kelt iratokban található erre utaló feljegyzések. Ugyancsak beszédesek a települések nevei is: Egyházas-Czigány létértől 1377-től maradtak feladatok, Cigány, Zigán, Czigány nevű település nevét említik 1329-ben, 1339-ben, 1373-ban, 1381-ben és 1409-ben. Tömeges megjelenésük a 15. század elejére tehető. Zsigmond német-római császár oltalomlevelével látta el őket. Akárcsak manapság, fölbukkantak Strassburgban 1418-ban, Párizsban



1427-ben, Krakkóban 1423-ban, Londonban 1430-ban, Rómában 1442-ben, Spanyolországban 1447-ben. Már akkor üldözték őket különleges életformájukért Itáliában, Svájcban, Angliában és egész Nyugat-Európában.

Honnan jöttek? Feljegyzésekből arra következtethetünk, hogy Indiából. Egy angol hitelesítő az Indus partján lakó Budsurádi népfő nyelvén, amely a hindu nyelv egyik dialektikusa, értett szót velük, feltehetően Kelet indiaiak, akik Ázsián és az európai Törökországon, a balkáni országokban, Moldván és az Erdélyi Fejedelemségen át érkeztek Nyugat-Európába. Egy 1490-ből származó végrendeletben egyiptomiaknak jegyzi a cigányokat. Egy másik 1856-ban keltezett feljegyzésben arról olvashatunk, hogy a „szeretik magokat Faraó népének mondani”. 1843-ban a Pesti Hírlap egy angol utazóra hivatkozva írja: „Spanyolországban a tánczot, orosz birodalomban a női kellemet hazánkban a nemzeti zenét képviseli s mellette vályogot ver, elméskedik s lovat lop. Egy szóval ők barna földieink a bút és bajt nem ismerő cigányok.”

A keleti sivár viszonyok elől menekülő és vándorló cigányság a 15. és 16. században összeütközésbe került az európai feudális monarchiákban szervezett társadalmával. Nem szívesen látták, üldözték is őket. A vérségi szervezkedésű vándorló cigányok nem tudtak megbarátkozni a jobbágyi munkával, az egyhelyben lakással. Visszafordulni nem akartak, nem tudtak, létformájukhoz leginkább a Kárpát-medence országok fejlettségének és az ott lakók befogadó életmódja felelt meg. A mohácsi vész utáni zűrzavarban a Habsburg- és törökellenes küzdelmek idején a magyar társadalom nem sokat törődött az ide-oda vándorló cigányokkal. Azt is feljegyezték róluk, hogy a másfél évszázadig tartó hódoltság idején kifejezetten hasznosak voltak, hírszolgálatukkal szolgálták a török elleni harcokat. Egyik foglalkozásuk a fémmegmunkálása volt, fegyvert készítettek, javítottak, tűzéri feladatokat vállaltak. Nekik köszönhető a lovakat sántító sulyom készítése. Ez az eszköz kicsi, de fontos elhárító fegyvere volt a korabeli hadviselésnek. A hódoltsági cigányok sokféle mestersége fontos szerepet játszott letelepedésükben. A vasművességen és zenélésen kívül voltak sátorverő, borbély, hóhér, kém, futár, kalauz, vásári felügyelő s más egyéb foglalkozásúak is közöttük. Uradalmi szolgálatba álltak, hozzávetőlegesen háromnegyed részük igyekezett letelepedni. Az egykori magyar királyság idején Erdélyben éltek a legtöbben, itt nagyobb biztonságban voltak, mint másutt. Erre utal az is, hogy folyamatosan ide áramlottak társaik a román fejedelemségekből. De sok évszázados szokásaikhoz még sokáig ragaszkodtak. Ettől kezdődően megkülönböztethetően letelepülő és vándorcigányokról szólnak a feljegyzések.

Mátyás király 1487-ben privilegiumlevéllel látja el a sebességi cigányokat, akiket Nagyszében erődítési munkáiért és védelméért felmentett a közmunkák alól, többen Mátyás Fekete Seregének fegyvermesterei voltak. De a mohamedán hadsereg és közigazgatás szolgálatában is sok kovács, tűzmester, golyóöntő, szegkovács, kardkovács, puszkakészítő, fegyveresizsár dolgozott. Egy 1580-as török összeírás ötvösrézművesekként és pénzhamisítókként említ cigányokat. A városszéleken megtelepülteket a céhek nem fogadták be. Debrecenben megszárták, mit dolgozhatnak: „A cigányok műve-, békó, rostély, kolomp, doromb, fűró, fogó, nyárs, iszká- ba, léczszeg, kapa, ásó, zszindelyszeg, zabola. A munkát megújíthatja, fűdozhatja. Szántó vasat is czéh mester hírével megcsinálhatja.” Erdélyben a vándorló cigánykovácsok kiváltságlevelet kaptak. Az idősebbek még emlékezhetnek a falvakban és városszéleken gyakran felbukkan foltozó cigányokra, ügyes munkával rézüstöt, lábost, nagy mosófazekakat is foltoztak, esőcsatornákat javítottak.

Az erdélyi fejedelemségben országgyűlések napirendjén is szerepelt a cigányügy, türelmet tanúsítottak irányukban, hiszen megbecsültek voltak a saját közösségeket alkotó aranyosok, de a városok és falvak életében résztvevők is. Közmunkákat végeztek, tatarozták a középületeket, karbantartották az utakat, csatornákat tisztítottak, a kóbor kutyáktól tisztították a városokat. A magyar, a székely, a szász, a zsidó és a román lakossággal együtt békében megfértek ők is a nemzetiségek között. De a városszéli telepeiken inkább faházakban laktak, hogy bűncselekményeik esetén a magisztrátus könnyen lerombolhassa házaikat és távozásra készítse őket. A helyi lakosságtól eltérő szokásrendszerük konzerválódott már, amikor a bécsi udvar talán néhány spanyol rendelkezés mintájára felhagyott erőszakos kiűzetésükkel és az ugyancsak erőszakos letelepítésük mellett döntött. Úgy tűnt ez eredményes volt kezdetben. Mária Terézia uralkodása idején az a divatos eszme uralkodott, miszerint a kóbor cigányok veszélyessége életmódjukból adódik.

2.

A feudalizmus idején a monarchia igyekezett növelni az adózók számát. Gátolta a cigányok vándorlását, letelepítésüket, beolvasztásukat szorgalmazta. Rendeletekkel tiltották meg nekik a lótarást, nem kaptak útlevelet, nem viselhették hagyományos öltözködésüket lerontották putriájukat, szétszakították családjaikat, a gyerekeket parasztházakhoz adták, hogy becsületet tanuljanak, a legényeket katonának kényszerítették, a cigányul beszélőket botozták. Az erőszak nyilván nem vezetett eredményre. A fentről jött rendeleteket a vármegyék nem hajtották végre, előítéletekre alapozottan a rendi-nemesi gondolkodás cigányellenességet szült, különféle túlzásokban jutott kifejezésre, a cigányság ellenállásába ütközött, ilyenformán nem sikerülhetett, nem alakulhattak át szorgalmas jobbágyokká, nem juttatták őket megfelelő lakhatáshoz, tömegesen nem térhettek át földművelésre. Úgy bántak a letelepedőkkel, mint vándortársaikkal. Nem vették figyelembe a cigányközösségek belső törvényeit (Kris), teljes felszámolásukra törekedve a sajátos cigánykultúrát sem kímélték. A bécsi adminisztráció, a Helytartótanács keretében alakult Cigányügyi osztály rendeletei sem hoztak lényeges változást. Közben a cigánybevándorlás hatalmas méreteket öltött, a török hatalom felszámolásával a vidék betelepítésével egy időben újabb és újabb cigánycsoportok vetődtek Erdély és Magyarország földjére. Különösen a helyi szokásokat nem ismerő „oláh” cigányok beilleszkedése ment nehezen, mert viselkedésük, erkölcsük, tradícióik nagyban eltértek a helyi lakosságtól, mindegyre összeütközésbe kerültek velük. Különösen Bánátban garázdálkodtak, a katonaságot kellett kivezényelni ellenük, hogy helyreálljon a terület közbiztonsága. Mivel ezek a cigányok kinézése megegyezett a már megtelepültekkel, a lakosság előítélettel viseltetett mindannyiuk iránt. Az ipai fejlődés következtében kiszorultak a cigánymesterségek, főlegessé váltak például a szegkovácsok, később pedig az edényfoltozók is.

A 18. században felerősödő rendszabályozásokat követően az államhatalom folytatta a cigányok erőszakos asszimilációját, nem tettek különbséget a beilleszkedésre hajlamos és a kóbor cigányok között.

A 19. században első felében a jogalkotás nem foglalkozott

házunk tája

a cigányokkal, csupán a reformkori sajtóban találjuk nyomát annak, hogy közérdeklődés figyelmében álltak. Az 1873-as cigányszámlálás kétszázévezernél több főt számolt, Maros-Torda megyében tizenegyezernél többet, Szeben megyében pedig közel tízezernyi volt a számuk. A vármegyék és községek különböző módon bántak velük, ezért mindig oda vándoroltak, ahol kevésbé zaklatták őket. A letelepedettek lehetőségükhöz mérten ilyen-olyan házakban laktak, a kóborlók sátorozva vándoroltak. Átlagéletkoruk ennek megfelelően alacsony volt, magas a gyermekhalandóság és az analfabétizmus.

A két világháború között is társadalmi segítség nélkül tengették életüket. Moricz Zsigmond írta az egyik alföldi város cigány negyedéről:

„Itt egy kis házat csináltak a minap s a városi főmérnök úrnak ki kellett jönnie, hogy a lakhatási engedélyt megadja. Hát kérem, mikor bejött a Péróba, az orra elé tartotta zsebkendőjét és azt mondta: - - Csak ebbe az átkozott Péróba ne kellene soha kijönni..."

- Így kérem... Ezt mondta... Ahelyett, hogy hívás nélkül kijönné néha, vagy a főorvos úr és ha hazamegy a városházára, azt mondaná a főíró úrnak, hogy „Barátom, abba a Péróba tarthatatlanok állapotok, segítsünk rajtuk valahogy...” Ez illene egy olyan tanult úri emberhez, nem az, hogy a zsebkendőt az orra elé tartsa és azt mondja, hogy: csak ebbe a átkozott Péróba ne kellene soha bejönni...”

Az ilyen emberi hangú leírások helyett inkább ellenséges, sőt gyűlölködő hangú írások születtek, melyek szerint a cigány kártékony, minden szempontból bűnös. Az sem volt ritka, hogy fajelméleti alapon már születése pillanatától évszázadok óta elítélték a cigányokat: „Nem dolgoznak, csak szaporodnak...” Máig kísért ez a közgondolkodásra ható előítélet. A múlt század elején még ilyen megfontolásból nem szívesen fogadták fel őket cselédnek, de még napszámosnak sem. A századközepe táján, a kor ideológiájának megfelelően élőködőknek, bűnözőknek, gyilkosoknak bélyegezték őket és koncentrációs táborba kívánták őket ahelyett, hogy munkaalkalmat biztosítottak volna számukra. Ezt segítette az akkori „cigányvadító közigazgatás”. Ez vezetett oda, hogy sokuknak osztozniuk kellett a zsidóság sorsában.

A cigányok még Horthy korszak idején is vándoroltak, csavargóknak minősítették őket. Századelejei bűnelkövető számadatokból kiderült, hogy míg a lakosság ösbűnözése csökkent, a cigányoknál kétszeresére emelkedett a lopások, a csalások száma, négyszer többüket ítéltek el. A vándorlókat állandó lakhely hiányában nem sikerült állampolgári kötelességeik teljesítésére, adófizetésre szorítani. Rászorultak a lopásra, hiszen szőnyegkészítésből, teknővájából, üstfoltozásból és egyéb ilyen foglalkozásokból nem voltak képesek népes családjuk tagjait fenntartani. Mesterségeik miatt is vándorolniuk kellett. Többen a falvakon kerestek megélhetést, jómódú gazdáknál mindenek cselédek voltak, segítettek kenderáztatásnál, meszelésnél, minden kellemetlen munkát vállaltak. A múlt század elejétől a súlyosbodó munkanélküliség miatt többen koldulással próbáltak segíteni magukon. Sajnos ezt a „mesterséget” üzük most is, immár Európa szerte. Ezt próbálták a hatóságok enyhíteni a dologházakkal, gyermekvédelmi intézkedésekkel enyhíteni. A tetten ért cigányokat rendre hazatoloncolták, ha volt egyáltalán bejelentett állandó lakóhelyük. Egy csendőr ennek sajátos módjáról szolt visszaemlé-

kezésében: „miden csendőrnek megvan a maga körzete. Ha ezen belül cigánykaravánra találunk. Azt elverjük és a szomszéd körzet határáig kísérik. Ott a másik őrs akad reá, ez ismét elver és a szomszéd körzet határáig kíséri. És ez így megy a végtelenségig.”

Számos diszkriminációs intézkedést kellett elszenvedjenek. Rendelettel korlátozták a vándoripari engedélyeket, csak a községi előjáróság hozzájárulásával vállalhattak munkát. Gyanús elemnek mondtak minden cigányt, sokszor minden ok nélkül üldözték őket. Végül 1944 júliusa és 1945 márciusa között mintegy 25-30 ezer cigányt deportáltak Magyarországon, ide tartoztak az Észak-Erdélyiek is. Becslések szerint 3-4 ezren tértek vissza, Auschwitzba és Dachaubá is jutott belőlük. Olyan polgárok is akadtak, akik az emberi egyenlőséget megtagadó cigánykódex alkotására, kitelepítésre, internálásra, kiirtására bíztattak. A cigányok helyzetét nem vizsgálhatjuk kiemelve őket a társadalomból. A zsellérekkel például és a mélyszegénységben tengődő valamennyi más társadalmi rétegnek hasonló sors jutott. Egészségtelen, rossz lakásviszonyok, alacsony iskolai végzettség, magas gyermekszám volt a jellemzőjük. A munkanélküliség pedig a magyar anyanyelvűek soraiban is fokozott bűnözéshez vezetett.

A cigányság a társadalom perifériájára került, de sokat veszített azért is, mert, amint ezt egy félévszázaddal ezelőtti kutató jegyzi: „a cigányság eredeti kultúrája az évszázadok, a vándorlások során megszakadt, az eredetét jellemző vonások megszűntek, ősi nyelvét nem beszéli, ősi foglalkozását nem folytatja, már nem beszélhetünk cigányságról, hanem cigánylakosságról, amely, ha még számos, az általánostól eltérő szokás- és magatartásformát mutat is, az adott társadalom szerves és kiközöség-teleníthetetlen része.”

3.

A kutatók többsége megegyezik abban, hogy a cigánykérdés nem oldható meg elkülönített módon, ehhez „a társadalmi viszonyok általános javítása, a népnevelés buzgó felkarolás, az erkölcstelenség korlátozása, a szegénység, a nyomor eltüntetése” szükséges. Ennek ma már kézzelfogható eredményei vannak.

1945-ben hivatalosan megszűnt a kisebbségekkel szembeni hátrányos megkülönböztetés, az állam biztosítja jogegyenlőségüket, munkához, tanuláshoz, közügyekbe való beleszóláshoz. A valóságos jogegyenlőséghez a gyakorlatban még hosszú út vezet. A hátrányos helyzetben élők felzárkóztatásához többletelőnyökre lesz szükség most és a jövőben is. A háború után a cigányok többsége fel sem fogta mit jelent, mert iskolázatlansága akadályozta ebben. De egyes csoportjaik, mint például a zenész cigányok, már az előző években, egészen vendéglői szereplésük visszaszorulásáig, kiemelkedhettek a cigányság köréből, szervezkedtek, igyekeztek valóban egyenjogú polgárokká válni, kulturált lakásviszonyokat teremteni családjuk számára.

A cigányok a falusi társadalom átalakítása folyamán kimaradtak a földosztásból. Az erőltetett szövetkezesítés nyomán munkalehetőséghez jutottak. Más részük, az ugyancsak erőltetett iparosítás következtében a betanított gyári munkás sorba emelkedtek, de többségük megmaradt régi életformájában és ezért a társadalom előítélete sem változott irányukban. Elkülönített lakóhelyük miatt sem léphettek magasabb civilizációs szintre. Számos helyen próbált tömbházakba költöztetésük nem vezetett eredményre, előzetes felkészítés, átnevelés nélkül ez nem is sikerülhetett. A cigánylakosság nagy része ma is sok száz, emberi életre alkalmatlan cigánytelepen él. Évtizedek óta alkalmi munka jellegű munkát, öszerességet, hulladékgyűjtést, idénymuzsikálást vállal. Szakképzettségük sokáig alig volt, ebben iskolázottságuk akadályozta őket. Nem ismerték a családtervezést, szaporodásuk egyre nagyobb terhet jelentett, próbára tette

a társadalom teherbíró képességét. A cigánytelepek tervezett felszámolása félévszázados késéssel lassan haladt, a cigányság ma is a leghátrányosabb helyzetűek kategóriájába tartozik.

A magyar társadalomkutatók számos vizsgálatot végeztek a cigánysággal kapcsolatos előítéletek feltárására és arra a következtetésre jutottak, hogy ennek legfőbb oka: nem ismerjük származásukat, életfelfogásukat, hitvilágukat, ezért minden megnyilvánulásuk gyanús. Szüleink, nagyszüleink elbeszéléseire és ítéleteire hagyatkozunk, akik, tolvajnak, hazugnak, lustának, dologkerülőnek írták le a cigányságot. Sokkal többet tudunk a négerekről, az indiánokról, mint róluk, akik közöttünk élnek. A cigány szóval együtt jár negatív megítélésük. Ismeretterjesztéssel kell változtatnunk ezen. Számos jel arra mutat, hogy felemelkedésüket a róluk kialakult negatív kép, jelenlegi tapasztalatainkra alapozott változtatásával segíthetjük. Felzárkózniuk csakis befogadásunkkal valósulhat meg. Miközben saját kulturális és művészeti hagyományaik értékeinek feltárására, megbecsülésére buzdítjuk őket, megkülönböztetett módon segítenünk kell iskoláztatásukat, szorgalmaznunk részvételüket a közéletben, a helyi gondok megoldásában.

A nyáron otthon jártam és a partiumi tasnádi cigányok életében ígéretes nyomait láttam ennek az igyekezetnek. A város Cser völgyi cigány negyedében évtizeddel ezelőtt vezetékvíz sem volt, ma a családok számára kimért házhelyeken egyre takarosabb, vízvezetékes és elektromos árammal ellátott házak épülnek. A telep szélén állami óvodaház működik. Az évek óta folytatott eredményes beiskoláztatásnak köszönhetően, az általános iskolában végeztek munkát vállalhattak az egyik szatmári gyárban. Külön busz szállítja őket munkahelyükre. Az idén az első, csaknem teljes egészében cigánygyerekekből álló osztály végzett a helyi iskolában, amelyre joggal büszke a tanári kar. Összegezve, a tasnádiak elmondhatják, hogy a cigányaik felzárkóztatása, apró lépésekben, de a múlt-hoz viszonyítva látványosan elindult, jó irányba halad.

Elképzelhető, hogy a cigányság és a lakosság egyre tudatosabb hozzáállásával az évszázadok óta rögződött előítéletek is oldódnak majd apránként az emberséges együttélés és egymást segítés szellemében.

Ligeti Pál

A cigánykérdés iránt érdeklődök, az alábbi néhány tanulmányból bővíthetik ismereteiket:

BODI ZSUZSANA Féműves cigányok Magyarországon
BAKÓ FERENC A tiszai cigányok féművessége. Gypsy metal-work in Tiszaigaz. Néprajzi Értesítő XXXVI.

BENDA KÁLMÁN Révay Péter ajánlólevele Gáspár vajda és népe számára 1608-ból. Péter Révay's Letter of Recommendation for Voivod Gáspár and his People dated 1608. Ethnographia LXXXII.

BODGÁL FERENC A rézöntés technikájához. To the Technology of Copper Casting. Ethnographia LXX. A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei cigányok féművessége. Metal-work among the Gypsies of Borsod-Abaúj-Zemplén County. Ethnographia LXXXVI. 4.;

BÓDI ZSUZSA Magyarországi cigány összeírás a 18. században. 18th Century Gypsy Census in Hungary. Phralipe 10;

BOLYKY MIKLÓS Egy régi vadászási mód. An Ancient Mode of Poaching. Vadász-Lap (aug. 5.)

Mátyás király vadászai. The Hunters of King Matthias. Vadász-Lap (jan. 5.)

BOROVSKY SAMU Borsod vármegye története. A History of Borsod County. Budapest Cigány telepítés. The Settling of Gypsies. Vasárnapi Újság 51.

CSORTOSI JÁNOS Adalékok a magyarországi cigányok történetéhez. To the history of Gypsies in Hungary. Századok

DANKÓ IMRE Adalékok a gyulai cigányság életéhez. To the Life of Gypsies in Gyula.

ERDŐS KAMILL Fódozó-cigány műhely felszerelés leírása. Ci-

gánykovács műhelyben készített használati és dísz tárgyak leírása. Description of the Workshop of a Gypsy 'linker. Description of Tools and Ornaments Made in a Gypsy Blacksmith's Workshop. EA. 6768. Budapest

Féműves cigányok. Gypsy metal-workers in Hungary. Néprajzi Értesítő XLIV. A Békés megyei cigányok. Gypsies in Békés County. Gyula (A Gyulai Erkel Ferenc Múzeum Kiadványai 72.)

FEKETE LAJOS Buda, Pest és Óbuda nem-mohamedán polgári lakossága 1547-ben és 1580-ban. Non-Muslim Civil Population of Buda, Pest and Óbuda in 1547 and 1580. Budapest (Tanulmányok Budapest múltjából VI.)

FEKETE LAJOS - KÁLDY-NAGY GYULA Budai török számadáskönyvek./1 550-1580/ Turkish Registers of Buda. Budapest
GYERGYÓI SÁNDOR Kirekesztéstől a beilleszkedésig. I-II. From Ostracising to Assimilation I-II. Debrecen

HAVAS GÁBOR Korábbi cigány foglalkozások. Foglalkozásváltási stratégia különböző cigányközösségekben. Earlier Gypsy Occupations. Strategies of Occupational Change in Various Gypsy Communities. In.: ANDOR Mihály-HAVAS Gábor (szerk.): Cigányvizsgálatok. Budapest

HEICZINGER JÁNOS A cigányok letelepítésének kezdete Fejér megyében. The Beginning of the Settling of Gypsies in Fejér County. Az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottságának Értesítője II. Veszprém A cigány lakosság életviszonyai Fejér megyében a XVIII. században. the Conditions of Life of Gypsies in 18th Century Fejér County. Az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottságának Értesítője III. Veszprém Fejezetek a cigánykérdés alakulásáról. Chapters on the Evolution of the Gypsy Issue. Fejér megyei Történeti Évkönyv XII.

HERRMANN ANTAL A váci cigányok. 1775. The Gypsies of Vác in 1775. Váci Közlöny 15- 22;

HÖGYE ISTVÁN Adatok a Zemplén megyei cigányság XVII-XVIII. századi történetéhez. Data on the History of Zemplén County's Gypsy People in the XVII-XVIII. Century. A miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei XXII.

HUNFALVY PÁL Magyarország Ethnographiája. The Ethnography of Hungary. Budapest

JÓZSEF FÓHERCEG Az ónódi várhoz tartozó cigány jobbágyok összeírása. Registration of Gypsy Serfs Belonging to the Castle of Ónod. Magyar Gazdaságtörténeti Szemle.

KAHLER FRIGYES Adalékok a XVI. századi pénzhamisítás kérdéséhez. To the History of Forging Money in the 15th Century. Múzeumi Kurír 5;

KÁLDY-NAGY GYULA Harács-szedők és ráják. Török világ a XVI. századi Magyarországon. Looting and the Reaya. Ottoman Domination in Hungary in the 16th Century. Budapest

KEMÉNY ISTVÁN Beszámoló a magyarországi cigányok helyzetével foglalkozó; 1971-ben végzett kutatásról. Account on the Research of Social Conditions of the Gypsy Population in Hungary, carried out in 1971. Budapest

KISS LAJOS A kasza a hódmezővásárhelyi ember kezén. The Scythe at the Hand the People of Hódmezővásárhely. Néprajzi Értesítő XVIII. 2; Cigányfogások Hódmezővásárhelyen. Gypsy Coat-Racks in Hódmezővásárhely. Néprajzi Értesítő XX. 1;

KOLOZSVÁRI SÁNDOR - ÓVÁRI KELEMEN (SZERK.) A magyar törvényhatóságok jogszabályainak gyűjteménye. I-V. A Collection of the Legal Rules of Municipal Authorities. I-V. Budapest

KOVÁCS JÁNOS A cigányok Szegeden I-III. The Gypsies in Szeged 1-111. Ethnographia VII. Szeged és népe. Szeged and its People. Szeged KRÓNIKÁS Czigány-kovács községek. Villages of Gypsy Smiths. Magyar Vaskereskedő (július 15.)

LADVENICZA ILONA A csobánkai cigányok szegkovácsolása. Nail Making among Csobánka Gypsies. Néprajzi Értesítő XLVII.

LEBLANCZNÉ KELEMEN MÁRIA Dokumentum. Document. Palócföld 9. 5;

háunk tája

LEHOCZKY TIVADAR Adatok a magyar cigányok történetéhez. Data to the History of Hungarian Gypsies. Századok 152-154.

MAGYAR STATISZTIKAI KÖZLEMÉNYEK A Magyarországon 1893. január 31-én végrehajtott cigányösszeírás eredményei. Results of the Gypsy Census Made on January 31, 1893- Budapest

MAKKAI LÁSZLÓ I. Rákóczi György birtokainak gazdasági iratai /1631-1648/. Economic Documents of the Estates of György Rákóczi I. Budapest

MÁRKI SÁNDOR Arad megye cigányainak történetéből. On the History of Gypsies in County Arad. Ethnographia II. 4

MÉSZÁROS LÁSZLÓ Bács-Kiskun megye cigányságának történetéhez. (Az 1768-as cigány összeírás népességstatisztikai-demográfiai adatai). Additions to the History of the Gypsies in Bács-Kiskun County. (The Statistical and Demographic Data of the 1768 Census of Gypsies). In: IVÁNYOSI-SZABÓ Tamás (szerk.): Bács-Kiskun megye múltjából. I. Kecskemét (A Bács-Kiskun megyei Levéltár kiadványai II.)

Délszlávok és cigányok a dunántúli hódoltság területén. South Slavic Peoples and Gypsies in the Part of the Transdanubia Occupied by the Turks. Az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottságának Értesítője II. A XVIII. századi cigányösszeírások Bács-Kiskun megyei adatai. Statistical Data of the 18th Century Gypsy Concriptions in County Bács-Kiskun. Statisztikai Szemle 56. 3.

MEZEY BARNA-POMOGYI LÁSZLÓ-TAUBER ISTVÁN A magyarországi cigánykérdés dokumentumokban 1422-1985. Documents of the Gypsy Issue in Hungary. Budapest

MÓRÓ MÁRIA ANNA Cigányok Baranya megyében a XVIII. század végén. Gypsies in Baranya County at the End of the 18th Century. Baranyai Művelődés I; Mária Terézia cigány rendeletei és a Baranya megyei cigány összeírások. The Gypsy Statutes of Maria Theresia and the Censuses of the Gypsies in Baranya County. Baranyai Helytörténetírás Cigányok szabadalomlevele Mátyás királytól. Letters Patent for Gypsies by King Matthias. Magyar Gazdaságtörténeti Szemle 187.

ORBÁN BALÁZS A Székelyföld leírása. II. A Description of Székely Country. Pest

SCHWICKER, JOHANN HEINRICH Die Zigeuner in Ungarn und Siebenbürgen. Wien-Teschen

SZABÓ KÁLMÁN Csöngettyű és kolomp a kecskeméti pásztorság kezén. Bells and Cattle-bells on Hands of Kecskeméti Shepherds. Néprajzi Értesítő XXIV.

SZABÓ LÁSZLÓ Mária Terézia 1760/61-es cigány rendelete a Jászságban. The 1760/61 Gypsy Statutes of Maria Theresia in Jászság. Jászkunság 12. 3;

SZALAY BÉLA Cigánytörténeti Adatok. Data on Gypsy History-Ethnographia XXV..

3-SZAMOTA ISTVÁN (SZERK.) Harff Arnold utazása. 1496-1499. The Journey of Arnold Harff. 1496-1499. In.: SZAMOTA István (szerk.): Régi utazások Magyarországon és a Balkán-félszigeten 1054-1717. 119. Budapest

SZILÁDY ÁRON - SZILÁGYI SÁNDOR Török-magyar kori történelmi emlékek. Okmánytár a hódoltság történetéhez Magyarországon. I-II. Historical Documents of the Turkish Occupation in Hungary. I-II. Pest

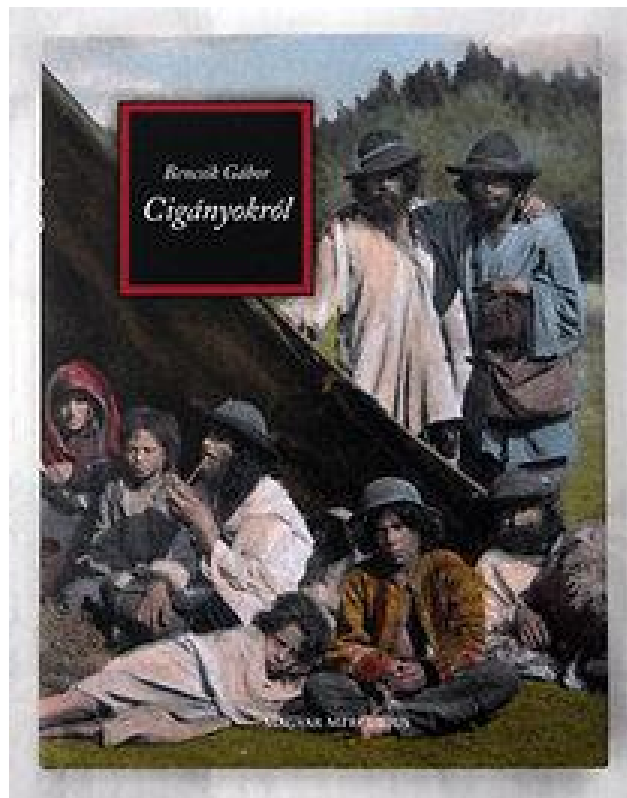
SZOMSZÉD ANDRÁS A nógrádi cigányság története az összeírások tükrében. The Gypsies of Nógrád County in the Census. Nógrád megyei Múzeumok Évkönyve XIII.

TOMKA MIKLÓS A cigányok története. A History of Gypsies. In.: SZEGŐ László (szerk.): Cigányok, honnét jöttek - merre tartanak? 36-52. Budapest

VELICS ANTAL (FORD.) Magyarországi török kincstári defterek. I-II. Turkish. Defters of the Treasury in Hungary I-II. Budapest

VISSI ZSUZSANNA A Komárom megyei cigányság - egy 120 éve készült összeírás tükrében. Gypsies in Komárom County in a Census Made 120 Years Ago. Új Forrás 7. 3;

ZSUPOS ZOLTÁN Az erdélyi aranymosó cigányok 1783-as összeírása. The 1783 Census of Transylvanian Gold-washing Gypsies. Néprajzi Értesítő LXVII-LXX.



Cigányokról

Bencsik Gábor

Magyar Mercurius, 2009

176 oldal

Kötés: kemény kötés

ISBN: 9789639872035

Senki számára nem lehet kétséges, hogy ma Magyarország egyik legnehezebben megoldható problémája a cigányság és a többségi társadalom között feszülő ellentét.

A megoldáshoz egymás megismerésén át vezet az út. Ezért írta több év kutatómunkájával Bencsik Gábor történetész a Cigányokról című kötetet, amelyet 99, nagyrészt még soha nem publikált illusztráció tesz gazdagabbá.

A kötet olvasmányos stílusban, a lehetőségekhez képest tömör megfogalmazással beszél el a cigányok történetét, ismerteti nyelvüket, szokásaikat, hagyományos foglalkozásaikat.



Colusmonustur

A több mint 900 éves Szent Benedek-rendi apátság erdélyi oktatásunk életében

Kolozsvár nyugati részén, a Szamos-ágaktól körülvett dombon (a mai Kálvária dombon) épül fel a földből, palánkból készült ispáni vár a 10. század elején. Az 1068-as besenyő (uz) betöréskor a várfal és a házak leégtek. A megújított várban I. (Szent) László (1077-1095) királyunk a 11. század végén alapította meg a Boldogságos Szűz Mária tiszteletére a Szent Benedek-rendi monostort. A háromhajós monostortemplom 1190 táján elpusztult (lebontották?). Átmeneti pótlására 1200 körül – részben a monostor köveiből - újat emeltek, de ezt 1241-ben a tatárok pusztították el, s értékes irattára is megsemmisült. IV. Béla (1235-1270) királyunk újralapította az apátságot, mely 1288 körül már hiteles hely is volt, ahol iratokat másoltak, őriztek.

Colusmonustur egyike volt azoknak a bencés kolostoroknak, melyek a klerikus műveltség intézményeként behálózták Nyugat-Európát. A klerikusok olyan férfiak voltak, akik az egyházi rendbe tartoztak, nem voltak felszentelt papok, az egyházi rendbe lépő ifjakat, a papi pályára készülő gyermekeket oktatták-neveltek. Intézményes oktatásról-nevelésről akkor beszélhetünk, ha ez a pedagógiai tevékenység, 1) oktatási nevelési célra szervezett iskola, vagy az oktatás-nevelés céljaira fenntartott és iskolaszerűen megtervezett időszak, tanulói idő keretében zajlik; 2) pedagógus, az oktatás-nevelésre felkészített személy irányításával történik; 3) az oktatás-nevelés tartalmát, rendjét pedagógiaiilag motivált szabályok vezetik; 4) az oktatás-nevelés folyamatos, tervszerű és rendszeres.

Ilyen intézményszerű oktatás-nevelés Nagy Károly (742-814) frank birodalmában alakult ki, s jelentős szerepe volt a tudós klerikusnak, Alkuinnak (730-804), aki munkatársaival elsőként valósította meg közoktatási-közművelődési programját. Ha Nyugat-Európában a kolostorok a klerikus műveltség intézményei voltak, feltételezzük, elképzelhetjük, hogy Colusmonusturon is a szerzetesek oktathatták, nevelhették a szerzetesi életre készülő ifjakat. Ahogyan a Szent Márton-hegyi kolostorban (ma, Kazinczy Ferenc nyomán, Pannonhalma), Géza fejedelemünk (970-997) hívására Rómából érkezett bencés szerzetesek nevelték a későbbi Mór pécsi püspököt, aki itt volt „puer scolasticus”, azaz „iskolás gyerek”. S hasonló oktatás folyt a pécsváradí, a zalavári, a bakonybéli, a tihányi apátság bencés kolostoraiban is, valamint Csanádon, a 11. századi püspöki székhelyen is, amelynek első főpapja Gellért, Szent Imre herceg (1196-1204) korábbi nevelője volt. A Szent Gellért legenda szerint jeles paptársa Walter magister volt, az első – ma név szerint ismert – pedagógusunk.

Mit tanulhattak a korabeli diákok?

A lectura órákon a latin betűket, a római számokat, latin szövegek olvasását, az alapvető papi (latin) szókincset, valamint vallásos szövegeket memorizáltak. A cantus énektudást, latin egyházi énekek ismeretét jelentette. A grammatica a részletes és teljes latin nyelvtant, a köznapi és a tudományos latin nyelv gyakorlati tudását célozta meg. A dictamen pedig az írásműkészítés tudományát, latin nyelvű fogalmazást, érvelést, de geometria, naptárkészítés, természeti jelenségek és egészségügyi ismeretek is szerepeltek a tanulnivalók között.

1556-ban a katolikus javak államosításkor megszűnt a kolozsmonostori apátság, okleveleit, bizonyára több „puer scholasticus” is segítette áthurcolni a főtéri templom tornyába. 1579 a magyarság szempontjából két jelentős alapítás éve: Rómában megalakult a Collegium Hungaricum, amely



egy év múlva egybeolvadt a némettel, s Collegium Germanico-Hungaricum néven működött. Kolozsváron Báthory István (1571-1581) erdélyi fejedelemünk 1579. július 17-én döntött a kolozsmonostori kisgimnázium alapításáról. A jezsuita rendháznak és iskolának adta az itteni épületeket Monostor, Bács, Jegenye, Tiburc, Kajántó és Bogártelke falvakkal együtt. 1581-ben Kolozsváron folytatta működését a jezsuita nagygimnázium, szoros kapcsolatban a bölcselet- és teológiai fakultással, melyet Báthory István ebben az évben alapított. 1605-ben a jezsuitákat kiutasították Erdélyből, de a gimnázium élete tovább folyt, többszöri megszakítással, s 1698-tól már a városban belül, hol az Óvárban, hol a Farkas utcai református templom mellett, 1776 után a piarista rend irányítása alatt. A hajdani tanintézet örökségének továbbvivője a mai Báthory István Elméleti Líceum, és a Pázmány Péter Római Katolikus Gimnázium. Az iskola rangját nagy tanárok és tanítványok jelzik: Pázmány Péter, Haller János, Hell Miksa, Apor Péter, Baróti Szabó Dávid, Mikes Kelemen, Bolla Márton, Ion Molnar-Piuaru, Kemény József, Jósika Miklós, Gheorghe Șincai, Petru Maior, Gheorghe Lazăr, Bölöni Farkas Sándor, Ghorghe Barițiu, Teleki Sándor, Avram Iancu, Peelei István, Révai Károly, Laczkó Géza, Kuncz Aladár, Emis Isac, Passuth László, Domokos Pál Péter, Emil Hațieganu, Iuliu Hațieganu és sokan mások. 1776 és 1926 között, dr. Bíró Vencel szerint ötvenezernél több tanuló kapott életre szóló útravalót..

Kívánjuk, hogy a Gyulaféhérvári Főegyházmege Milleniumi Évének „Krisztussal ezer esztendeig - 1009-2009” jegyében szolgálja tovább erdélyi nemzeti közösségünk ifjainak oktató-nevelő munkáját.

Dr. Málnási Ferenc
ny. magyartanár - Kolozsvár

Szakirodalom:

Köpeczi Béla (szerk.) 1993. Erdély rövid története. Akadémiai Kiadó, Budapest.
Gaal György 2001. Kolozsvár. Milleniumi kalauz. Polis Könyvkiadó, Kolozsvár.
Mészáros István 1988. Középszintű iskoláink kronológiája 996-1948. Akadémiai Kiadó, Budapest.
Mészáros István 2009. A magyar iskoláztatás kezdetei. NYEOMSZSZ. Órszavak. 2009. szeptember

Az ember hivatása

Az idei gyermeknapon jutott eszembe, hogy a hivatástudat olyan lehet, mint a szentlélek, amely meglep, és azután tudjuk mi a dolgunk. Aki pedig tudja, mi a dolga ezen a világon, annak olyan az élete, ahogyan ezt az én szeretett és a sors ajándékeként Király nevet viselő nagybátyám gyakorolta és nagyon találóan mondta: „Hát ennél jobb se kell!”

Egy harminchárom esztendővel ezelött felfedezett költőre bukkantam az egykori romániai Ifjúmunkás 1981. október 11-én megjelent számának IM-mellékletében. A vers címe: *Monológ*, alcíme: *Mese a felnőtteknek gyermeknapra*. A szerző a gyermekekért esd, s kíván nekik szebb tavaszt... Egy másik rövidebb verséből, amelyben csend és a magány „üget”, a szerző közérzetéről kapunk szomorú képet. A verssorok előtti bemutatkozásban írja a szerző: „Kolozsváron születtem 1959-ben, Csíkszeredában nevelkedtem, itt is érettségiztem. Jelenleg villanyszerelőként dolgozom. De szerintem ez mind lényegtelen. A fontos az, hogy szeretem az embereket, a természetet, a valóságot és hogy mindenekfelett három dolgot hiszek és vallok: az élet szép, élni jó és mindenképpen érdemes. Ez ad nekem erőt a munkához és az íráshoz. Mindezt elég nehéz önéletrajznak nevezni, de talán többet mond rólam, mintha csak adatokat közöltem volna.”

Akkoriban az egyetlen magyar ifjúsági lap Irodalom- Művészet mellékletét hárman szerkesztették, közülük azt hiszem Hadházi Zsuzsa fedezte fel a szerzőt. A következő IM-számban még egy versét közli, amely az akkoriban ugyancsak bátor fogalmazás szerint az őszi-, de főként a politikai helyzeten elembertelenedő idők szomorúságai miatti „megverselhetetlen valóságban” született. A legendás Ifjúmunkás Matiné egyik előadásáról írott beszámolójában ugyancsak Hadházi Zsuzsa írta, hogy nem egy hadvezért, hanem többek között Bójte Csaba versét tapsolta lelkesen a közönség.

A három vers mondandójának összecsendüléséből nem nehéz kikövetkeztetni, hogy szerzőjükben olyan magas fokú hivatástudat lobog, amelynek kijelölt célja van, kihívása az örömszerzés, az emberek számára hasznos cselekvés.

Ha ez a három feltétel egyszerre teljesül, akkor nagyon-nagyon valószínű, hogy megtaláltuk a hivatásunkat, az áhitott dharmát. Ez a szanskrit szó szűkebb értelmezésben a helyes egyéni életutat és kötelességteljesítést jelenti. Aki ezen az úton jár, mindig megtalálja hivatását. Erre biztat a bibliai tanítás is: „Mert aki kér, mind kap, és aki keres, talál, és a zörgetőnek megnyitják.” (Mt 7,7-8.)

Steve Jobs korunk nagymenője figyelmeztetését is érdemes megjegyeznünk: „Az idő végleges, úgyhogy ne vesztegess el arra, hogy valaki más életét éled! Ne engedd, hogy



mások véleménye túlharsogja a saját belső hangodat! De ami a legfontosabb: legyen elég bátorságod a szívedre és a megérzéseidre hallgatni!”

Költőnk, ezelőtt harminchárom esztendővel, mintha már tudta volna ezt is.

És az azóta eltelt évtizedekben, immár országok és a nagyvilág előtt bizonyította, hogy hivatását megtalálva, példamutató gyermekmentő szolgálatának él.

Költőnk ma már annyira közismert és áldott szerzetes, hogy nem kell bemutatnunk:



Bójte Csaba
(33 évvel ezelőtti felvétel)

Monológ

(Mese a felnőtteknek gyermeknapra)

Bevetették a földet
Kék gálickövel
Kék gálickövel
Szegény emberekkel

A dérfalu szíveken át-átsívit
Egy tévelygő megkövesedett jajjj
A fáradt szívekbe sajtolt közöny
Mint diót a csonthéj körülveszen
Makacs előítéletből kipréselt méreg
Tengerén úszik a nagy sárga hal
Hátán mint göröngy a bukó nap alatt
hever a lapos FÖLD

Körben a szájtáti csillagok
Mint halott körül a sirató asszonyok
Négy tüskére kifeszítve
Fölöttünk ott dagad az ég
Fényét lopta jórészt reményből
Lophatta volna tengerek mélyéből
Mi vagyunk ha vagyunk azért vagyunk
Hogy fáljuk a földet
Mint nyüvek a döglött egereket
— HA — HAZUDSZ?! HAZUDSZ?!
Ne engedjétek hozzá a kisdedeket

— az ártatlan gyermekeket
és ne ó jó ne hallgassátok —

Hisz hajdan — áldás loccsant a földre
S lettünk hogy legyen ki tréfáljon a fénnel
Ki huncutul emlékébe lopja a csillagok fénycsóvját

Legyen ki megmutassa az égitesteknek mi a béke
 Mit tud építeni nyolc milliárd kéz
 Önmagától Önmagának
 bárkinek ha szüksége van rá
 Mindabból amit Földre lopott az élet
 A mindenség örök derűjéből
 Harmatos hajnalt feleselő csibe hangját
 Bambán bőgő borjat
 Ringó csípőjű asszonyok haján pergő fényfogakat
 A fákat
 Suhanó patakok hátát hasító pisztrángokat
 A gazdag őszt — csüdig hó alá temetett csendet
 Piroskát — a hárászkendős mesét
 A legtisztábbat a tisztaság szülőanyját
 A SZERETET
 — igen — igen — ó mondd —
 Ember emberke — igen ó mondd ebből mi igaz
 Ó mondd —

 miért égnek a madarak a kőolaj-fáklyákban
 az emberek cölöphöz kötve?
 Beninnel leöntve fahasábok közé rakva?
 hol vagy nap — ???
 fényed alatt ezüst halakként cikáznak a vadmada-
 rak

 városnyi élet terhével gyomrukban
 hol vagyunk mi????
 kik fölvonulunk
 mint jól idomított véredek
 hurrázva hurrázunk a főtereken
 ártatlanul-álmosan

Mit bizonyítunk emberek?
 Önnön karjainkból kinőtt erőnket?
 Agyunkra tokosodott fejünket?
 megyünk az úton
 puskatus kezünkben
 lábunk alatt porzik
 a szülőföld a kedves
 a kedves honmarad
 s mi megyünk játszani
 halált játszani felnőtt módra

Örült módra — ó — ó gyermekek
 nevetni és sírni tudó kisedek
 gyermekek engem hallgassatok
 lehet hogy ez mind mind nem igaz
 de én mégis nektek esdem a vigaszt

Gyermekek gyermekek osszátok a tavaszt
 osszátok osszátok
 Ami még megmaradt

Magány

Csönd —
 üget —
 bennem —
 üget —
 patája kopog
 a csontig égett cseppköveken
 — körülöttem a táj
 loccsanás percében megfagyott
 fölfordított tenger
 mely úgy is maradt
 támaszkodva egy jéggé dermedt
 víztölcésér oszlopfőre
 — halak mint patyolatra mosott ingem
 a búzaszemek köztük a napsugarak
 az ég gyémántján megtörve

bíbor varázst borítanak a dermedt
 fellegekre
 — de ez a halak világa
 a jéggé dermedt tenger alatt
 csönd van s mályvaszínű sötét
 csak a csönd lova üget
 üget — — — üget!...

Egyszer vers az szhöz

ősz
 nyíltvilág
 kis villanás — ellobban
 beleolvad elmúlt őszeink
 emlékműsorába
 a holnap
 tarthatatlanul zuhan
 s mi építkezünk váltjuk magunkat
 naponként emlékekre

milyen nehéz az elmúlás
 maró kételyek közt
 nincstelen pusztában
 visszajáró lelkiismeretfurdalással
 csak még
 még csak egy szót

rongy kibice az átváltozásnak
 meddig bírom a hajnalok pengését
 élve a megfoghatatlant
 a csendes változást
 csodákat álmokat teremtvé magamat
 kezemből kiperegnek a magvak
 az álmok

őszii vetés
 vetem soronként magamat
 a holnap arat
 ujjá közt szétmorzsolja a szőlőszemeket
 kacag
 és tovább megyek
 egy megverselhető tél felé
 egy megverselhetetlen valóságban

Tar Károly Titoktár című
 blogjából: <http://titoktartarcsi.blogspot.se/>



DÁNIA

Részlet készülő Dánia útikönyvemből

Egy kis kirándulási ajánlat - olvasóinak?

Egy nyári poszt, így műtét után jó hangulatban, Jægersprisről, amelynek egész napos kirándulásokra alkalmas csodálatos erdeje Nemzeti Emlék helynek ad otthont a dán főváros (illetve Frederikssund) közelében. A kastélyhoz kötődő szerelmi történet pedig tovább emeli a hely vonzerójét.

A szegény sorsú lányokat segítő Banner-ház alapítója, az alacsony származású Danner grófnő és szerelme VII. Frederik király Jægersprisbe menekültek általában az Udvar rideg tekintete előtt, amely megbotrányozással vegyes lenézéssel szemlélte a szerelmet, amely összekötötte ezt az uralkodásra egyébként alkalmatlan embert a nép gyermekével.

Mint tudjuk, Danner grófnő (született Louise Rasmussen) ugyanis balettáncosból avansált a király ágyába, ahova a király egy barátjának párnái közül vezetett az út. De bármennyire is zaftos történet ez, mégis hiba lenne egyszerű kalandornak, vagy hidegfejű karrieristának beállítani a grófnőt. A király valószínűleg még 55 évet sem élt volna, ha Louise Rasmussen nem ápolja, és nem tartja kordában az életvitelét, ivászatát. Arról nem is beszélve, hogy abban



a korban (XIX. század) egy törvénytelen házasságból származó, szegény nőt még az is csak a legtrikább esetben emelt ki a nyomorból, ha történetesen zseni volt. Louise ugyan nem volt zseni, de valamit azért nagyon tudhatott, mert hatalmas volt egy olyan király felett, aki két előző feleségét nem méltatta semmilyen figyelemre. Az uralkodó még azt is kivívta érte, hogy engedélyezzék a balkézi házasságot, ami dán viszonyok között azt jelentette, hogy a házasság ugyan megtörtént, de esetleges születendő gyermekeik nem örökölhették a trónt. Egyébként feleslegesen is aggódtak egyesek a király választása miatt, mert gyerekek nem születtek a rangon aluli házasságból, úgyhogy VII. Frederikkal így ki is halt a királyi ház oldenburgi ága. Az viszont, hogy a királyság alkotmányos formában egyáltalán megmaradhatott Dániában, az egy kicsit Louise Rasmussen érdeme is, hiszen befolyása a király felett teljesen nyilvánvaló volt, a király pedig annak a döntésének köszönhető népszerűségét, hogy az 1848-as forradalom során konstruktívan járult hozzá a nép kívánságainak teljesítéséhez, vagyis belemert abba, hogy 187 év abszolutizmusát egy fajta demokrácia váltsa fel egy új alkotmánnyal. Maga VII. Frederik, saját elmondása szerint, persze leginkább annak örült, hogy ezek után reggelenként sokáig alhatott.

De kanyarodjunk vissza magához a kastélyhoz és emlékparkhoz, amely a gyengéd kapcsolat emlékeit őrzi. Látható Danner grófnő lakosztálya, pontosan abban az állapotban, ahogyan akkor kinézett, amikor tulajdonosa meghalt és látható a király magánlakosztálya is a földszinten. Stílusát tekintve így egy nagyon egységes kép fogad bennünket, szinte azt mondhatnám rá, hogy otthonos. Ezen felül a kis gyűjtemény is szót érdemel, amely az Alapítványhoz kötődik, hiszen a grófnő a kastélyt, a király ajándékát a szegény sorsú, elhagyott munkáslányokra hagyta egy Alapítvány keretein belül, és halála után a melléképületekben gyermekotthonokat rendeztek be, ahol mindig sok lehetett az éhes száj. Az egyik melléképület falán a hálás neveltek nyilvánítanak köszönetet az Alapítványnak. A kislányokat, amint





felnőttek, nem semmi nélkül bocsátották el, nagyon szép " stafírungot " kaptak, ruhákat, apró bútorokat, ajánlólevelet, hogy elkezdhessék önálló életüket. Látható a kiállításon ezen felül néhány úgynevezett „danefæ” is, amelyet a király gyűjtött, aki lelkes amatőr régész volt. A danefæ olyan gazdátlan, értékes régi tárgyakat jelent, pl. érméket, amelyeket az ország területén találnak és amelyek rendelkeznek bizonyos kultúr-történeti értékkel. (Ha ilyet találtak, akkor azt a Nemzeti Múzeumnak kell leadnotok, mint állami tulajdont. A megtaláló pénzjutalmat kap) .

A Nemzeti Emlékhelynek több figyelemreméltó pontja is van, magába foglalja a kastély parkját is, ahol a grófnő sírja is látható, három rúnakő szomszédságában, majd folytatódik a csodálatos ősfákkal borított erdőben, ahol hatalmas fasorok, ösvények rejtenek egy őskori sírdombot és egy másik sírhalmot is, amelyet Julianehøjnek neveznek. Az emlékhelyet és a Julianehøj-t még VII. Frederik kora előtt, a XVIII. század végén alakították ki, amikor találtak itt egy őskori sírdombot csontokkal és néhány használati tárggyal. Ez akkoriban történt, amikor kivégezték a nagyhatalmú német államférfit, Struensee-t (1772). A korát megelőző, haladó szellemű, nagy hatalmú Struensee vesztére németnek született, ezért is utálták a maradi Udvarnál, így halála nagy löketet adott a nemzeti érzelmek előretörésének, és az Udvar megbízott egy művészt, Johannes Wiedeweltet, hogy hozzon létre egy emlékparkot a " nemzet nagy fiainak emlékére ", így emléküket ma 54 oszlop őrzi. Wiedewelt egy preromantikás kertet hozott létre, az emlékoszlopokon sok helyen szabadkőműves jelképeket fedezhetünk fel.

A Julianehøj megfelel annak a történelemképnek, ami a XVIII. század végére jellemző, a sír bejárata felett a maradi, de roppant fenséges Juliane anyakirályné tiszteletére egy felirat (ő aktív szerepet játszott Struensee megbuktatásában) , a



sokáig foglalkoztatta az embereket, még jóval haláluk után is, bár VII. Frederik halála után már enyhült a grófnőre nehezedő nyomás, hiszen ekkor Louise már nem volt az



ország első asszonya, nem kellett előtte hajbókolnia a magasabb köröknek. Jó természetével és azzal az állhatatossággal, amivel soha nem akarta majmolni a nála szerencsésebb helyre születetteket, sem többnek, sem jobbnak nem akart látszani, mint ami volt, élete során igazi barátokra is szert tett. Ez pedig nem kevés azok közül a javak közül, amit egy ember életében elérhet.

Pető Tünde

Torzkép Magyarországról

Svéd Nemzeti enciklopédia 2013. évkönyve

Dr. Békássy N. Albert írása

A Svéd Nemzeti Enciklopédia 2013-as évkönyvével (Årsbok, Nationalencyklopedin) lemondtam a 23 éve tartó el fizetésemet, a kötetet 59 korona postaköltséggel visszaküldtem. Tettem ezt annak ellenére, hogy a megjelenése óta gy jtött enciklopédia sorozat magánkönyvtáram egyik dísze. A Magyarországról megjelent torz ismertető miatt a 355. oldalon most nem csak megbántva, de sértve is érzem magamat. A kérdéses cikk alaptalan feltételezésekb l és állításokból álló részlehajlásos széls baloldali érzelm féligazságok összerosott propagandája. Nem kívánok olyasmire pénzt pocsékolni, ami nem itti meg a mértéket.

Itt nem hánytorgattam fel a svéd köztelevízió és Kristofer Lundström 2013. október 23-ára id zített Magyarországot lejárató m sorát <http://www.svd.se/search.do?q=kobra%20svensk%20TV%20ungern>. Alább viszont pontokba foglalom a Magyarországról közzétett dologi kérdésekre adott válaszom nyersfordítását, amelyet Jonas Gruvö a Nationalencyklopedi f szerkeszt jének márc. 19-i kérdésére küldtem.

Liberális ellenzék és az EU:

Magyarország nem szocialista felállású kormányának fanyar balliberális kritikája jellemezte a múlt évet. Siegfried Lenz (kelet poroszországi történész kortársunk) értelmezése szerint a történelemírás legjobb esetben a közösségi emlékezet terméke: A múlt mindnyájunk velejárója – oszthatatlan és csi-szolatlan, de mégis összenő és összeszővődik - mindig a győztes hatalmak tetteinek igazolását tükrözi, amely csak sokkal később találja meg helyét a múltra vonatkozó jelentőség arányos ismereteivel.

Tényállítás/Háttér tájékoztató: Megemlíteném, hogy kb. 1500 svéd állampolgár él Magyarországon; többségük Budapesten, de a katonai repterek környékén Kecskeméten és Pápán is. Sok svédországi idősödő magyar is visszatelepül a nyugdíjazáskor. A Magyarországon egyetemre járó svédek száma ötszáz körülire tehető, akik főleg az orvostudományi, állatorvosi, közgazdasági és műszaki karon tanulnak, de zenét és művészetet is.

Magyarország mostani kormánya 2/3-os parlamentáris többséggel 2010-ben került hivatalba. A 2004. óta uniós ország kormánya most kinyilatkoztatott prioritásait, amelyek az ország gazdasági stabilizációját, az energiakérdések megnyugtató rendezését és a roma lakosság társadalmi integrációját hivatottak szolgálni. Az ország gazdasága ui. a tönk szélére került a szocialisták kormányzása idején 2002 – 2010 között. Ugyanakkor a svéd és EU sajtóból sűrűn ömlött a vádaskodás a kormány kemény irányítása és az emberi jogok korlátozása örvén. Magyarországot jobboldali szélsőséges tekintélyelvű országnak vázolták mely roma lakosságát jogaiban többféle- képpen csorbította és a zsidókat hátrányosan megkülönböz- tette, szabadságukban megnyirbálta és a szociális igazság-

szolgáltatás terén majdnem agresszív, alattomos fajgyűlölet áldozataivá tette. Az EU és Svédország által ábrázolt magyar- ellenes, összehangolt képet a Nemzeti Enciklopédia hüen tükrözi. A szerző néhány elszigetelt eseményt cérnára fűz csupán azért, hogy az olvasót az igazság meglátására ösztö- kélje. Az országról festett, de a valósággal aligha összeegyez- tethető kép, mintegy jól rendezett fizikai és lélektani betaní- tással indoktrinálja a tisztelt olvasót. Kiegyensúlyozott tájé- koztatással viszont lerámolhatná, vagy éppenséggel cáfolhat- ná – netán alakíthatná a másik fél – ebben az esetben – politi- kai, vagy erkölcsi meggyőződését.

Értékelésem: Túlnyomórészt negatív jelentések halmaza jellemzi kétségtelenül úgy a svéd, mint az EU 2003. kom- mentárokat. A gond viszont abban van, hogy a médiatörvé- nyek - pl. az ún. szólásszabadság korlátozására vonatkozó és a munkanélkülieket elviselhetetlen körülmények közé kény- szerítő tervek - érdemi kritikája helyett épületes marhaságo- kat kever a média. Magyarország gondjai átfogók. Az ország mostani kormánya – legyen zömében „piszkálódo és megtor- lási szándékú” politikus - bármiképp is jellemezve, a hata- lomhoz túl nagy étvággal viszonyulnak, vagy netán csekély megértéssel a kisebbség és az ellenzék tiszteletéhez - az euró- pai politikusok bizonyára nem egészen szokatlan tulajdonsá- gával rendelkeznek. De sorsdöntő az, hogy megértsük azt a különbséget, melyet a demokratikusan választott kormány „rossz” politikája és minden olyan politika jelent (akármennyire is csábító), amelyet olyan vezetők folytatnak akiknek hiányzik a demokratikus törvényesség elismerése – emlékezzünk csak az Orbán kormány óriási többségére, amely egyenes következménye a magyar választók elégedet- lenségének, az országot tönkretévő korábbi ízig – vérig kor- rupt és alkalmatlan szocialista kormányok miatt.

A romák és gy löletszítási b ntény:

Általánosítás egy egyedi eset? A szélsőséges Jobbik szerepe.

Tényállítás/Háttér tájékoztató: Magyarország politikai napi- rendjén állandóan időszerű a romák helyzete. Különbö- le- ősz- szemé- ért jelentések alapján a lakosság szűk 10%-a roma, nagy részük az ország legszegényebb vidékein él. A roma lakosság integrálása a magyar társadalomba előkelő helyet foglal el a kormány napirendjén ugyanúgy, mint az elmaradott vidékek fejlesztésének előfeltétele, ám a gond forró viták tárgyát ké- pezi különösen a Jobbik szélsőjobboldali párt részéről, akiket kimondott kritikus álláspont jellemez a roma lakosság iránt. De, emlékezzünk csak arra, hogy a Jobbik a politikusok és hatalomtartók iránti mély elégedetlenségből alakult meg 2003 -ban, mialatt a szocialisták / balliberálisok voltak kormá- nyon. Tehát a kisiklott gazdasági és társadalmi helyzetért a korábbi szocialista kormányokat terheli a felelősség. A szélsőséges Jobbik Magyarország harmadik legsikeresebb pártja lett a 2009-es EU-parlamentari választásokon annak ellenére, hogy a



nyugati tömegtájékoztatók makacsul mindent megkíséreltek, hogy demonizálják és bemocskolják a pártot, egyenesen betiltásáról is beszéltek. A Jobbik paramilitáris ágazatával mindinkább alakozódott – a Magyar Gárdát sok helyt melegen köszöntötték miután úgy tűnt, hogy a rendőrség leköszönt a társadalmi rend karhatalommal való fenntartásáról. A kormány ugyan betiltotta a

Magyar Gárdát ám az újraéledt „kulturközösséggé” átalakulva és nacionalista propagandájuk a náci idők magyar nyilas mozgalom hagyományainak ihletésével különösen az ifjúságot vonzotta. A Jobbik a faji megkülönböztetés, munkanélküliség és biztonsági gondok miatt – tekintet nélkül politikai színezetükre - korruptnak, közömbösnek és cselekvésképtelennek nyilvánította a kormánypártokat. A rövid ideje hatalmon levő Fidesz vezette kormány sok alapos és sikeres változást vitt végbe az ország életében azzal a céllal, hogy rendet teremtsen a rengeteg szerkezeti és gazdasági nyomorúság terén. A tényleges gondokhoz tartoztak a munkanélküliek hatalmas aránya, gyakori konfliktusok a roma ill. nem-roma lakosság között különösen olyan vidékeken, ahol magas a roma lakosok száma. Az ország északi – északkeleti szegény vidékein a romák többé-kevésbé a társadalom peremén élnek nagy gettójellegű lakóhelyi szegregációban. A kormány az idén esedékes választásokig sikeresen stabilizálta az országot - a svéd szövegben fel nem emlegetett államháztartás kevesebb mint 3%-os költségvetési hiánnyal, az ország hathatós gazdasági növekedést ért el, a családvédő/segítő intézkedések és nem kevésbé a 20%-os rezsicsökkentés jelentős népszerűséget biztosított. Egy szigethalmi szórakozóhely előtt 2012. szilveszter éjjelén több ember sérülésével járó tömegverekedés tört ki. Egy fiatal emberölés kísérletének megalapozott gyanúja miatt őrizetbe vettek. Két élsportoló életveszélyes sérülésekkel volt az áldozat: a 18 éves Sávolgy Gergő birkózó és a 17 éves Bozsány Gergő ökölvívó, akiket egy roma banda megkéselt. A kormánypárti Magyar Hírlapban Bayer Zsolt publicista szokatlanul messzire ment „Ki ne legyen?” című írásában: „A tények pedig ezek: a cigányság jelentős része nem alkalmas az együttélésre. Nem alkalmas arra, hogy emberek között éljen. A

cigányság ezen része állat, és állatként viselkedik”. Ezzel az általánosítással kihívta az egységes magyar társadalom - úgy a jobb, mint a baloldal - reakcióját és a Magyar Hírlap magyarázkodásra, ill. nyilvános bocsánatkérésre kényszerült. A magyar parlamentnek négy roma nemzetiségű tagja van, akik a kormánypártok, ill. az ellenzékiek tagjai. A cigánymuzsikusok – akik magukat büszkén így nevezik és nem romának - évszázadok óta beleépültek a magyar nemzet kultúrájába, nemzetközi hírnevű vezető minőségű művészeket képeznek intézményeikben, egy kisebbségi társadalom tagjait büszkeséggel tölthetik el. Megemlítendő a Magyarországi Református Egyház cigánymissziója, mely a századforduló óta EU-támogatással folyamatosan működik a roma lakosság társadalmi integrálásán. Az idén esedékes 2014-es választásokon pedig a romák saját politikai tömörülésükkel - a Magyar Cigány Párt - listájával vesz részt

<http://lehetvelem.blog.hu/2014/03/20/>

magyarországi cigany part programja és olyan félmillió voksolóval számolnak <http://c-press.hu/2013103010557/belfold/a-magyarorszag-cigany-part-hivatalos-kozlemeny.html>.

Értékelésem: Magyarországon a roma népesség szenvedésére fordult a figyelem és a gondokat építőjellegű társadalmi erőfeszítésekkel kísérik meg orvosolni. Mindnyájan áldozatokká válunk, amikor az erőszak fokozódik. A fasiszmus önértérendszerében bizonyos emberek kiirtását foglalja magában az erőszak ideológiája. Ez ellen fellépni természetesen önvédelem. De a leírt egyedi cselekmény – tekintet nélkül arra, hogy az Svédországban, vagy Magyarországon játszódik le – nem jogosíthat senkit általánosításra.

Horthy Miklós:

Náci szövetséges kormányzó – hóhér vagy szükségben levők mentője?

Tényállás/Háttér tájékoztató: Kúnhegyesen a Vörös Hadsegereg elhunyt katonája Kononcsenkó utca nevét Horthy Miklós volt kormányzó nevére változtatták a helyi polgármester kezdeményezésére. Az év folyamán - Horthy Miklós jelenkori hős emlékére –országszerte több emlékművet és mellszobrot is lepleztek le.

A politikus és tengerészfőtiszt vitéz Nagybányai Horthy Miklós *1868 --†1957 Magyarország kormányzója volt 1920-tól 1944-ig. Politikája a II. világháborúban az országot a Berlin-Róma tengellyel hatalmakkal való szövetséghez vezetett. A magyar zsidó lakosság akkortájt Európa legnagyobb zsidóságát képviselte és Magyarországon aránylag szabad menedéke volt. Horthy elővigyázatosan egyensúlyozott Német szövetségeseivel szemben és 1943-ban a nyugati szövetségeseiknél különbékét célzó titkos puhatolózásba kezdett a háborúból való kiléptésről. Kállay Miklós miniszterelnöki



„hintapolitika” és a különbke kísérletei rendre meghíúsultak. Horthy személyes beavatkozására Kállay elutasította a magyar zsidók deportálását, mire Hitler türelmét veszítve 1944. március 19-én bosszúsan megszállta Magyarországot. A 75 éves Horthy a német csapatok bevonulása után megmaradhatott ugyan kormányzónak, de politikai téttlenségre kényszerült. A lojalitás biztosítására kénytelen volt új náci-barát kormányt kinevezni a volt berlini nagykövet Sztójay Döme miniszterelnök személyében. Ám 1944. október 15-én Horthy - kiugrási kísérletét - a fegyverszünet kérését végleg megakadályozta a német segítséggel végrehajtott nyilas puccs. Államfői hatalmáról lemondatták Szálasi Ferenc javára majd Németországba, fogságba vitték. Az amerikaiak helyezték aztán szabadlábúra és a nürnbergi perben tanúként kihallgatták.

Értékelésem: A II. Világháború utáni kommunista és balliberális hatalomtartók, épp úgy, mint az egységes balliberális sajtó keményen kárhoztatta Horthy politikáját. E képlet mostanság árnyaltabbá válik és Horthy Miklós személye, ill. szerepe újraértékelés tárgya nem csak Magyarországon, de nemzetközileg is. Megfontoltabb bemutatás kerestetik s Svéd Nemzeti Enciklopédiában.

A zsidóság és a Wallenberg kultusz

Tényállás/Háttér tájékoztató: Magyarországon az antiszemitizmus gyökerei 1920-ig nyúlnak vissza. Manapság feltehetőleg 100.000 körüli a magyarországi zsidók száma, akik túlnyomó többsége Budapesten él. A Holokauszt idején félmillió zsidót gyilkoltak meg. A túlélők a semleges országok külképviseleteinek segítségnyújtásával hagyhatták el Magyarországot. Sokkal többen, tömegesen menekülhettek meg Wallenberg védlevelével, ill. hasonló okmányokkal és a Vöröskereszt ill. a Svéd és más semleges ország külképviselete számos budapesti házra terjesztette ki védelmét. A Zsidó Világkongresszus (WJC) rendszerint Jeruzsálemben ülészik, de - a BBC fogalmazása szerinti - fokozódó európai antiszemitizmus miatt Budapestet választotta 2013-as májusi közgyűlésének színhelyéül. Az idén pedig márc. 24. - 25. a Magyar kormány hozzájárulásával Budapesten tartja meg gyűlését az Európai Rabbini Központ (RCE) <http://www.confneurabbis.org/>.

A Budapesten megtartott Zsidó Világkongresszus vendégeit 2013. május 5-én rasszista Sieg heil kijelentésekkel és náci karlendítéssel ingerlő három férfit gyorsított eljárásban ítélték el. Orbán Viktor hivatalban levő miniszterelnök biztosította a kongresszus részvevőit, hogy a zsidógyűléssel (antiszemitizmussal) szemben kormánya zéró toleranciával rendelkezik. Szerinte a Jobbik és csatlósai, ill. együttműködő szervezetei veszélyesek az ország demokratikus intézményére. Az egyházak és társadalmi szervezetek egy emberként álltak ki támogatásukról biztosítva a tiltakozó tüntetőket. Ronald S. Lauder úr - a kongresszus elnöke - utóbb Orbán miniszterelnöktől bocsánatot kért azért, hogy Magyarországot antiszemitizmussal vádolta.

Értékelésem: Magyarországot méltatlanul vádolják zsidógyűlölő országgént. Horthy admirális - Magyarország kormányzója Koszorús Ferenc főparancsnokkal összejártsza 1944. július 6. az Auschwitzbe irányuló vonatok leállításával sikeresen meggátolta a zsidók elhurcolását. Ezért is különösen elferdített az eltűnt és elhurcolt szerencsétlen emberek sértegetése. A holtakat nem kelthetjük életre, de emlékezhetünk rájuk. Tanulhatunk a sorsukból. Magyarországon valóságos Wallenberg kultusz létezik!

Új alkotmány:

szólásszabadság és az emberi jogok

Tényállás/Háttér tájékoztató: Az Új Alaptörvényt az országgyűlés 2012. elején megszavazta és az már áprilisban a korábbi 1949. kommunista alkotmány helyére lépett, melyet 1989-ben még átfogóan módosítottak. A szocialista-liberális ellenzék ennek célzatát a kormány saját kézzel tartó hatalmi töménységgel magyarázta, amit lassacskán ejtettek. A következő vitatott tény a kettős állampolgárság, a határon túli magyar nemzetiségűek számára adott magyar állampolgárság volt. A Fidesz okfejtése szerint a magyar állampolgárság a Kárpát-medence őshonos magyar kisebbsége mostani hazájában az EU-ban elfogadható politikai védelmet szolgálhatna, mellyel az ottani kisebbség megtartását biztosítanák. Az ellenzék szerint ezzel a Fidesz csupán a kormányzóhatalom megtartását biztosítaná az elkövetkező választásokon. Ugyanakkor emlékeztessünk, hogy 2004-ben - a szocialista kormány rendezte - népszavazás elutasította ezt a változtatást, de a jobboldali nacionalista erők elharapódzását eredményezte. Ennek motivációja a szocialista szónoklat szerinti az, hogy meg kell tiltani az ún. szociális turizmust, ez utóbbinak jelentősége az, hogy a Kárpát-medencéből érkező új állampolgárok szabadon költözhetnek Magyarországra csupán azért, hogy elutaladjonítsák a magyar adófizetők szociális kiváltságait. A Magyarország körüli majd 5 millió kárpát-medencei magyar kisebbség körében gyászos hatást váltott ki mindenhol. A szociális turizmus fogalmát 2004-ben Göran Persson svéd miniszterelnök gyártotta annak bizonygatására, hogy olyan átmeneti szabályozórendszer szükséges megakadályozni a kevés, vagy alig valamelyes kenyérkereső munkával - az új EU tagországokból érkező munkavállalók egyik országból a másikba költözködését - azzal a céllal, hogy a befogadó ország közjóléti rendszerét kiszípolozzák.

Értékelésem: Sokan vitatott eljárásként élik meg a svédországi jobb szélsőségesek Sverigedemokrater SD bevándorlási politikai rendszabály manifesztumát, ami bizonyos körülmények miatt az állampolgárság visszavonhatóságáról szól. A magyar állampolgársági rendszabályozás bővítése ilyen háttérrel aligha vitatható, hisz nemzetiségi alapon hivatott szolgálni a magyar nemzet egyesítését. A kormánypolitikusok szomszédos országokban élő őshonos magyar kisebbség iránti elkötelezettsége szilárd. Ingerültséget az 1920-as Trianoni békében feldarabolt ország egyes utóállamainak megnyilvánulásai okoznak. Szlovákiában, Erdélyben pl. majd minden tízedik lakos nemzeti-ségi magyar. Innen a feszültség.

Vesztegetés

az Enciklopédia szerint, vagy rosszhiszemű pártpolitikai idétlenség?

Tényállás/Háttér tájékoztató: A Magyar Nemzeti Bank kezdeményezte a Nemzetközi Valutaalap (IMF) budapesti irodájának bezárását. Magyarország 2013-ban határidő előtt visszafizette a szocialista kormány által 2008-ban felvett IMF-válsághitelt, melyet első EU-tagországgént, akkori árfolyamon 174 milliárd koronának megfelelő összegben vett fel a Lehman Brothers beruházási bank bukása okozta európai pénzügyi válság kitörésekor. Az Enciklopédia szerint Matolcsy György korábbi nemzetgazdasági miniszter kinevezése a jegybank élére a következő hat éves ciklusra Orbán Viktor miniszterelnök erős szövetségese-

ként történt (neve hibásan Matolcsy-nak nyomtatva, gondatlanság az olvasóval szemben). A jegybank új vezetése miatt –Király Júlia a Magyar Nemzeti Bank alelnöke ugyanakkor lemondott a politikusok beavatkozására hivatkozva. Szerinte – képtelenség a szakmai és szellemi szabadságon alapuló felelős döntések meghozatala és a megrövidített vitákban nincs módjában a stratégiai döntéshozói tevékenység ellátására. Alapjában viszont a jegybank monetáris politikájának bírálata volt a tét, ahol a volt vezetők által az utóbbi években mesterségesen magasán tartott jegybanki alapkamat kárt okozott az országnak és szakmai hibáikat tetézte, hogy gazdasági növekedési jóslataik sorozatosan félresikerültek.

A másik felhánytorgatott ügy a 2013. július 1-jétől lényegesen megváltozott dohánytermék-értékesítés szabályait illeti. Az új előírások alapvető célja „Nemzeti Dohánybolt” üzletek szabályszerű működésének biztosítása a fiatalkorúak dohányzásának visszaszorításáról és a fogyasztóvédelmi hatóságok tevékenysége. Azzal, hogy Magyarországon minél kevesebb fiatalkorú dohányozzon ez volt az első hosszú távú lépés egy kiemelt közegészségügyi cél elérése felé - a dohánytermékek széleskörű kiskereskedelmi beszerezhetőségének, illetve a dohánytermékek megjelenésének korlátok közé szorítása.

Értékelésem: Az EU – furán hangzik ugyan, de – gyakran kritizálta Magyarországot a „korlátozott szólásszabadság és emberi jogok hiányos gyakorlata” miatt. Ám az említett kérdésekben igen csöndes volt. Vajon nincs két oldala az érmenek?

Háborús b nőkr l Tilos közterületen aludni

98 éves egykori a rendőr százados: háborús bűnös, vagy parancsot teljesítő tisztségviselő?

Tényállás/Háttér tájékoztató: Csatáry Csizsik László, rövid ideig a kassai (ma Szlovákiához tartozó Košice) Királyi Rendőrség parancsnoka volt. A náci bűnösök után nyomozó Simon Wiesenthal Központ állítása szerint 1944 tavaszán az akkor Magyarországhoz tartozó Kassán rendőrpáncsnokként kulcsszerepet játszott több ezer zsidó Auschwitzba való deportálásában. Csehszlovákiában a népbíróság 1948-ban ezért távollétében halálra ítélte. Kanadában műkereskedőként élt a 90-es évekig, majd magyarországi hazatérte után ezt az ítéletet 2013. tavaszán életfogytiglanra változtatták. A magyar hatóságok 2013. augusztus 7-én döntöttek a náciakat üldöző központ megkeresésére kapcsán az eljárás folytatásáról. Három napra rá aug. 10-én Csatáry László elhunyt. A Simon Wiesenthal Központ első számú náci vadász, Efraim Zuroff közleményt adott ki, amelyben azt írta: mélységesen csalódott, hogy a 98 éves Csatáry László az utolsó pillanatban megúszta a büntetést <http://www.theguardian.com/world/2013/aug/12/laszlo-csatary-dead-hungary-auschwitz>.

Értékelésem: A náci háborús bűntettel vádolt Csatáry László meghalt mielőtt felelősségre vonása megtörténhetett volna, titkait magával vitte a sírba. A magyar hatóságok bírálata viszont aligha méltányos.

Tényállás/Háttér tájékoztató: A parlament 2013 szeptemberében elfogadott egy olyan törvényt, amely lehetőséget ad hatósági fellépésre a közterületen lakó, alvó hajléktalanok ellen. Amennyiben a helyi önkormányzat a rendel-

tetéstől eltérő közterület-használatot szabálysértéssé nyilvánítja, akkor a hajléktalanok bírságot is. A hajléktalanok száma megsokszorozódott a szocialisták legbajosabb kormányzása idején, amikor az ország pénzügyi ill. gazdasági válságba került. Mintegy 30 - 35 ezerre tehető országsszerte a számuk, köztük rokkantak is vannak. Az ENSZ két különleges jelentéstevője bírálta azt a 2011. magyar törvényt, amely „kriminalizálja a hajléktalanokat”, pl. a közterületen alvó hajléktalanra első figyelmeztetés után 445€ bírság, vagy börtön is kiróható. A Fidesz közölte, nem ért egyet az ENSZ jelentéstevőivel, a Külügyminisztérium a kormány nevében kijelentette, hogy új menedékhelyeket létesítettek és részletesen megválaszolják a felvetéseket, de a hajléktalanságot nem tették büntethetővé.

Értékelésem: A szegénységet és a hajléktalanságot nem lehet törvénnyel tiltani – idáig helyénvaló a bírálat. Hasonló viták folynak Svédországban is a kéregetés betiltásáról. A véges erőforrással rendelkező magyar társadalom egésze szorul hamarabb segítségre, mint sem csipkelődésre azon igyekezéért, hogy egy emberbarátibb közösséget hozzon létre, ahol a kevésbé kiváltságos tagjaikkal is törődnek.

Javasolt olvasmányok:

Holocaust Memorial Center Budapest http://www.hdke.hu/en/Szabolcs_Szita,_director_Holocaust_Memorial_Center_Budaspet,_publications_list:

[https://vm.mtmt.hu/search/slist.php?](https://vm.mtmt.hu/search/slist.php?inited=1&co_on=&ty_on=1&la_on=&abs_on=&if_on=&st_on=&url_on=1&cite_type=2&orderby=7&Scientific=1&Independent=&top10=&lang=1&location=mtmt&debug=&stn=1&AuthorID=10003404&DocumentID=&tipus=&besorolas=&jelleg=Raoul_Wallenberg_Egyesulet,_Budapest)

<https://www.facebook.com/pages/Raoul-WallenbergEgyes%C3%BClet/122918334446115> Mik-lós Horthy: Satan or saviour? <http://budapesttimes.hu/2013/12/01/mik%C2%ADlos-horthy-satan-or-saviour/> Adolf Eichman, Wikipedia http://sv.wikipedia.org/wiki/Adolf_Eichmann Förintelsen i Ungern http://sv.wikipedia.org/wiki/F%C3%B6rintelsen_i_Ungern#Ett_sj.C3.A4lvst.C3.A4ndigt_Ungern_1938.E2.80.931944

Förintelsens röda nejlika, Raoul Wallenberg som historiekulturell symbol: http://www.levandehistoria.se/sites/default/files/material_file/skriftserie-12-forintelsens-roda-nejlika.pdf





•Az Ághegy-Liget Baráti Társaság kéri tagjait és barátait, hogy az eddigieknél hathatósabban, még nagyobb odaadással támogassák az Ághegy 41-45 számait tartalmazó 9. kötetének és az Ághegy Könyvek sorozat következő köteteinek kiadását.

Tagdíj: 50 korona + kötetenként a nyomdai önköltségi árnak megfelelően kb. 100 korona.

Az Ághegy Könyvek sorozat kötetei kb. 40-60 korona. Az adományokat honlapunk folyamatos frissítésére fordítjuk. A felajánlott képzőművészeti munkákat, gyűjteményes kiállítás keretében jótékonyági árverésen értékesítjük ugyanezen célból.

Az Ághegy VIII. kötete (a II., III., IV. és V. és VI. VII. kötete korlátozott példányban) és az Ághegy Könyvek kötetei a szerkesztőségben, a stockholmiak számára pedig

Moritz László laszloritz@gmail.com
087559084, 0703666472

A Göteborghoz közeli Gaál Zoltán
címén kaphatóak.

Utánvétellel postán is küldhetünk
kiadványainkból.

**Tízenöt esztendő termése:
45 szám, 9 kötet,
- több mint
hatezer oldal...**



Ághegy Könyvek

1. Tóth Ildikó: Múltbanézó — elbeszélések
2. Tar Károly: Száraz oázis — színháték-sorozat
3. Szakács Ferenc Sándor: Kettéhasadt lélek
4. Bernhard Nordh: A hódtavi újtelepések
5. Erdélyi Szépmíves Céh Emlékkönyv — összeállította Tar Károly
6. Lőrinczi Borg Ágnes: Állapotok - versek
7. Agnes Borg: Tillstånd - svéd versek
8. Bjerck-Amundsen: Søren Kierkegaard kezdőknek — Fordította: Lázár Ervin Járkáló.
9. Dohi Alexandru: Altermundia - Fordította T.K.
10. Tar Károly: Itt és ott- versek
11. Dohi Alexandru: Altermundia — svédül. Fordította Lőrinc Borg Ágnes
12. Dohi Alex: Illatok könyve — Fordította T.K.
13. Tar Károly: Pánik — regény
14. Skandináviai helyőrség — az Ághegy-Liget Baráti Társaság pályázatára érkezett írásokból, lemez melléklettel
15. Elekes Ferenc: Éden Bädenben — kisregény és Leborult szivarvég — egyszerű történetek
16. Asztalos Morell Ildikó: Feloldozás — versek
17. Hjalmar Söderberg: Jézus Barabbás — regény — fordította Sente Imre
18. Gödriné Bedő Ilona: Gondolatok idegenben — versek
19. Molnár István: Mint pillangó a tűzhöz — regény
20. Dohi Alex: Definíciók könyve — versek. Fordította: Tar Károly
21. Veress Mária: Életre, halálra — kispróza
22. Janáky Réka: Válogatott versek
23. Tar Károly: Táncház — gyermekversek — Pusztai Péter rajzaival
24. Tar Károly: Firka írka — gyermekversek — Pusztai Irina rajzaival
25. Gaál Zoltán: Szemünk kinyílik — talán, versek
26. Gaál Zoltán: Svart på vitt — svéd versek
27. Tóth Ildikó: Ajtó, ablak nyitva van.
28. Tar Károly: Ami eszembe jut — kispróza írások
29. Gödriné Bedő Ilona: Valamit mindig megköszönni - versek
30. Tóth Ildikó: Mérőlől csak álmodom
- 31.. Hommage Tomas Tranströmer — fordítások
32. Tar Károly: Hajnalban vadnyuszik ablakom alatt - regény
33. Tar Károly — Moritz Livia: Vers — kép
34. Tar Károly — Soó Zöld Margit — Játékos torna
35. Gaál Zoltán — Kovács Ferenc: Fák egymás Között
36. Tar Károly: Est - versek



Sándor László munkát keres

1965-ben Erdélyben születtem Székelyföldön. Iskoláimat Erdélyben végeztem. 16 éves koromtól a villanyt szereltem a kis falumban, Betában és építkezéseknél dolgoztam. 1987-ben Bukarestben katonáskodtam, ahol hálózati és gépkocsi-villanszerelőként dolgoztam. Aztán Székelyudvarhelyen 1990-ig villanszerelő voltam. 1990-től élek családommal Budapesten, két gyerekem van. Villanszerelőként dolgoztam, másodállásban buszt vezettem. 2003-ban Budapesten SZTÁV RT- nél (FMK01.0264-04) erősáramú vizsgát tettem. 2003-2008 között egyéni vállalkozóként dolgoztam, mint épület villanszerelő. Jelenleg alkalmi munkából élek. Munkalehetőséget keresek Svédországban. Címem: 1205. Budapest, Tuba utca 11.

Email cím: udvarhely@freemail.hu

Telefonszám: +361286-22-15 +3630-362-28-05



Kiadó lakás

Budapest központjában, a Gellért-hegy aljában, a buszmegálló közvetlen közelében, kertés villában, csendes, napfényes szoba-konyha bútorozottan, felszerelt konyhával rövidtávra is kedvező áron kiadó.

Érdeklődni magyar vagy német nyelven lehet a következő telefonszámokon:

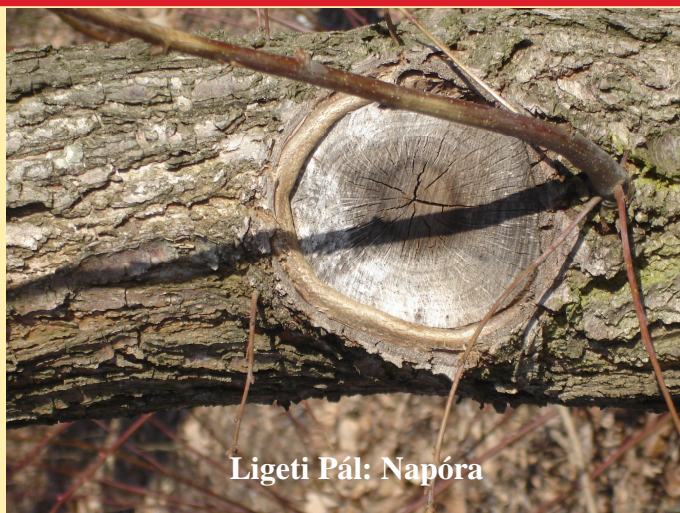
003612090081 vagy 0036309347072,

szunyoghi@freemail.hu

OLCSÓ, CSENDES VÍZPARTI HÁZ PIHENÉSRE, HORGÁSZÁSRA, TÉLI KORCSOLYÁZÁSRA ALKALMAS

a Csepeli tóparton, jó horgászhelyen, közvetlenül a vízparton kétszintes, komfortos kertés, teraszos, fűhető ház melléképületekkel, napozó, horgász lehetőséggel, csónakkal, kerti szerszámokkal Irányár: 5 millió forint. Érdeklődni reggel 8-10 óra között

00 36 1 340 47 19



Ligeti Pál: Napóra

Hónapok

Svéd népi mondóka

Január az év kezdete,
február követi,
március, április bimbót hord a hajában,
május, június virágát nyitja ki,
július, augusztus, szeptember
gyönyör séges nyarat hoz,
de október, november, december
bizony szürke és lucskos.

Fehér József András fordítása



Hans Egede esete Vörös Erik utódaival



Hans Egede misszionárius volt, akit Grønland apostola-ként emlegetnek. A derék lelkész Norvégiában született és 1718-ban Koppenhágába ment, hogy megszerezze IV. Frederik támogatását ahhoz, hogy megkeresse és megmenthesse azoknak a vikingeknek a lelkét Grønlandon, akiknek ősei még az inuitok előtt, a X. században érkeztek Grønlandra, a világ legnagyobb és leggyéribben lakott szigetére, hogy ott kolóniát alapítsanak.

Egede biztos volt benne, hogy ezek a telepek még mindig katolikusak és készen állt arra, hogy megismertesse őket a protestáns tanokkal, hiszen Hans szerint kárhozat várt volna rájuk, ha megmaradnak katolikus hitükben. A derék ember ezt természetesen nem hagyhatta, kész volt feláldozni magát értük, megkeresni és megtéríteni őket. Az elveszett lelkek megmentésére készülő, derék Hans fejében meg sem fordult, hogy nagyszabású terve egy banánhéjon fog elcsúszni, miután a király támogatását megszerezve útnak indult Grønlandra: a vikingek utódai ugyanis nem voltak ott, ahol lennie kellett volna nekik, egyszerűen nem találta őket, ami nem is csoda, hiszen ma már tudjuk, hogy még az 1400-as évek végén eltűntek a telepek, legfeljebb pár rom árulkodhatott Hans-nak arról, hogy ott valaha emberek éltek. De ha nem voltak ott, akkor mi történt a viking telepekkel?

Grønlandot Vörös Erik fedezte fel és 1000 körül kb. 3.000 viking telepes élhetett Grønland déli részén 300-400 tanyán. Utódaik még 500 éven keresztül laktak itt, az inuitok csak az 1200-as években érkeztek. Bár nem teljesen világos még mindig, hogy hogyan néptelenedtek el a viking telepek, de van rá pár elmélet. Vannak, akik a hidegebbre forduló időjárásban, a legelők kimerülésében, vannak akik az inuitokkal folytatott konfliktusokban, európai kalózkokban, vagy járványokban látják az elnéptelenedés okát. Kétségtelen, hogy egy ideig virágzott a kereskedelem, a grønlandiak jegesmedvebőrrel és rozmáragyarral kereskedtek. A legújabb kutatások azt mutatják, hogy fokozatosan hagyták el a telepeket. Erre a következtetésre úgy jutottak a tudósok, hogy a telepek késői időszakából származó sírokban kevesebb a fiatal női lelet, mint a korábbiakban. Ha pedig a fiatal, szülőképes nők elhagyták a telepeket, akkor a lakosság utánpótlása nem volt biztosítva.

Ezt a derék Hans persze nem tudhatta, de miután nem találta meg a vikingek utódait Grønlandon kénytelen volt azoknak a lelkét menteni, akik az útjába kerültek, vagyis az inuitokét. Arról nem szól a fáma, hogy az inuitok mit gondoltak erről, de Hans mindenesetre nagy buzgalommal látott a térítéshez. Megalapított egy telepet, ebből nőtt ki Godthåb, vagy ahogyan az inuitok nevezik Nuuk, Grønland fővárosa.

Hans Egede eltökélt ember volt. Szüksége is volt erre az eltökéltségre, hiszen nem afféle kis erdei séta várta Grønlandon, amikor 1721-ben megérkezett oda. Nagyot csalódott, hiszen nem a viking-telepesek utódait találta ott, hanem az inuitokat, akiknek még a nyelvét sem értette. Ekkor bárki más, akit nem az a meggyőződés vezérel, hogy Isten jelölte ki a feladatára,



visszafordult volna. Nem így Egede. Semmi nem tudta kikezdeni az akaraterejét, sem az embert próbáló időjárás, sem az akadozó ellátás, sem a nyelvi nehézségek, sem az inuitok életformája, amely mindenben eltért attól, amihez ő hozzászokott. Két fiának kiváló nyelvérzéke volt és nem utolsósorban az ő segítségükkel megtanulta az inuitok nyelvét. Egede úgy gondolta, hogy a

civilizáció és a kereszténység útját egyengeti. Ez a két fogalom az ő korában egyet jelentett és Egede igyekezett felvilágosító munkával előkészíteni az inuitok áttérését a kereszténységre, meggyőzni őket Isten létéről. Szerette volna megszerezni a bizalmukat, felkereste őket kunyhóikban és apró ajándékokat vitt nekik. Kidolgozott egy grønlandi katekizmust az oktatásra és nem keresztelt meg addig senkit, amíg az illető ezt el nem sajátította és nem élt néhány évet keresztény szokások szerint. Igyekezett helyi tanárokat is képezni.

Ezzel együtt, megnyerési politikája mellett, Hans Egede nem volt éppen erélytelen ember, ha a hitről volt szó. Az volt a meggyőződése, hogy a helyi táltosokat, az "angekok"-kokat varázslataikért büntetni kéne, és ha a törvény nem volt éppen jelen, hogy ezt megtegye, hát megtette ő szívesen. Egyszer személyesen agyabugyált el egy táltost, erre a cselekedetére, királyi hivatalnokként teljesen felhatalmazva is érezte magát. Ennek ellenére a grønlandiak szerették, mert odaadással és szeretettel viseltetett irántuk, ami megmutatkozott az 1733-34 és himlőjárvány idején, amikor Egede és felesége ápolta őket. Amikor meghalt IV. Frederik, az egész misszió léte veszélybe került. A grønlandi kereskedelem nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket. 1735-ben meghalt Hans Egede felesége is, aki mindenben hű társa volt addig. Az asszony egészségét kikezdte a hideg és a spártai életkörülmény és Hans Egede 1736-ban visszatért Koppenhágába. A missziót fiára, Paulra és néhány más misszionáriusra hagyta. Szerette volna felébreszteni az érdeklődést Grønland iránt Koppenhágában, és javaslatot tett egy grønlandi szeminárium alapítására, ahol aztán ő maga tanította a nyelvet.

Hans Egede-t misszionáriusi hivatása messzire vitte szülőföldjétől. Ha nem is találta meg a viking-telepesek utódait, de felhívta a figyelmet Grønlandra. Személyes áldozatokat hozott eszméiért és ami a legfontosabb: Isten mellett nem felejtette el szeretni az embereket sem, őszinte odaadással ápolta a beteg inuitokat és ezzel jó szívről tett tanúságot. Természetesen nem tudhatjuk, hogy valóban Isten jelölte-e ki feladatára, de ez nem is fontos, a lényeg az, hogy ő maga ebben a hitben élt és legjobb tudásához mérten próbált ennek a magasról jött feladatnak megfelelni. Nem is sikertelenül. Barátnóm, Ungváry Ildikó verse, teljesen véletlenül éppen olyan, mintha Hans Egede-ről szólna.

ŰAkihez jöttél, nem volt otthon/Mert téged keresett a végtelen./bizonytalanul omló ösvény /guruló kövein botladozva./ Hálója már rég foszladozva/ /S ha esne, /hát feneketlen zuhanás el tt/meg sem állna, míg hozzád/Be nem esne, s lábaid el tt végre /eldadoghatná, hogy/ - Isten hozzád indult.

Pet Tünde

ÉSZAK FÉNYEI ÉS HOLOKAUSZT VÁNDORKIÁLLÍTÁS

2014. április 2-án nyitotta meg kapuit az Észak Fényei és Holokauszt kiállítás a Magyar Újságírók Országos Szövetségének Székházában, az Életmód Szakosztály szervezésében. Tóth Károly, a MÚOSZ elnöke nyitotta meg méltatva az Oscar-díjas svédországi festők művészi érdemeit. A képeket művészileg Dr. Csák Máté neves galéria tulajdonos, a MÚOSZ Építészeti, Képző- és Iparművészeti Szakosztály elnöke elemezte. A rendezvényen megjelent a MAZSIHISZ elnöke, Heisler András és több Holokauszt túlélő. A művészek, Eugen Jenő Bocsor és Gizi Csuzy többszörös Oscar-díjas svédországi művészek a Svéd Művészeti Szövetség és a Svéd-Magyar Panoráma Világklub tagjai a kiállítás megnyitása után speciális svéd gasztronómiával is megvendégelték a résztvevő újságírókat és érdeklődőket. 2014. április 28-án a XI. kerületi Ismeretterjesztési Központban nyílt meg újra ez a Vándorkiállítás. A MÚOSZ-ban és a TIT Stúdióban is bevezetőként Békés Attila Guinness rekorder, mandolinművész, aranytollas újságíró, a Vigadó szölistája svéd és zsidó népdalokat játszott. Dr. Koncz Gábor, a TIT Stúdió igazgatója, egyetemi tanár tartotta az ünnepi megnyitót. Elmondta, hogy eddig Svédországról elsősorban csak Selma Lagerlöf Nobel-díjas svéd író /1888-1940/ művein keresztül voltak ismeretei. Örült, hogy most kibővítheti ismereteit az alkotó kiállítók művészte révén is. Koncz Gábor hangsúlyozta: emlékeznünk kell, de azért is hogy soha többet ne legyen Magyarországon Holokauszt!

Ezután Dr. Szalontai Éva svéd tudósító, a Svéd Magyar Panoráma Világklub társelnöke mutatta be az alkotókat, svéd-magyar honfitársait. Mindketten 56-ban hagyták el Magyarországot. Nem politikai menekülteként, hanem azért, hogy máshol jobban érvényesítsék művészi képességeiket. Ez sikerült is! Eljutottak Amerikáig számtalan elismerést, díjat kaptak. Jenő Franciaországban például Francia Oscar-díjat kapott az *Északi mitológia, Világ fája (Yggdrasil)* c. festményéért. Jenőt tájképfestőként tartják nyilván. Kedvenc témái: a svéd természet, fauna, flóra, a svéd erdők. Képeit nem a napfény uralja. Szereti az alkonyi, hajnali tájat ábrázolni. Gizi inkább portréfestő. Művészi, aprólékos gondossággal készíti portré képeit. Az *öreg zsidó tanítja fiát* kép is lenyűgöző a Holokauszt témájú képekből. A művészpár Tomelillában, Dél-Svédországban, 10 km-re Ystad tengerparti kikötőben él és alkot. Ez a csendes település ideális hely az alkotáshoz. A festészetet nem csak művelik –tanítják. Bent vannak a négy nyelvű Művészeti Enciklopédiában (spanyol, angol, olasz francia nyelven). Bent vannak a magyar kiadású Hungarikum Könyvben, mint a magyar hungarikumok svédországi ügyvivői. Gizi magyar fűszernövényeket is termeszt kertjében, hogy megismertesse a haleyő svédek a jó magyar ízekkel. A Vándorkiállítás május 23-tól 26-ig a IV. Magyar Világtalálkozón mutatkozott be. Betársult hozzá Tar Károly Svédországban élő újságíró, lapalapító, az Ághegy, a Magyar Liget főszerkesztője, Ex Libris díjas, az Egyetemes Kultúra Lovagja, a Magyar-Román-Svéd Írószövetség tagja. Ez évben a Magyar Köztársasági Elnök kítüntetette és a MÚOSZ Aranytollas újságírója. Tar Károly *Itt és ott* c. népszerű versével lett sikeres a Világtalálkozón is, amit Moritz Livia stockholmi festőművész festményével is illusztrált. Moritz Livia termékeny, svéd-magyar festőművész. A svéd művészek kiállítása előtt mindig csoportos volt az érdeklődés. A Vándorkiállítás június 2-től Mátészalkán kapott otthont. Székely Marika, a Mátészalkai Panoráma Világklub elnöke segítségével a kiállítás a Mátészalkai Népművészeti Múzeumban volt látható június végéig. Mátészalka élénk Szatmár-megyei település. Budapestről könnyen megközelíthető vonattal. A kiállítást a múzeum igazgatója, Dr. Cserenyák László és a város polgármestere Szabó István nyitották meg. Nagy sikere volt *Mátészalka gyászban van* c. képnek, amit Gizi Csuzy rajzolt. A Vándorkiállítás ideje alatt svéd- és kóser speciális ételek várták a kiállítást megtekintő érdeklődőket, a Sajtóház Kávézója – Éttermében. (1064 Budapest, Vörösmarty u. 47/a.) A műalkotások, a Vándorkiállítás, ma már újra otthon vannak a svédországi Tomelillában. Várják a svéd –és külföldi látogatókat.

Szöveg: **Dr. Szalontai Éva**, Fotó: **Napsugár Anna és Hecks Ferenc**



„Nyitni kék” Svédországban

Magyar klubok-magyar m sorok

Minden évben megemlékeznek Svédországban az 1848-49-es magyar forradalomról és szabadságharcról, a március 15-i eseményekről. Bihari Szabolcs a SMOSZ elnöke hívta meg a Gordon Bandát, egy kis budapesti zenekart, a svédországi március 15-i ünneplésre. (A SMOSZ, a svédországi magyarság pártpolitikailag független társadalmi egyesületeinek országos szervezete 1974-ben alakult, az évfordulóról ünnepi műsorral emlékeznek meg.) A Gordon Banda hegedűse, primása Komáromi Márton, Kőrösi Csoma Sándor ösztöndíjasként kapta a meghívást a Svédországi Magyarok Országos Szövetségétől. A Kőrösi Csoma Sándor ösztöndíjat azért hozták létre, hogy segítsék a külföldi megerősödését, hiszen Magyarország számára kulcsfontosságú a magyarság megmaradása. Az ösztöndíjasok feladata az is, hogy elősegítsék a párbeszédet a diaszpóra magyarságával, amely az elmúlt 20 évben méltánytalanul háttérbe volt szorítva.

A Gordon Banda tagjai: Kalász Tamás (bőgős), Dövény Gergely (brácsás és énekes) és Berecz István (népi táncos) a Felszállott a páva 2012. népi tánc kategória győztese. A zenekartól '48-as forradalmi dalokat, csíki-kalotaszegi népzene hallottunk.

Berecz István az az alma, amelyik nem esett messze a fájától. Édesapja Berecz András Kossuth-díjas énekes, mesemondó, édesanyja ugyancsak néptáncos. Berecz István szerint a néptáncot ő már édesanyja hasában tanulta. István egyébként a Pázmány Péter Tudomány Egyetem végzett jogásza, de él-hal a táncért, a zenéért. Csodálatosan táncol, de énekel, furulyázik is.

Svédországban az első március 15-i megemlékezés Malmöben volt. A hálás malmöi közönség állva tapsolta, ünnepelte őket. Innen autóval ment tovább a zenekar és a táncos Helsingborgba, Lundba, és még más városokba, magyar klubokba. Stockholmban március 15-én lesznek. Március 9. vasárnap 16 órára a malmöi Solvendagatan 5/A. alatti klubba hirdetetett vidám zenés programot a Pannónia-Panoráma Klub. A tartalmas programra sokan érkeztek. Az időjárás is besegített.

Aznap a malmöi vidék langyos tavaszi napfényben fűdött. A levegő átlátszóan tiszta és légiesen könnyű volt, a tengerről érkező szél már sejteni engedte az ibolya, a hóvirág bimbózását.

Ebben a „nyitni kék” tavaszváró hangulatban egyre csak jöttek a meghívott vendégek. Jó ötlet volt Ilonától ennek a programnak ezt a címet adni: „Nem csak a húszéveseké a világ!” Egyre jöttek is a „nem csak a húszévesek”, de még a húszévesek is.

Ott voltak a Sissi Klub, a Hungaroclub képviselői. Júlia, a Hungaroclub titkára süteményt is hozott.

Aradszky László magyar énekes olaszos stílusával a magyar tánczene egyik népszerű előadója ma is. „Nem csak a húszéveseké a világ!” c. dallal végig utazta pár éve Svédországot, így Aradszky emléke és ez a cím is vonzotta a malmöi közönséget.

A levezető elnök szerepét a dupla elnök, (Pannónia-Panoráma) Ilona vállalta magára és sikerrel teljesítette. Beköszöntőül ismertette a Világklub alapító elnökének, Dr. Tanka Lászlónak levelét és meghívta a megjelenteket a IV. Magyar Világtalálkozóra.

Ezután Dr. Szalontai Éva, a társelnök köszöntötte a svédországi magyar klubok képviselőit, és ismertette részletesen a IV. Panoráma Világtalálkozó programját. Hívott a május 19-i impozáns megnyitó ünnepélyre, a kiemelt rendezvényekre. Elmondta, hogy a Világklub az öt világrész értékein túl, megtalálhatóak a magyar értékek, a Hungarikumok is (nemrégén mutatkoztak be a budapesti Sajtóházban a lengyel-magyar üzletember találkozón). Felhívta a figyelmet a május 25-i Egészség Konferenciára, amit Horváth István a New York-i Tudományos Akadémia doktora vezet le, ahol neves orvos-professzorok, egészségügyi szakemberek előadásait hallgathatjuk. Például a londoni rákkutatót, Dr. Sebestény professzort, a kínai orvoslás atyját, Eöry Ajándok professzort. Szalontai Éva meghívta a jelenlévőket a Mátraderecskei Egészség Túrara, illetve a Magyar Gulágra, Recskre is.

Kovács Sándor, SOMIT-tag, a Svédországi Magyar Ifjak Társaságának Vezetőségi tagja, egy svédországi utazási irodát képviselve álmotutazásokat vetített és ajánlott a hallgatóknak. Hajsz Ferencnél stressz-szűrésre álltak sorban, aki egyébként más magyar klubok stressz-szűrését is felvállalta.

Gödriné, Bedő Ilona, erdélyi származású, svédországi költő verseivel erősítette a megjelentekben a magyarságtudatot. Kérte, hogy fogjuk meg egymás kezét, találjuk meg önmagunkat Svédországban is.

A IV. Világtalálkozó Svédország bemutatkozik c. programján is dedikálja verses kötetét. Kovács Zsuzsa (Sissi Klub): Mese-felnőtteknek c. műsora is figyelemre méltó volt. Ezután már csak zene és dal mellett andalodott a közönség. A svéd-szőke Tóth Erika (a Malmöi Sissi Klub elnöke) kedves mosolyával, szép matyó blúzban magyar népdalokat énekelt.

Simon Anna (Sissi Klub) többször is fellépett (Tölcsért csinállok a kezemből c. Zalatnay dallal, a Tavaszi szél vizet áraszt c. népdallal).

Ezután jött a főszereplő, a Világtalálkozóról is jól ismert Simándy Adél svéd-magyar előadóművész. Adél emlékezett nagybátyja, Simándy József neves magyar operaénekes, Magyarország egyik leghíresebb tenoristája, főiskolai tanár 1997. március 4-i halálának évfordulójára a Madarász operettből a „Nagyapám még ifjú volt” c. dallal. Simándy hangja elválaszthatatlanul forrt össze Erkel Ferenc Bánk bán c. operájával (Simándy József 81 évesen halt meg, a Farkasréti temetőben látogatjuk.)

Adél svéd népdalokkal, budai nótákkal, csárdás egyveleggel, de vidám kuplékkal is szórakoztatta a megjelenteket. Fehér magyar ruhában, pártában. A közönség lelkesen tapsolt, vele együtt énekelt.

Máár Tibor alkalmi, beugró énekesként Nőnap alkalmából, dallal köszöntötte és „imáda a pesti nőket”.

A jó hangulatú program befejezése: Méry Tibor szerzeménye, a Világtalálkozó Határtalan c. dala volt, amit Adél vezényelt le.

A jelenlévők úgy érezték: jó magyarnak lenni. Erősödött a magyarságtudat, a határokon átívelő összetartozó barátság érzése. Mindenki egyetértett abban, hogy az ilyen programokból minél többet kellene szervezni a svéd-magyar klubokban.

„Nyitni kék” Svédországban!

Dr. Szalontai Éva



MEGHÍVÓ
Nem csak a húszéveseké a világ!

Vidám, zenés programra hív a Pannónia- Panoráma Klub
 március 9-én 16 órára a Malmö Solvándegatan 5A Klubjába.

MAGYAR VILÁGTALÁLKOZÓ
 BUDAPEST · 2014. MÁJUS 18-25. -

A IV. MAGYAR VILÁGTALÁLKOZÓ PROGRAMTERVEZETE
 A Világtalálkozó jelmondata: Határtalan összefogás értékeinkért!

MÁJUS 18. (vasárnap)	<ul style="list-style-type: none"> Nyitó Istentisztelet - Budapest, Szilágyi Dezső téri templom Nemzetközi Művészeti Találkozó - Szeged, Feketesas Művészeti Szalon
MÁJUS 19. (hétfő)	<ul style="list-style-type: none"> Hazádnak rendületlenül... Megnyitó ünnepség, kulturális műsor, elismerések átadása - Budapest, Uránia Nemzeti Filmszínház, Díszterem Külhoni Magyar Filmszemle - Budapest, Uránia Nemzeti Filmszínház, Fábri terem
MÁJUS 20. (kedd)	<ul style="list-style-type: none"> Hazavárunk - konferencia és szabadtéri műsorok - Ópusztaszer, Nemzeti Történelmi Emlékpark
MÁJUS 21. (szerda)	<ul style="list-style-type: none"> Báthory-Brassai Nemzetközi Tudományos Konferencia - Budapest, Óbudai Egyetem Magyarsághíd - Üzleti Konferencia - Budapest (helyszín szervezés alatt)
MÁJUS 22. (csütörtök)	<ul style="list-style-type: none"> Társadalmi Párbeszéd Fórum - Budapest, Thomas Hotel



Képek az eseményr 1

Maros Miklós a Bartók Rádióban



Augusztusban s két részes érdekesítő beszélgetés hangzott el Maros Miklós zeneszerzővel, életéről és a svéd népzeneről a Bartók Rádióban.

(Az első előadás augusztus 6-án, szerdán 19 órától hangzott el a Bartók Rádióban, a második ugyanott augusztus 13-án, 19 órától, amelyek a rádió archívumában megtalálhatók.)

A két részes adásban Maros Miklós Svédországban élő magyar zeneszerző és Sebő Ferenc beszélgetése hangzott el a stockholmi zeneszerző életéről és a svéd népzene helyzetéről. A Magyarországon kevésbé ismert skandináv népzene és a belőle kisarjadó revival mozgalom mintha csak a zeneiskolában tanult barokk és klasszikus zene közvetlen népi gyökereihez vezetne vissza, abba az időbe, amikor a kocsmákban, táncmultságokon még ez a nagy mesterek által is használt nyelvezet volt popzenei használatban. Az Ághegy - skandináviai magyar irodalmi és művészeti folyóirat - a beszélgetések szövegének szerkesztett részleteiből, válogatást közöl 46. számában, és amennyiben ezt a technika és anyagi támogatatlanságunk lehetővé teszi a zenei részletek meghallgatását is lehetővé teszi: linkekkel jelezve, az zeneszámok helyét a világhálón.



Az Indiai-óceán gyöngyszeme

Srí Lanka 2014 márciusában

Összefoglaló ismertet

Az Indiai-óceánban fekvő könnyesepp formájú szigetország Srí Lanka, korábbi nevén Ceylon, káprázatos természeti, kulturális és vallási sokszínűségével, ősi királyvárosokkal, gazdag történelmi múlttal s évezredek romváros műemlékeivel, zöldellő hegyi teatültetvényekkel, buja trópusi őserdőkkel, gazdag élővilággal és festői tengerparttal várja a látogatót. A legenda szerint ez az a hely, ahol Ádám a földre lépett a paradicsomi kiűzetése után. A buddhista hiedelem is azt tartja, hogy ezt a szigetet látogatta meg Buddha útban az örök élet felé. A sziget nagy részét természeti látványosságokban is gazdag sík terület jellemzi csodálatosan dús és változatos vegetációval, monszunerdővel, vadrezervátumokkal, kaktuszos szavannákkal és trópusi tengerparttal, szebbnél-szebb aranyhomokos gyönyörű partok és az óceán langyos kristálytisza vize. A sziget déli részein a hegylánccolat 2 500 m fölé is magasodik. Éghajlata trópusi, az évi átlaghőmérséklet 26-28°C körül alakul. Majd 18 millió vendégszerető ember él itt, a népsűrűsége igen nagy: 270 fő/km² (összehasonlításképpen: Magyarországé 120 fő/km²). Hivatalos nemzeti nyelv a sinhala, tamil, de angolul szinte mindenki beszél, mert minden iskolában kötelező tárgy. Elektromosság 220V, de a csatlakozó hárompontos, nem nyugat/közép európai szabvány. Az ország lakosai nyájasak, kedvesek. Életigenlésük meglepő – Indiával ellentétben – ritkábban látható a nyomorban élő arcán reménytelen levertség, bágyadság, szomorú erőtlenség. A turista többnyire őszinte kedvességet, érdeklődést tapasztal a maga irányában. Gyakori, hogy a helyiek csak úgy udvariasságból oda-köszönnek az idegennek, mégpedig mosolyogva! Az biztos, hogy többet mosolyognak ott, mint mifelénk Európában, pedig rosszabbul megy a soruk. Bár az utcai forgalomban, a tömegben lökdölöznek, azért a legtöbb helyzetben udvariasak, szelídek és segítőkészek, de bármilyen kis szolgáltatásért borraalót várnak. A közbiztonsággal nincs gond, a turista nem cápaeledel! Vajmi kevés érzékelhető a tamil, és a többségi szingaléz népcsoportok közti - az ország északi részein - hosszasan dúlt csatározások emléke.

A szigetország múltjáról

Krisztus előtti 6. században az északnyugat Indiából érkező fejlettebb kultúrájú szingalézek leigázták a szigetország őslakos vedda törzseit. A 7. és 11. században a délázsiai kontinenst Srí Lankával összekötő 50 kilométernyi távolság



az ún. Ádám hídja elnevezésű szigetsoron át több hullámban tamilok vándoroltak be. Önálló királyságot alapítottak és a sziget délnyugati részébe szorították szingalézeket. A két nép között máig tartó ellenségeskedésről legutóbb 1983-ban kirobbant polgárháború tanúskodik, mely 2009-ben a tamil felkelők vereségével zárult. Miután 1505-ben a portugálok megérkeztek a szigetre, a 153 évig tartó uralom alatt nemcsak a fűszerkereskedelem indult meg Ceylon és Európa között, hanem kezdetét vette a pusztítás is a 3 őslakos királyság Jaffna, Kotte és Kandy területén, történelmi épületek váltak a föld felszínével egyelővé. Sajnos a sziget szempontjából a későbbi idők sem voltak jobbakk: a portugálokat ugyanis a hollandok követték, akik szintén ott ragadtak 140 évig. Ebből a korból maradt fenn Galléban, a sziget déli csücskén, a máig is működő holland református tengerészeti templom a melléképületeivel. A sziget további sorsát a 18-19. században az 1802-ben brit koronagyarmattá nyilvánítás pecsételte meg. Hosszú harcok után 1948-ban



Fehér cernából tekerő buddhista lélek- szimbólium



Buddha lótuszvirággal



Rawana vízesés

az ország a Brit Nemzetközösség független tagja lett, majd 1972-ben ejtve a gyarmatosítók általi Ceylon nevet Sri Lanka néven kikiáltották az önálló köztársaságot.

A buddhizmusról

Sri Lanka kultúrájában kiemelkedő szerephez jut a vallás. A lakosság 70%-a buddhista, de szép számú keresztyén és hindu templom is van, úgyszintén mohamedán mecset is. Sri Lanka második hazája és legfőbb fellegrája a Kr. e. 500-ban keletkezett buddhizmusnak - az indiai vallásnak, méghozzá annak egyik legősibbnék tartott - a hínájána buddhizmus egyik máig fennmaradt al-ágának, a théraváda buddhizmusnak (a három fő ág a hínájána *kis út*, a mahájána *nagy út* és a vadzsrajána *gyémántút*). Ez a vallás elsősorban azok körében terjedt, akik a hinduizmus által szentesített kasztrendszer ellen tiltakoztak, eltávolítva számos, jellegzetesen indiai vallási-társadalmi elemet. De megtartották az óind világnézet alkotórészét - a karma törvényét s a nirvánát 'az ellobbanás, a szenvedés gyökerének oki jelentését'; az újjászületés - reinkarnáció törvényét és a megváltás tanát, valamint számos kozmológiai elemet. Az egyén véges világi vándorlását sokszoros újjászületés jellemzi. Ezzel egyre inkább megközelíti a szenvedélyektől mentes életet. Az egyén csaknem végtelen újjászületés és megszámlálhatatlanul sok létforma megélése után eléri a tökéletes szenvedély- és szenvedésmentes létet. Akkor megszűnik a karma által előírt és kikényszerített újjászületési folyamatsor, s az egyén eljut a nirvána örök nyugalomába. Valamennyi világvallás közül a buddhizmus hangsúlyozza legjobban az élet mulandóságát, ám a buddhisták mégis jó kedélyűek. Ez a vallásos nevelésük eredménye, amely nem tehetetlen világfájdalmat hirdet, hanem a földi dolgok tökéletlenségének elfogadását: azt hogy minden, ami földi - pusztulásra van ítélve. Ezért nem ezekre kell figyelni, hanem a minden változás felett álló nirvánára. Valószínűleg ez játszhat szerepet abban, hogy ez a vallás az utóbbi évtizedekben, a nyugati világban mind jobban terjed. A többi világvallással ellentétben a buddhiz-

mus nem követeli meg követőitől, hogy kizárólag csak hozzá tartozzanak. Értékesnek tekinti ugyan az összes többi vallás tanításait, de csak, mint Buddha által hirdetett legfőbb igazság tökéletlen, alsó lépcsőfokait.

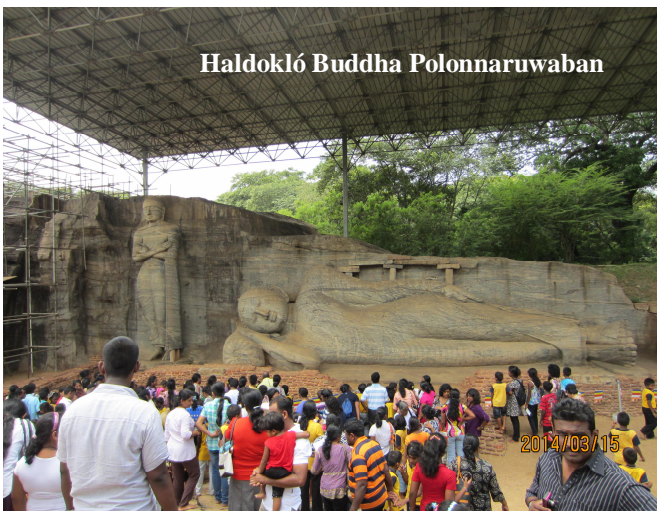
A buddhizmus nagymértékben Gautama Sziddhártha, közismertebb nevén a megvilágosodott történelmi Buddha tanításain alapszik, aki valamikor Kr. e. 563–483 között élt és tanított az indiai szubkontinens északkeleti részén. Csodás körülmények között született és a sákja vagy szkíta nemzetiség harcos kasztjához tartozó uralkodó család fiatal hercegként nevelkedett. Harminc évesként döbbent rá, hogy a betegség, az öregség és a halál (vagyis a szenvedés) minden érző lény osztályrésze. Ezt követően, a megvilágosodás keresése érdekében, elhagyta a családját, lemondott a gazdagságról és remetének állt. Harmincöt évesen megrázó élményként egy éjszakai elmélkedéskor fogta fel, hogy a szenvedés - a lét alapvetően nem kielégítő volta - nem az értelmi szegénység, hanem a szellemi vakság miatti tudatlanságból fakad. A szenvedés oka - a mohó vágy - pedig a tudatlanságban gyökerezik. Fél évszázados hátralévő életét ez után tanítással töltötte. Buddha nem isten, nem is egy isten földi megtestesülése, hanem ember, aki betegeskedik, öregedik, s az élete végén szintén meghal. De a többi embertől megkülönbözteti, hogy minden szenvedélyt és elvakultságot legyőz, azaz megvilágosodik, mert megvalósította a nirvánát. A materializmussal ellentétben tehát azt állítja, hogy nincs egy végső, megbonthatatlan anyagi atomszerűség, amely szervezetségével létrehozza a testeket és gondolkodó szerveket, hanem ezek a független alkotórészek maguk is állandóan változnak. Egyúttal tagadja a halhatatlan lelkeket, vagy szellem-monádok létezését, amelyek a test elpusztulása után tovább élnek. Nem ismeri el az örök ős



A mai riksa neve: tuk-tuk



Dambullai Arany Buddha - templom



Haldokló Buddha Polonnaruwában



Sziklafestmény Sigiriyában

szubsztancia létét sem, amelyből minden szellemi és anyagi keletkezett.

Buddha követői kezdettől fogva két csoportra oszlottak: a



Holland református templom Galleban

világiakra, akik megmaradtak világi életükben, családjukkal, és megtartották az öt erkölcsi törvényt: ne ölj, ne lopj, ne hazudj, ne kövess el házasságtörést, ne fogyassz részegítő italokat; és a szerzetesekre, akik ezeket az előírásokat a szüzesség és a szegénység fogadalmával együtt szigorúbb formában követték. A buddhista tanítványnak arra kell törekednie, hogy minden változó kedélyállapotot és szenvedést legyőzzön és szellemi tisztaságot, emelkedett lelki nyugalmat érjen el. Buddha legfontosabb tanítása, hogy nem az érzéki élvezetek hajhászása, de nem is a túlzásba vitt aszkétizmus vezet el az üdvösséghez, hanem a világról való mértéktartó lemondás középútja. Szervedéssel teli mindaz, ami az életvágytól függ, a szenvedés oka a vágy és a sóvárgás. Ennek feltétele a négy nemes igazság ismerete, amely segít megszabadulni a szenvedéstől. A szenvedés megszüntetésének útja a vágyaktól való megszabadulás, az erre szolgáló módszer a nemes nyolcas út: a helyes életszemlélet, a helyes gondolkodás, a helyes beszéd, a helyes cselekvés, a helyes élet, a helyes törekvés, a helyes vizsgálódás, a helyes elmélyedés. A beszámoló szerzőjének csuklójára imát mormoló buddhista szerzetes fehér cérnából tekert 72 óráig megtartandó szimbólumot, mely a lélek evolúcióját meghatározott irányban spirális vonalban haladva hivatott jelképezni, ugyanakkor ciklusonként mindig egy szinttel feljebb lépve!

Kandy városa és a Fog temploma

Kandyban található a Fog temploma, ahol Buddha bal szemfogát őrzik. Minden évben július és augusztus fordulóján megrendezik az ország egyik leghíresebb népünnepélyét, a Kandy Esala Peraherát. A tíz napig tartó ünnepség alkalmával az emberek fáklyás, zenés felvonulást tartanak és tulajdonképpen a Szent Fog előtt tisztelegnek. Érdekes módon a hinduk ugyanebben az időben tartják a Kataragama fesztivált, amelyet leginkább a rituális keretek között „előadott” mazochizmus jellemez. A legtöbb Buddha ereklye minden bizonnyal Sri Lankán található. Miután halála után Buddha testét elhamvasztották, ereklyéit nyolc részre osztották. Így fordulhat elő, hogy néhány a világ más táján is megtalálható. A jobb kulcsont, a bal szemfog Sri Lankán maradt, de valójában egyiket sem láthatjuk, mert mindkettőt különleges, aranyból és elefántcsontból készült tokban tartják. Ráadásul a kulcsontot egy tömör ereklyeépítményben helyezték el, míg a fog egy hordozható ereklyetartóba, az úgynevezett stupába került.

Sigiriya a világörökség része

Sri Lanka egyik legizgalmasabb műemléke egy vulkanikus sziklaoromra épített Sigiriya, vagyis „Oroszlán szikla”. A gyönyörű zöld mező közepén 200 méterre magasodó hatalmas vörös szikla már önmagában is lenyűgöző, de különlegessé az teszi, ahogy egész erődítményrendszert emeltek köré – a természet és az ember nagyszerű közös alkotásaként. Az erődítményt nagyrészt maga a király alakította ki, a legfelső szintjére egykor egy hatalmas, kőbe faragott oroszlán száján keresztül vezetett az út, ám mára csupán annak mancsai maradtak meg. A sziklaoromra lépcsőkön lehet feljutni, körülötte mesterséges tavakat, esővízzel máig működő vízvezetékét és buja kertet alakítottak ki, a sziklafalon pedig meredek lépcsőket, függőkerteket, teraszokat. Félúton egy kis, mesterséges barlangban élénk falfestményekkel megcsodálhatjuk a Menynyei leányzók című freskót is, amely ezeröttszáz éves történelmi műltra tekint vissza. A több száz freskóból mára mindössze 22 maradt fenn. A romjaiban is lenyűgöző pompájú erődítmény és palotarendszer királydrámákba illő történelmi események helyszíne volt egykor.

A szikla barlangjaiban már Kr. e. a 3. században is laktak buddhista szerzetesek, de a nagy történelmi fejlődés Kr. u. az 5. században következett be. A szingaléz krónikák legendái szerint Kassjapa, az akkori király törvénytelen fia, a trón meg-

nyári történet

szerzése érdekében előbb élve befalaztatta saját apját, majd elüldözte féltestvérét, a trón jogos várományosát. Mivel a hagyományos fővárosban, Anuradhapurában még így se érezte magát biztonságban, a trónbitoló Kassjapa király Sigiriya bevehetetlennek hitt fellegvárba menekült ahol 18 évig uralkodott, de Mogallana, a trón eredeti várományosa, végül visszaszerezte hatalmát és újra Anuradhapurába költöztette a fővárost. Sigiriya palotáiban ismét buddhista kolostort létesítettek, amely a 13-14. századig működött. Az egész területnek valami különleges misztikus hangulata van, a világörökség egyik legkedvesebb része egyedülálló sziklaművészeti galériával. A freskókat nem a gyarmatosítók, hanem nagyrészt maguk a buddhista szerzetesek pusztították el, alkalmatlannak minősítve a pucér női test ábrázolását az immár monostorként használt építmény falán.

Polonnaruwa a romváros

Egy eltűnt kor hátra maradt romvárosa Polonnaruwa, Sri Lanka egykori fővárosa Kr. u. a 11.-13. században. Kihagyhatatlan látnivaló hatalmas területen elszórva a néhai királyi palota és egy-két egyéb jó régi épület maradványa. A majmok itt szabadon rohangálnak és figyelni is kell rájuk, mert elég neveletlenek és szeszélyesek. Mellesleg mindenütt figyelmeztetnek, hogy a gépkocsi meg a szálloda ablakait is állandóan zárva kell tartani, mert a majmok pillanatok alatt eltüntetnek minden elmozdíthatót!

Közlekedés, nemzetgazdaság és odajutás

A szigetország közúti hálózata elsősorban délnyugaton bár jól kiépített, de a folyamatos nyüzsgés és kaotikus közlekedés következtében igen csak időigényes a használata, melyet - mint mindenütt Ázsiában - betetéz a fojtó szmog. A hatalmas országúti forgalom folytonos dudálással, tülekedéssel, forgalomlassító tényezővel tetéződik – bár nem oly gyakori, mint Indiában - de a szent tehén itt is jámboran lézeng a milliónyi járgány közt, a legcsekélyebb félelemérzet nélkül. Emiatt az óránkénti haladási sebesség jó, ha eléri a 25 - 30 km-t. Kivétel az ország egyedüli újonnan készült (úti díjas) autópályája, mely a fővárost Colombot köti össze az északi irányban 35 km-re fekvő Bandaranayake repülőtérrel. Létezik ugyan vasúti közlekedés is, de a menetrendszerinti idő mindig olyan hozzávetőleges. Az autóbuszpark egy része állami, más része magán tulajdonban van, de azok sem haladhatnak gyorsabban, mert hát ismeretlen fogalom a busz-sáv. Legolcsóbb közlekedési eszköz - udvarias vezetővel - a háromkerekű "tuk-tuk", mely az egykori riksák helyét hivatott betölteni, és rövid távon igen praktikus járgány.

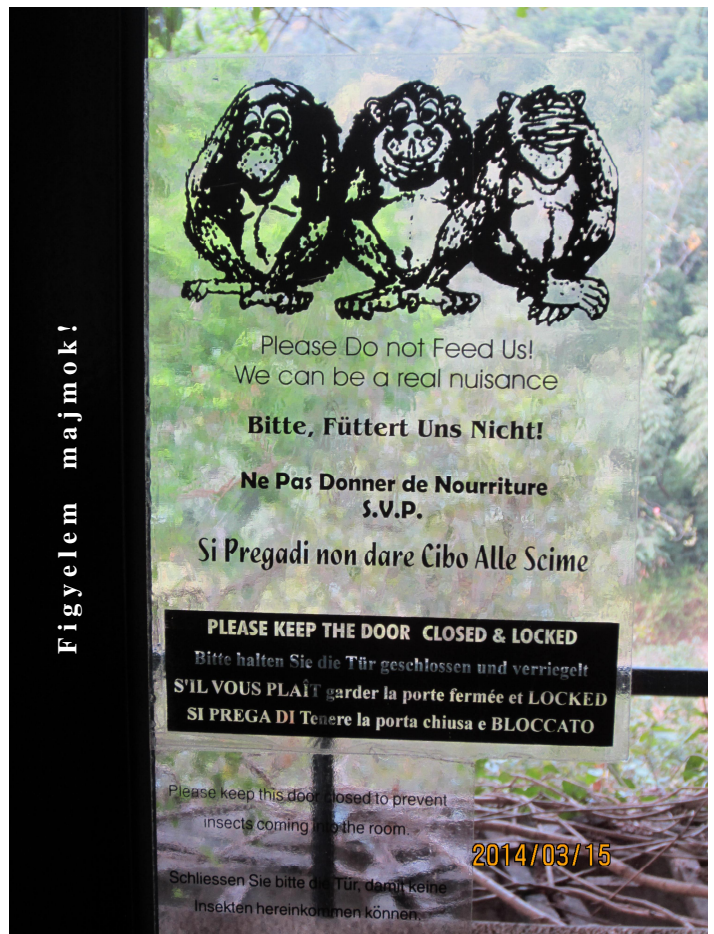
Az ország viszonylag stabil nemzetgazdasági alapja a mezőgazdaság és az idegenforgalom, utóbbi a egyik leggyorsabban fejlődő ágazat. A nyugati és déli tengerparton, valamint a történelmi jelentőségű városokban, számos szálloda várja a turistát, az egyszerűtől a legmodernebbig. Sri Lanka a tea exportjában világszék közé tartozik, és az ország legfontosabb hagyományos ültetvényes terméke. Számtalán a nyersgumi termelése. A kókuszdió nem csak a kivitelben játszik szerepet, hanem a lakosság ellátásában is nélkülözhetetlen. Jelentős a fűszerfélések kivitele is: chili paprika, curry, fahéj, szegfűszeg, bors stb.

Maga pedig a jó 7.500 kilométernyi repülőút (átszállással) alig 24 órát vesz igénybe és a helyi időeltérés +4 óra.



Elméked Buddha

2014/03/11



Figyelem majmok!

2014/03/15



Buddhista templom látogatásra alkalmas öltözk

2014/03/13

Ne féljete!

Feloldani félelmet ó erre tanít a Biblia

Ne félj, mert te veled vagyok, és megáldalak téged, I. Mózes 26:24.

Ne félj, és ne rettegj, mert veled lesz az Úr, a te Istened mindenben, a miben jársz. Józsué 1:9/b. Ne félj, mert kétség nélkül irgalmasságot cselekszem veled II. Sámuel 9:7.

Semmit ne féljete, hiszen én parancsolom néktek, legyetek bátrak, ne féljete. II. Sámuel

13:28. Ne félj, menj el, cselekedjél a te beszéded szerint; I. Kir. 17:13.

Ti azért bátorságosak legyetek, kezeiteket le ne eresszétek, mert a ti munkátoknak jutalma van. II. Krónika 15:7.

Mondjátok a remegő szívűeknek: legyetek erősek, ne féljete! Ésaías 35:4.

Ne félj, mert én veled vagyok: ne csüggedj, mert én vagyok Istened; megerősítelek, sőt megsegítlek, és igazságom jobbjával támogatlak. Ésaías 41:10

Mivel én vagyok Urad, Istened, a ki jobb kezedet fogom, és a ki ezt mondom néked: Ne félj, én megsegítelek! Ésaías 41:13.

Ne félj a beszédektől, a melyeket hallottál, Ésaías 37:6.

Ne félj, mert én veled vagyok, napkeletről meghozom magodat, és napnyugatról egybegyűjtelek. Ésaías 43:5.

Ne féljete az emberek gyalázatától, és szidalmaik miatt kétségbe ne esete! Ésaías 51:7.

Meg ne riadj tőlök, különben én riasztalak el téged előlük! Jer. 1:17.

Ne féljete tőlök, mert nem tehetnek rosszat; de jót tenni se képesek! Jer 10: 5.

Ne félj te föld! Örülj és vigadozz, mert nagy dolgokat cselekszik az Úr! Jóel 2: 21.

Ne féljete, ti mezei vadak! mert zöldülnek a pusztának virányai; mert a fa megtermi gyümölcsét; a füge és szőlő is kitárják gazdagságukat. Jóel 2:22.

Ne aggodalmaskodjatok a ti életetek felől, mit egyete és mit igyatek; sem a ti testetek felől, mibe öltözködjete. Avagy nem több-e az élet hogy nem az eledel, és a test hogy nem az öltözet? Tekintete az égi madarakra, hogy nem vetnek; nem aratnak, sem csürbe nem takarnak; és a ti mennyei Atyátok eltartja azokat. Nem sokkal különbek vagytok-é azoknál? Mt 6:25-26.

Bízzatek; én vagyok, ne féljete! Mt 14:27.

Keljete fel és ne féljete! Mt 17: 7.

Ti ne féljete; mert tudom, hogy a megfeszített Jézust kerisete. Mt 28:5

Mindezeket ismerve ki, mikor, miért s meddig könyörög?



Jon Niklas Rønning

Ezért szeretem Budapestet



Budapest a legszebb város a világon. Legszívesebben a párizsi Eiffel-torony tetején állva kiáltanám világgá. Magyarországot elrabolta a szívemet.

Hathónapos kisfiannak magyar nagypapája, félig magyar édesanyja van. Magyar rokonai kommunista kori lakótelepi házak tucatjai között élnek Budapest peremén. De én norvég vagyok. Határtalanul norvég. Családfám hegyi levegőn, patakok, mezők közt sarjadt. Nincs egy csepp idegen vér sem az ereimben. A gyermekkorom olyan, mintha egy Prøysen-dalból* vették volna. Emlékszem a pásztoréltre Lom-ban, Gudbrandsdalen-ben és az esős nyarakra Åsenfjordban, Észak-Trønderlag-ban, ahol trøndersodd-ot** ettünk. Turistaháztól turistaházig gyalogoltunk. Horgásztunk a kis tavakban. Vízet vittünk horpadt kannákban. Parafin gyertyát gyűjtöttünk és vri-åtter-t*** játszottunk. Jéghideg patakmedvényekben fűrödtünk és halpogácsát sütöttünk primus-on****. A Nap norvég dolgok körül keringett megállás nélkül. A világ a hegyeknél ért véget. A külföldet úgy hívták, hogy Strömstad*****, ahol olcsó volt a benzin és az édesség. És tipikusan norvég volt jónak lenni. Komolyan hittem, hogy óriási tévedés, ha az Eurovíziós Dalfesztivált nem Norvégia nyeri meg minden egyes évben.

Tíz évvel ezelőtt történt velem valami. Megtaláltam önmagam. Kelet-Európa közepén. Budapesten, Magyarországon. Nyekergő trolibuszok és kivilágított körutak között kapott az életem valami nagyobb értelmet. Mialatt a nagy hidegben az akkori magyar kedvesemmel a Duna parton sétáltam, ráébredtem, hogy eddig a norvég megalgedettség kényelmes ködében éltem. Soha nem láttam a világot úgy igazán. Na persze, söröztem Londonban a Piccadilly Circus-en és készítettem életlen, túlexponált

fotókat New Yorkban David Letterman stúdiója előtt. De soha nem szívtam kultúrát magamba. Megkerültem a világot, mint egy jóllakott norvég turista. Egy olyasvalaki, aki úgy véli, hogy a csapvíz íze fura és általában közömbös, „mindenütt jó, de legjobb otthon” következtetésre jut. Szégyellem magam, amiért olyan keveset tudtam Magyarországról, amikor 2005-ben egy félig teli Malév-járatral landoltam. A fejemben egy szürke metró aluljáró képe volt, ahol egy életunt, børsapkás részeg fickó hamisan hegedült néhány nyavalyás forintért. Ellenben teljesen felkészületlenül ért a találkozás az Osztrák-Magyar Monarchia fénykorából való nagyszerű, fenséges építészeti örökség: A régi bécsi kávézók ablakain át betűző napfényel. A pesti történelmi zsidó negyeddel, ahol a magas téglapületeken golyó ütötte nyomok maradtak, mereven visszhangozva a háború (és az 56-os harcok, a szerk. megj.) pusztításait.

Budapest kinyitotta a harmadik szememet. Magyar pálinkát ittam háromemeletes romkocsmákban, elhagyott lakóházakban. Találkoztam elhivatott magyar diákokkal, akik ingyen dolgoztak, hogy színházat, koncertet és tánciskolát szervezzenek fiataloknak. Találkoztam egy taxisofőrrel, aki tulajdonképpen büszke arra, hogy taxit vezet. Budapest sok filmklubja közül az egyikben megnéztünk egy magyar filmet, miközben vékony cigarettát szívtunk és olcsó magyar rizling bort ittunk. Sört vettem hajnali 3 órakor az egyik éjjel-nappali boltban, ilyenek minden utcasarkon fellelhetők. Megöleltem a szabadságot. Az izgalmat. A tudatot, hogy a történelem kellős közepén vagyok. Az élet közepén. Amikor hazatértem Norvégiába, eladtam a szabadságomat a banknak, hitelt vettem fel, és vásároltam egy lakást Budapesten. Azóta Magyarországot úgy a szívembe zártam, hogy időnként attól tartok, hogy megszakad érte.

A génjeim norvégok. A világ leggazdagabb országában élni – úgy mondjuk – felér egy lottó főnyereménnyel. Van Sissel Kyrkebø-nk***** és pénzünk könyvre, és még jogunk arra is, hogy nyafogjunk, amiért csak 11 olimpiai aranyérmet nyertünk Szocsiban. Mert mi vagyunk a legjobbak. Legboldogabbak. Alacsony a munkanélküliség, ha akarunk, minden nap ehetünk friss salma-lazacot, – és ráadásul jobb taco-t készítünk, mint a mexikóiak, akiknek fogalmuk sincs arról, hogy a tejföl alapvető hozzávaló.

De miután voltam a pénzügyi válság sújtotta Magyarországon, az az érzésem, hogy valami nem stimmel, amikor szenteste egy halom karácsonyi ajándékot látok a norvég karácsonyfák alatt. Annyi csomagot akarunk adni a gyerekeinknek, hogy csaknem elalszanak a kimerültségtől, még mielőtt a felét kibontanák? Emlékszem a találkozásra egy magyar 15 évessel, aki öt születésnapra kapott pénztét spórolta össze egyetlen hosszú távú cél érdekében, hogy vegyen egy digitális fényképezőgépet. Ott voltam, amikor végül sikerült hozzájutnia egyhez 400 koronának megfelelő összegért. Az az öröm a szemében, hogy ezt a nyilvánvalóan középkategóriás fényképezőgépet a kezében tarthatta, mindent felülmúlt, amit valaha a norvég szentestéken láttam.

Nagy lakásokra, házakra vágyunk. Ismerek egy magyar családot, sikerült felnevelniük két gyereket egy 35 négyzetméteres lakótelepi lakásban. Minden nyáron érkezik hozzájuk látogatóba egy négytagú család. Sohasem hallottam, hogy kevés lenne a hely. Csak a szép nyári emlékekről, a jégkrémről, a trópusi melegről és a Balaton parti homokvárépítésről beszélnek.

Az amerikai Condé Nast magazin olvasói pont Budapestet jelölték Európa legjobb városának és a második legjobbnak a világon, ahova érdemes elutazni. Budapest, a VG szerint (vezető norvég napilap, a szerk. megj.) Európa legolcsóbb fővárosa. Örülök, hogy rajtam kívül mások is fölfedezték ezt a gyöngyszemet Európa közepén. Legfőképp azért, mert a világban utazva, távolról tudjuk szemlélni a saját kultúránkat. A jó és a rossz oldalát is.

Későre jár. Negyed kettő múlt. Nézem az alvó kisfiamat és örülök, hogy hamarosan élvezheti Magyarországot. Először életében. Megtanulhatja a magyar nyelvet. Játshat magyar gyerekekkel. A pesti körutakon sétálhat, miközben össze tudja hasonlítani a Norvégiában zajló étellel. Ha a haverok csodálkoznak majd, hogy miért nem a legújabb Playstation-modellt kapta karácsonyra, akkor lehet, hogy majd elmondom nekik a magyar fiú esetét a középkategóriás digitális fényképezőgéppel. Arról, hogy hogyan kapott az életem mélyebb értelmet, amikor melegszívű emberekkel találkoztam Budapesten. És, hogy miért is nem a norvég dal a legjobb az Eurovíziós dalfesztiválon. Az idén sem.

Fordította:
Bordás Mária

**Alf Prøysen (1914-1970), norvég dalénekes és író. Dalai és történetei népi örökséggé váltak Norvégiában.*

***húsleves, melyet Trøndelag-ban, Trondheim környékén készítenek*

****š váltó-nyolcasó ó népszerű kártyajáték Norvégiában, melyet francia kártyával játszanak. A játék során a nyolcas kártyalapok adnak lehet séget a játékosnak, hogy színt vagy számot váltsanak.*

*****Primus: turista gázf z.*

****** Stömstad svéd város a norvég határ közelében*

****** Sissel Kyrkebø (1969-): bergeni születés nemzetközileg is ismert crossoverő szoprán*

Jon Niklas Rønning komikus és szövegíró maga küldte meg az oslói magyar nagykövetség részére Budapestre l szóló, rendkívül pozitív hangvétel cikkét, mely április 12-én jelent meg nyomtatásban a Bergens tidende, az Adresseavisen, a Stavanger Aftenblad és a Fædrelandsvennen cím bergeni, trondheimi, stavangeri és kristiansandi vezet lapokban. Írását az Oslóban él Bordás Mária fordította.

Jon Niklas Rønning a norvég Bye&Rønning humorista duó tagjaként ismert. A norvég közszolgálati televízióban (NRK) számos szórakoztató m sorban, továbbá rádióban és egészsétség színházi el adásokban szerepelt. Els könyve 2009-ben az Aschehoug kiadó gondozásában jelent meg.



MAGYAROK TÖRTÉNETE - 22

Kuruc világ



tást jelentő kifejezésből alakulhatott: Csínom Palkó, Csínom Jankó, / Csontos kalabérom, / Szép selymes lódingom, / Dali pár pisztalyom. // Nosza rajta, jó katonák, / Igyunk egészséggel! / Menjen tánca ki-ki köztünk / Az ő jegyesével! Ez az 1700-as években keletkezett népdal harminckilenc szakaszban meséli el a szabadságért vívott vitézi harc szükségességét, az elnyomás alóli felszabadulás hozta édeskeserű életet, vidámságvágyat. Egy másik ballada dal az elnyomottak eltökéltségére mutat: Az labancság takarodjék / Nemes országunkból, / Hogy végtire szalagszíjat Ne vágjunk hátaból! Nem babra ment a harc, hanem életre-halálra. Akkoriban is a Kárpát-medencei népeket nem a nemzeti érzés fűtötte és készítette véres harcra, hanem az elnyomás. A magyar történelem csupa elnyomás elleni küzdelem. A kurucok a bécsi kormány ellen harcoltak, mert nem tűrték az elnyomást, nem szenvedhették az erőszakos németesítést. A történelem a kis nemzetek folyamatos küzdelme a nagyok ellen, akik a saját képükre kívánják alakítani a kisebbségeket. Mindenféle eszközzel ma is folyik a beolvasztásuk. Sikerült ez a rómaiaknak, a franciáknak, az angoloknak, miért ne sikerülne például a románoknak is. Elég a valóságot figyelmen kívül hagyva, alkotmányba foglalni, hogy nemzetállam, s máris a többség egyenlőbb a kisebbségnél. Ha a kisebbségi „elfelejti” anyanyelvét, nevét, vallását, történelmét, kultúráját elnyerheti a hatalom kegyét, megtűrtként élhet ősei földjén.

Lipót király is ilyenformán gondolkodhatott, amikor 1664-ben a törökök feletti szentgotthárdi győzelme nyomán a magyarok elnémesítését tűzte ki célul. A magyar főurak sem tűrhették ezt, Wesselényi Ferenc nádor összeesküvést szervezett, de a besűgők, ezek a szelídálarcos hiénák minden időben a különféle előnyökért hűen szolgálták a hatalmat, az összeesküvést leleplezték, a nádor időközben elhunyt, a többieket lefejezték, II. Rákóczi Ferenc apjának életét négyszázezer aranyért meghagyták. Ki volt ez a német nevén Leopold? Habsburg-házból származó osztrák főherceg, aki magyar, cseh, német királyságig, majd német-római császárságig vitte, a franciákkal vetekedett az európai hataloméért. Papnak készült, ez nem akadályozta abban, hogy súlyos adókkal sanyargassa a népet és felekezeti gyű-



Ha a történelemkönyvek megfélekednének a magyar történelemnek erről a félévszázadáról, akkor is élne a nép emlékezetében, mert megőrizték a nemzedékről nemzedékre szálló dalok. A Csínom Palkó kezdetű például, amelynek csínom szava akkoriban a szlovák tette buzdí-





löködést szítson. Ekkor történt, hogy protestáns papokat gályarabságra hurcolták. A magyarok tömegesen menekültek Erdélybe. Ott sűrűn váltották a fejedelmeket, mielőtt Apafi Mihály közel harminc esztendeig ülhetett a fejedelmi székben, amit török segítséggel szerzett. Olyan lehetett ez, mint a múlt század második felében, amikor az erdélyi magyarok menekültek a román kommunistának mondott hatalom elől nemcsak az anyaországba, hanem a világ minden részébe. Mint mindig, akkor is kétféle osztódtak a magyarok. Kuruc volt, aki a török segítségével küzdött a németek ellen, labanc, aki a németek párjára állott. A katolikusok és a reformátusok ellenségeskedése is olaj volt a tűzre.

Úgy tartja a hiedelem, hogy a szabadságért vívott küzdelem tüze akkor lobog igazán égető lánggal, amikor alkalmas vezetőre talál az elégedetlen nép. Azokban a nehéz időkben lépett a szabadság zászlaját lobogtatva a figyelem középpontjába egy huszonegy esztendő fiatal ember, aki a szülei-vel együtt tizenhárom éves korában menekült Erdélybe. A német zsoldosok erőszakkal megfosztották apját Árva várától, menekülniük kellett. Thököly Imrének hívták ezt a testben és lélekben erős fiatal embert. 1680-ban a bujdosók, fővezérüké választják. Egy hónapig és három napig Erdély fejedelme volt, aztán 1682–1685 között Felső-magyarországi fejedelem. Húszezer főnyi seregével visszafoglalta sok bujdosó házat és földjét, apjának várát is. Tíz esztendővel idősebb nő volt a felesége, de micsoda nő! Zrinyi Ilona két esztendeig védte Munkács várát a császári haderőkkel szemben. Rákóczi Ferenc felesége volt. A császár túszerként a bécsi Orsolya-rend zárdájában lakott, túszerként. 1699-ben elkísérte második férjét a török száműzetésbe. Nikomédiában halt meg, 1703-ban. Thököly Imre pedig két évvel később, negyvenhét éves korában.

A keresztény Európa végre szövetkezett a török betolakodók ellen, Bécs alatt volt a nagy csata, aztán visszafoglalták Budavárát is 1686-ban. A Karlócán kötött béke kötelezte a törököt, hogy Thökölyt Kis-Ázsiába költöztesse. A török hódoltság után következett a német uralom, a városokba németeket telepítettek, a nemesi birtokokat lefoglalták és idege- neknek adományozták, újabb adóztatással és kötéllel fogdos-

ták a katonának való fiatalokat. Sanyarú állapot honolt az anyaországban és Erdélyben is. Az elnyomással együtt nőt, újra és újra felhorgadt a gyűlölet, forrongott az egész Kárpát-medence. A nemzet felismerte, hogy mindenféle megosztás, legyen az osztály, felekezet, vagy nemzetiségi különbözőség miatt, az elnyomók malmára hajtja a vizet.

Újabb vezetőt kerestek, aki mögé sorakozva ellenáll- nak a mindenféle sokasodó embertelenségnek. II. Rákóczi Ferenc volt az, aki úgymond családi örökségként, újból felemelte a szabadság Thököly Imre által elejtett zászlaját. De erről majd a következő számunkban lesz szó.



Képaláírások:
Rákóczi lovon ó Gregus Kimre festménye
Thököly címere
Kuruc-labanc csatajelent
A Munkácsi vár
Thököly Imre portréja
Zrinyi Ilona

Thököly Imre szobra a budapesti H sök terén
Thököly Imre nyughelye Késmárkon



A CYKLOP GARÁZS

Magyar történelem és magyar-norvég história

A kyklop görög szó. A szótár szerint «gömbölyű szemű». Más források szerint egyszemű óriás. Talán erről kapta a nevét egy ház, egy ismert garázs a pesti Kertész utcában?

Mi köze ennek Norvégiához? Mindjárt meglátjuk, elég ehhez fél szem is.

Zsigmond 1947 májusában érkezett Halden norvég városkába, egyenesen egy németországi DP («displaced persons») táborból, mint menekült. Sok érdekes cikk íródott róla, meg családjáról. Ezek sorra jelentek meg az akkori sajtóban, és mivel az 1940-es években nem volt Google, senki nem tudott e históriák szavahihetőségéről meggyőződni.

Az egyik ilyen saga szerint Zsiga bácsi válogatott futballista volt otthon. A floridai egyetem egyik professzora Andrew Händler, aki könyvet is írt a magyar zsidó sportolókról, válaszolt a megkeresésemre, s azt írta, hogy

- a.) Zsiga soha nem volt tagja a magyar válogatottnak és
- b.) Zsigmond nevű játékosa sohasem volt a magyar válogatott.

Így ez a kacsa »ehetetlenek» bizonyult. Volt olyan információ is, mely szerint Zsiga partizánvezér lett volna. Erről is jelent meg cikk, de ezt sem érdemes itt ecsetelni.

A norvégok, hogy véget vessenek a Munkáspárton belüli vitáknak, annak idején be is engedtek az országukba kb. 400 zsidót. Köztük Zsiga családját is. Annyian kaptak akkor engedélyt, mint amennyien mostanság naponta kapnak menedékjogot. És ez talán a fele annak, amennyi zsidót a norvég hatóságok aktív segítségével elhurcoltak és végül hagytak elpusztulni a német haláltáborokban. (1942 november 26.-án 532 -ebből 188 nő, és 42 gyerek- norvég állampolgárságú zsidót kísértek a rendőrök az oslói kikötőbe, ahol már a Gestapó és SS-legények toloncolták be őket brutálisan, és erőltetett gyorsasággal a D/S Donau nevű norvég tulajdonban lévő hajóba. Még más hajók is részt vettek a deportálásban. Így összesen 798 zsidót - a Norvégiában élő zsidóság közel felét - hurcolták el, s csak 34-en maradtak életben. A szerk. megj.

Vissza a garázshoz. Ezt a négyemeletes épületet Löffler Béla építész tervezte 1924-ben. (budapestarchitect.com).

«Habár akár a százéves lakóház, akár a Kazinczy utcai zsinagóga ismeretében senki se hibázna rá, a Kertész utca páros oldalán tornyosuló tömb is Löffler Béla munkája. A sötétkék, viharvert homlokzaton foghíjas felirat jelzi, hogy ez volt egykor a Cyklop Garage, de sokan bizonyára Főtaxigarázsként emlékeznek rá. 1924-re építette fel a Cyklop Építő és Ingatlan Rt., s különlegességét nem az utcára néző, barátságtalan lakóház adja, hanem az a többszintes autógarázs és műhelyépület, amelyet az udvar rejt. A húszas évek végére kialakult rámparendszer és a garázs vasbetonvázasa, levegős terei szinte változatlan formában láthatók ma is, mi több, ma már műemléki pecsét is védi őket» (http://nol.hu/utazas/20110217-ahogy_meg_sosem_latta-982711)

A 250 gépkocsi befogadására alkalmas garázsépületből, és az utcai fronton elhelyezkedő, franciaudvaros iroda- és lakóházból álló együttes Székely Béla mérnök vezetésével épült meg. Fia, André de Székely, aki mint idegenlégiós, az észak-norvég Narvik várost is megjárta a háború alatt, így nyilatkozott a Magyar Nemzetnek: “Apám emelte többek között a budapesti Kertész-utcai Cyklop garázst, ezt az ötszáz autót befogadó négyemeletes épületet, amely a húszas évek európai szenzációjának számított, ilyen másutt még nem volt akkoriban.”

“Az épület különlegességét nem csupán a sajátos, hazánkban szinte egyedülálló összetett funkciója jelenti, hanem a hatalmas korinthuszi piaszterekkel tagolt, a Kertész utca képét alapvetően meghatározó, erőteljes formálású homlokzata. Az épületet ma is eredeti rendeltetése szerint használják, a lakóépület mögött a Főtaxi autói parkolnak” <http://epulettar.hu/projekt/irodahaz-es-parkologarazs-cyklop-garage-budapest-vii-kertesz-u-24-28>

“A parkolók feletti ház egy-két szobás sofőrlakásaiból néhányat összenyittattak. Honthy Hanna és fogorvos férje is itt lakott.” <http://www.168ora.hu/cikk.php?id=1536>

“Más előkelő lakói is voltak ennek a háznak: rövid ideig itt tartott fenn garzont a kis Horthy Miki; emlékszem, mindig rendőrök vigyáztak Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszterre a kapunál – nem csoda, hogy 1945 után, a kitelepítést követően, alig maradt öt ember a régi lakók közül. Rotschild Klára, a divatcézár asszony, akinek a Váci utcában volt szalonja, innen ugrott ki az erkélyéről 1976-ban, méghozzá a fogai miatt: Magyarországon ő csináltatott elsőnek beültetést, amikor itt még nem értettek hozzá, aztán a fájdalmi miatt öngyilkos lett. S megint milyen a sors: Sinkovits Imre is a Cyklop ház egyik lakásában halt meg.” http://www.karadykatalin.hu/szemtanuk_szekely.html

A Cyclop garázsban a “kék taxik” kaptak pihenőhelyet; Gyepes Gilbert Ottó szerint ezeket állítólag inkább zsidók használták, míg a Haltenberger Samu által irányított szürke taxikat inkább mások. Minden taxinak saját tulajdonosa volt, míg a konkurens, Haltenberger Samu által alapított cég szürke autói Samu sajátjai voltak. A sofőröket “Samu huszár” néven ismerte a pesti közönség.

Kissé elkanyarodtunk. Szóval Zsiga bácsit nem vitték el munkaszolgálatra, 1942-ben nem került a kb. 70.000 zsidó állampolgár közé, akiket a magyar állam a szovjet frontra küldött, ott különböző módon pusztultak el. Választási lehetőségük nem volt. De megfagyhattak, aknaszedés közben felrobbanhattak, tifusz áldozatai lettek, agyonlőhették őket a keretlegények, partizánok, vagy a szovjetek. (A 2. (doni) magyar hadsereg keleti frontra vezényelt létszáma 207 000 fő. A kivonuló csapatok kb. 20% volt nem magyar nemzeti-ségű (elsősorban erdélyi románok, ruszinok, stb. és 17 000 munkaszolgálatra kötelezett zsidó. A szerk. megj. http://hu.wikipedia.org/wiki/2._magyar_hadsereg)

Zsiga bácsi szerencsés volt. Pesten maradt valahogy, és nem lehet tudni miért, de pont a Cyklop garázsban dolgozhatott. Zsiga, és neje Piri, kinek Budapest egyik ismert antikváriusa volt az édesapja, megmaradt.

Budapesti látogatásaim során egy nyugdíjas technikus mutatta meg a Cyklop garázs titkát, mely a legtöbbek számára ismeretlen, bár várostörténeti szempontból fontos információ. Ugyanis a garászból lehet rápillantani az idén 70 éves gettó falmaradványaira. Ezeket megörökítettem az utókor számára. A gettófalak mögött 1944-45 között 70.000 ember volt bezúfolva. Itt még ma is laknak pont a falak mellett és mögött. Tehát Zsiga valószínűleg itt dogozott 1944. novemberig. Aztán be kellett vonulnia a gettóba, a Dob utca 12-be.

Zsiga bácsi, és családja 1947 májusában érte el Norvégia partjait. A náciizmus üldözötteit (hol másutt?) egy, a németek által épített barakkban helyezte el a befogadó ország.

Zsiga villanszerelőként dolgozott, majd az 50-es években az Odd, és az Urædd focicsapat ismert edzője volt. 1961-ben, 57 éves korában halt meg. Lányai, unokái és dédunokái Skienben, Oslóban és Kristiansandban laknak. Zsiga helyett látogattam meg a Cyklop garázst.

Csángó Péter



Gobé viccek

Bánatosan ér haza az öreg székely a munkából. Asszonya az asszonynak:

- Te Mári, bé kell valljam néked, mostanába ollan másod-prímásnak érzem magamot ebbe a házasságba!

Erre az asszony egyet húz a vállán s asszonya:

- Folyton bolondságokon töröd a fejed János...máskülönben es, amilyen furujád van neked, annak kéne örvendjél, hogy egyáltalán még benne vagy a zenekar-ba...

A székely bémegy a városba a komájával az orvoshoz. A kivizsgálás után elindulnak hazafelé.

Kérdi a koma: mit mondott a doktor?

-Aszonta: szarkómám van.

-Há' ugyanbeza hunnét ösmer ingöm az a doktor?

Meghal a székely, a temetésen a pap szívhezszóló prédikációt mond.

Kihangsúlyozza, hogy az elhunyt milyen remek férj és apa volt.

Az özvegy szipogva odaszól nagyobbik fiának:

- Menj, fiam nezzé' belé a koporsóba, ejsze nem jó temetésre jöttünk.

-Kész van-e a házi fiam?

-Igen édesapám, jöjjön kóstolja meg!

A székely elvesz egy dolgos, de csúnya lányt. A menyecs-két bántotta kinézete,mindegyre mondogatta:

-Jaj, de csúnya vagyok, jaj, hogy én milyen csúnya vagyok.

Az ura bólogatott egy ideig, majd azt mondta:

-Ne sajnáltasd magadot, Bözsi, me' te csak a tükör előtt látod magadot. De mitszóljak én, aki egész nap látlak?

A gyilkos szembeáll a székellyel:

- Pénzt vagy életet!

- Há'... én ejsze inkább az életet választom, me' ha má' meghóttam, mit es kezdenék a pénzzel?

Hazakiséri Mózsi Julcsát a bálból. Nekinyomja a kerítésnek, de Julcsa ellenkezik:

- Hagyj békit, nem vagyok én olyan!

Mózsi elengedi:

- No, jól van, én akkó megyek hazafelé. Mongyá' valami biztatót neköm.

- Nincs rajtam bugyi.

Kérdi a székely asszony a leányától:

- Miko' Mózsi megcsókolt, mé' nem rikótottá'?

- Amiko' csókolt azé', me' foglalt vót a szám. Utána má' nem vót értelme.



A suttyó legényke szántott az apjával. Az apa fogta az ekét, a fiú meg a lovat vezette. Az eke ki-kiugrott a kemény földből.

Bosszús volt a székely, szidta a fiát, hogy ő rontja el a szántást.

-Nem én rontom el, hanem édesapám!

-Hogy beszélsz te az apáddal? An-nak idején én nem mertem volna visszafeleselni az apámnak.

-Vót is magának apja?

-Vót bizony, különb, mint neked!

Ügyvédet hív az öreg székely,

hogy lediktálja a végrendeletét:

- A falunak adományozom azt a lovat, amelyiket a múlt héten elloptak tőlem. De ha mégis megkerülne, akkor legyen a Pista fiamé.

Ül az öreg székely a feleségével a tornácon és beszélgetnek:

- Hallod-e Mári, akartá' vóna-e férfi lenni legalább egy nap-ra?

- Szerettem vóna. Há' maga?

Két mozdonyvezető beszélget.

Azt mondja a német:

- Nálunk olyan gyorsan mennek a vonatok, hogy pofon akar-tam vágni az egyik állomásfőnököt, s a következő kapta.

Azt mondja a székely:

- Itt olyan lassan mennek, hogy sógor kifeküdt a sínre, me' öngyilkos akart lenni, s éhen hőtt.

Nagyon beteg az öreg székely. Hazajön Magyarországra el-származott leánya, odamegy a betegágyhoz és kérdezi feldúl-tan:

- Maga erősen beteg, édesapám, szóltak-e az orvosnak, valaki hívta-e?

Azt mondja az öreg:

- Nem ke', leányom. Mú' itt a faluba' természetös halállal szoktunk meghalni.

Baba született székelyéknél. Pár év eltelik, a gyerek szépen halad:jár, mosolyog, játszik. Egyetlen baj, hogy nem szólal meg. Betölti a hat éves kort, de semmi. Aggódnak a szülők, orvoshoz is viszik. Az mindent rendben talál, a némaság oka számára is titok. Az idő múlik, végülis a szülők beletörődnek. Ha nem beszél, hát nem beszél, csakis az ő fiacskájuk. A ti-zennegyedik születésnapján ebédelni ül össze a család. A tá-nyérokban gőzölög a húsleves. Egyszer csak megszólal a gye-rek:

- Sót!

Az egész család meglepődik.

- Jajj, de boldog vagyok! - szól az anyja. - Te beszélsz fiam?

- Beszélök.

- Hát az isten szerelmére, eddig mér nem mondtál semmit?

- Eddig öleg sós vót a leves.

A székely horgászik. Arra megy egy ember, s megkérdezi:

- Harapnak a halak?

- Dehogy! - mondja a székely. - Simogassa csak meg nyu-godtan!

Baktat a székely a szekéren. Egy rendőr gyanakodva megál-lítja:

- Mit visz bátyám azokban a hordókban? Csak nem bort?

- Harmatlevet.
 - Harmatlevet? Na, hadd kóstolom csak meg! Pfüúúj! Ez borzalmas.
 Na, gyorsan menjen el innen!
 - Gyí Harmat!

Kapaszkodva áll a székely az ülések között, a vonaton.
 Mondják neki:

- Jöjjön, üljön le, bácsi!
 - Nem ülök le. Sietek!

A kommunista rendszerben énekel a székely a szilveszteri mulatságban:

- Kossuth Lajos azt izente, elfogyott a regimentjeeeeee...
 Jó a milicista:
 - Na, jöjjön velem, János bácsi!
 - Há' métt mennék?
 - Az ének miatt.
 - Ne 'jedjen meg, nem most izente. Mar reg izente.

Pesti turistabusz áll meg homoródi borvízforrásnál, a székely tölti a korsóját. Kérdezik a turisták tőle:

- Mióta hordja a vizet innen bácsi?
 - Mióta az eszemet tudom.
 - Mire jó a borvíz?
 - Szomjúságra, lelkem.
 - Meddig áll el a víz, bácsi?
 - Meddig el nem fogy.

Két székely a mezőn tántorog hazafelé, amikor meglátják a legelésző lovakat. Mondja az egyik:

- Ej, de irigy vagyok a lovakra, komám!
 - Há' mé' teee?
 - Me' négykézláb mehetnek.

A székely a városban vendéglőben ebédel. Miután jóllakik, kérdezi a pincért:

- Tessék mondani, itt kinek ke' fizetni?
 - Nekem.
 - No, há' ez az első vendéglő, aho' nem neköm ke'!

A székely lógatja fejét a kocsmasztal mellett:

- Ha fel t'ok állni innét, menyek, kérek egy decit. Ha nem t'ok, akkó ejsze elmenyek haza...

Mózsibá' elmenyen az orvoshoz, mert fáj a feje. A doktor megvizsgálja, jobbról es, balról es, megütögeti, megszuszogtassa, s a fejét csóválva mondja:

- Nem tetszenek a leletei, hajjaje. Mit szokott maga reggelizni?
 - Én-e? Egy kicsi kolbászt, s juhsajtot, rántottát tíz tojásból, s szalonnát. Előtte két pohárka szilvapálinkát.
 - És mit szokott ebédelni?
 - Megezem a reggelről maradt kolbászt, szalonnát, utána fuszulykalevest, ekkora csülökkel, né, s osztán lenyomtom töött káposztával. Előtte két pohár szilvapálinkát, utána egy félliter bort.
 - Vacsorára?
 - Megezem a délről maradt fuszulykalevest, a csülköt, utánam szalonnát, kolbászt, hagymát, s túrót. Na de előtte két pohár szilvapálinkát, utána fél liter veresbort.
 - Jaj Mózsi bá', ez nem egészséges! S hogy áll a koleszterinje?
 - Mint a cövek!
 Kopogtatnak az ötvenes években, hajnalban Maris néni ajtaján. Kiszól:
 - Ki az?

- Mi vagyunk az agitátorok!
 - Mit akarnak?
 - Beszélgetni!
 - Hányan vannak?
 - Hárman.
 - Hát akkor csak nyugodtan beszélgessenek.

Nagypatak-tetején kijő a gazda a házból tél elején, reggel. Meglátja a szomszédot, odakiált:

- Há' e hó-e, hééééé?
 - Há' e hó há'!

Leszállnak a székelyek Madridban a buszról. Odajön egy spanyol:

- Ola!
 Kérdi az egyik székely:
 - Komám, hallád-e e' mit mondott?
 A másik szembeáll a spanyollal:
 - Idefigyelj! Minket ne oláhozz, hallod-e, me' kitekerem a nyakadot!

János bácsi Gyergyóban, a vendéglőben reamordul a pincérre:

- Ebbő' a tyúkúslevesbő' hova lett a tyúk?
 - Hova-hova! Magát se főztük belé a székelykáposztába!

Mondja a sorozó orvos a székely legénynek:

- Tazítsa le a nadrágját és hajoljon előre!
 Hátulról nézelődik a doki és kérdezi:
 - Van lyukas foga?
 - Mé'? Onnan es látszik?

Székely bácsi éjfél tájban nyögve kászolódik ki az ágyból.

- Mi a bajod? Hová mégy? – kérdezi a felesége.
 - Megyek a pincébe egy kis borért.
 - Talán csak nem bolondultál meg, hogy éjfélkor bort akarsz inni?
 - Nem innám én, édes anyukám, de mikor álmomban három tál töltött káposztát ettem meg egy ültömben. Erre már muszáj inni, mert különben megcsömörnök.

Két öreg székely beszélget:

- Lusták ezők a mai fiatalok! Én annak idejibe 15 kilométerre es elmentem gyalog a bálba!
 - Hazafelé es gyalog menté'?
 - Nem! Hazahozott a mentő.



Az éles látásért

Negyvenöt éves koromban éreztem először, ha távolról-közélre vagy közélről távolba nézek, tornáztatnom kell a szemem, hogy élesen lássak. Abban a reményben, hogy elkerüljem a szemüveg használatát, beiratkoztam Zoltay Miklós 16 órás jógerápiás szemtanfolyamára, ahol sokoldalú ismereteket szereztünk a szem karbantartásához. Tanultunk az akupresszúrás pontokról, a szemvidítő fű használatáról, a szemizmok tornáztatásáról, lelki görcsök oldásáról. Az állapot javíthatóságához hitet azok a tanúságtevők adták, akiknek a kitarító gyakorlás következtében 2-3 dioptriát is javult a látásuk néhány hetes, hónapos gyakorlás után.

Nem sokkal később olvastam egy biztató hírt a Hajdú-Bihari Naplóban: dr. Eöry Ajándok, az „Egészség Biztonság” Alapítvány kuratóriumának elnöke a kínai szemmasszázszt tartalmazó oktató kazettát ingyen rendelkezésre bocsátja a pedagógusoknak. Habozás nélkül megrendeltem, megkaptam, és az ott látottak szerint alkalmazni kezdtem először saját magamon. Azóta több mint két évtized telt el, és nincs szükségem szemüvegre. Eöry professzor ajánlása szerint Kínában a gyermekek ép, egészséges szemének megőrzése érdekében nagycsoportos óvodásokkal és általános iskolásokkal is végeztetnek egy akupresszúrás gyakorlatsort naponta, azzal a céllal, hogy már gyermekkorban megelőzzék a szemromlást, és az ezzel kapcsolatos problémákat, mint az olvasási panaszokat, a homloktájon jelentkező fájdalmat. A tapasztalatok szerint a szemakupresszúrával megelőzhető a gyermekkori rövidlátás, a távollátás, a kancsalság, esetenként tanulmányi eredmény javulásával is járhat. Rendszeres gyakorlással kitolható az időskori szemgyengeség. Maga a masszázs nagyon egyszerű és ugyanakkor nagyon kellemes, az eredménye szinte azonnal érezhető. Néha ösztönösen is végzünk néhány mozdulatot, ha fáradtak vagyunk, vagy túl sok időt töltünk a számítógép előtt.

Kiss Erzsébet

kerzsi447@gmail.com



Kínai szemmasszázs az Egészség Biztonság Alapítvány ajánlásával

1. Tenyerünket a homlokunkra téve, hüvelykujjunkt a szemöldök belső szélé alá helyezve körkörös nyolcszor egyik irányba, majd nyolcszor a másik irányba végezzünk masszírozó mozdulatokat, összesen 4x8-szor. Szemünk maradjon hunyva a gyakorlatok alatt.

2. A belső szemzug felett hüvelyk és mutató ujjunkkal össze-csippentjük az ornyergünket és szintén nyolcszor fel-le masszírozzuk. A felfelé mozgáskor ujjunkkal erőteljesebb nyomást fejtethünk ki a homloksont szemgödör peremet alkotó részhez. Ezt a mozdulatsort is 4x8-szor végezzük.

3. Állkapcsunkat megtámasztjuk hüvelykujjunkkal. A mutató és középső ujjunkat ferdén az ornyílás redőktől oldalt helyez-zük el. Középső ujjunkat visszavéve, a mutatóujj a pupilla alatt van. Ez a gyomor-2 pont. Következhet a négyszer nyolcszori masszírozás.

4. Hüvelykujjunkt helyezzük a halántékunk közepére. Tenyerbe hajlított mutatóujjunk 2. ízületi büttykét az ornyereg-hez nyomva, masszírozzuk végig a szemöldökünket a halánték irányába, majd ismét az ornyeregtől indulva a szemgödör alsó peremét ismét a halánték irányába, összesen 4x8-szor.

A négy gyakorlat alatt összesen mindkét oldalon 26 akupunktúrás pont masszírozását végezzük, és alig 5 perc et vesz igénybe.



A program az utcán hever....



Néhány napra Egerbe kellett utaznom, s mivel volt egy kis szabad időm, gondoltam körülnézek a városban, és a környékén. Egerben nagyon sok látnivaló akad. Többek között beugrottam Marcipániába. Kopcsik Lajos nemzetközileg ismert Oscar-díjas cukrászmester kiállítására. Művei bekerültek a Guinness rekordok könyvébe is. Hatvan éve dolgozik szeretett szakmájában, de az utóbbi időben csak cukrászati artisztikával foglalkozik. Ez az ízek harmóniája mellett művészi megjelenítést is követel az alkotótól. A közel 150 figura cukormasszából készült. Megtalálható közöttük a kályha méretűtől a miniatűr képig minden variáció. Azoknak is figyelmebe ajánlom ezt a kiállítást, akik már látták, hiszen az olimpiai bajnok mestercukrász folyamatosan bővíti új alkotásokkal a gyűjteményét. Legutóbb készült el a 62 pillangóból álló *Lepkék álma* című kompozíciója.

Ezt követően megnéztem Egerben a Gyermekbábosok XX. Országos Fesztiválját.

Igazából ez volt látogatásom célja. A megyei és a budapesti válogatók után a legszínvonalasabb produkciók kerültek ide, a tulajdonképpeni döntőbe. A háromnapos találkozón a Dobó téren, a Művészetek Házában szórakoztatták egymást és a népes publikumot az ország valóban legjobb bábcsoportjai. A bemutatókat szakmai értékelés követte. A zsűri tagjai a hazai bábművészet élvonalába tartoztak. A rendezvény sikerét és színvonalát is elismerve az UNIMA (Nemzetközi Bábművész Szövetség) Magyar Központja 1999 óta védnökséget vállalt a fesztivál felett. Az ország minden területéről érkezők között több társulat is akadt, akik már korábban is részt vettek a megmérettetésben, és teljesítményük színvonalának emelkedését mutatta, hogy a korábbi bronz után már második éve arany oklevélben részesültek.

A három nap lehetőséget adott, hogy a közelben is körülnézzek, s így akadtam a Szomolyai Cseresznyefesztiválra. Szomolya a rövid szárú fekete cseresznyéjéről lett híres, mert sehol a világon nem érik ebből a gyümölcsből olyan fekete, ízletes, zamatos és ropogós, mint náluk. Falujukról azt tartják, hogy Cseresznyeország fővárosa és cseresznyéjük pedig Szomolya-mosolya.

A program péntek estefelé fergeteges mulatsággal kezdődött, amely csak a zenéről és a táncról szólt. Alvásra nem sok idő jutott, hiszen szombat hajnalban, szokás szerint, a Rece Hagyományörző Egyesület segítségével kidobolták az elkövetkezendő két nap rendelkezéseit. Kora délutánig a különböző kulturális programok kerültek előtérbe, majd következett a Cseresznye Fesztivál hivatalos megnyitója. Közben pedig meglepetés sztárvendégek, koncertek és szabadtéri zene töltötte be az egész teret. Többek között a Neoton familia két tagja, Ádám és Éva is fellépett, és együttesük fénykorának

számaiból énekeltek. A közönség pedig a színpad elé tömörülve remek hangulatban csápolta a zene ritmusára. Megakadt a szemem egy idősebb férfin, aki figyelmen kívül hagyva korát, a zenéből merítkezve, ismét átélte ifjúságának pillanatait. Néhány évtizede a hetven feletti férfiak idős bácsiknak számítottak, és kizárt volt, hogy letűnt fiatalosságuk slágereire csápoljanak.

Bekukkantottam Kovács Emese fazekasmesterhez is, aki 28 éve készíti a szebbnél szebb kerámiáit, és természetesen a cseresznyefesztiválra a cseresznyével díszítettek is. Állandó kiállítóterme a főutcán volt, aminek nem lehetett más neve, mint Cseresznyés utca. Aki nem vásárolt kerámiát, az ízletes házi mézet véve távozott. Az utca két oldalán rengeteg árus és még több portéka volt, amiből kedvére válogathatott mindenki. Itt hallottam először a strudliról (krumplival vagy lekvárral töltött sváb tésztaféle, a szerk. megj.), valamint a Boka lepényről. Sajnos nem tudtam ellenállni a kísértésnek, s mind a kettőt megkóstoltam. Talán mondanom sem kell, hogy a fekete cseresznyéből készített lekvár játszott bennük a főszerepet. Az evés-ivás mellett persze a kultúrának is volt helye a fesztiválon. A Művelődés Házban Lukács Ernő helyi festőművész munkáit, és mellette a hagyományörző „Rece” terítőket is megtekinthették az érdeklődők. A szépen gondozott emlékparkban pedig „trianoni emlékművet” avattak.

Most már több mint tíz éve tartják ezeket a fesztiválokat, de ugyan olyan lelkesedéssel készítik elő, keresve a legjobb programokat minden évben, mint azt az első alkalommal tették. Talán csak az időjárás szólhat bele terveikbe, hiszen volt olyan év, amikor a rengeteg eső miatt alig volt termés, de reméljük, ez nem fordul elő gyakran.

Élményekkel telve utaztam vissza Budapestre, s ahogy a címben is írtam, a programok továbbra is az utcán hevertek, csak le kellett hajolnom értük.

Az Átrium Film- Színház a régi Május 1. mozi helyén kialakított "vegyes" hely. Napközben kávézó, este mozi vagy színház. Itt láttam az Operettszínház vendégjátékában Az amerikai komédia c. zenés vígjátékot (Aszlányi Károly /1908 -1938/ autóbalesetben korán meghalt, jó humorú író utolsó műve). Igazából az Örült nők ketrecét szerettem volna megnézni, de sajnos erre a jegyek már a teljes őszi idényre is elfogytak. Amit láttam, igazi nyári, könnyed darab volt. Zeneje magával ragadta a közönséget. Tapssal kísértük az éneklő művészeket, közöttük a Padódos Falusi Mariannt.

Ahogy itt, Norvégiában a Magyar követség sem tétlenkedik, úgy Magyarországon a Norvég követség sem. Meghívót kaptam egy filmbemutatóra, a budapesti Toldi moziba. A film

oslói oldal

alapját képező könyv írója Tore Renberg, aki jelenlétével is megtisztelte az érdeklődő nézőket. A *Kompani Orheim* nem az első kötete.



A szerző, mint ahogy az *Aftenposten* egy korábbi cikkében is olvashattuk, "Generációja egyik legnagyobb mesélője, igazi nyughatatlan, társadalmilag és művésziileg egyaránt érzékeny figura". Egyszerre író, irodalom-kritikus és zenész. Első könyvét, az 1995-ben megjelent novelláit rögtön az elsőköteteseknek adható Tarjei Vesaas-díjjal jutalmazták. Azóta számos regényt és gyerekkönyvet írt. A nagy áttörést azonban a 2003-ban írott regénye, a *Szerettem másképp is* (Mannen som elsket Yngve) című első Jarle Klepp történet hozta el számára. Jarle Klepp sztár lett és Tore ez idáig öt regényben követte életét a serdülő kortól a felnőtt korig. A sorozat második kötete *Mégis van apám*, míg a harmadik címe *Charlotte Isabel Hansen*. Mindhárom kötet, Szilágyi Orsolya és Ambros András fordítói munkájának köszönhetően, olvasható magyarul is. Sajnos egyik ország sem ismeri nagyon a másik irodalmi termését, azonban már az első kötet is váratlanul nagy sikert aratott Magyarországon. Itt Norvégiában pedig az öt Jarle-Klepp könyv több, mint 400.000 példányban kelt el. Ez hallatlan sikernek számít.

A vetítést követően az előtérben lehetőség nyílt egy kis beszélgetésre, ahol a szerző szívesen válaszolt a feltett kérdésekre.

A következő napon tettem egy nagy kört Budapesten, a Vörösmarty téren felállított pavilonok között. A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése 2014. június 12-16-a

között immáron 85. alkalommal rendezte meg az Ünnepi Könyvhetet és a hozzá kapcsolódó 13. Gyermekkönyvnapokat. A budapesti, központi rendezvényt, június 12-én, délután 4 órakor a Kossuth-díjas Spiró György író nyitotta meg. Szinte állandóan volt valamilyen, a látogatók érdeklődését felkeltő program. Az előadásokat, felolvasásokat, beszélgetéseket zeneszámokkal tarkították. Szerencsére az időjárás kedvezett a jelenlevő rengeteg résztvevőnek és fellépőnek. Tore Renberg is ott volt a könyveit árusító pavilon előtt, ahol élő zene fogadta az érdeklődőket. Tore kifogyhatatlan energiával válaszolt a feltett kérdésekre, és természetesen dedikálta a frissen megvásárolt könyveit.

Több neves író is láttam, akiknek könyvei, korábbról már kiolvasva, birtokomban voltak, de Norvégiában, míg én a Vörösmarty téren álltam, ezért sajnos a könyveik dedikálása elmaradt.

A Napkút Kiadó sátra előtt találkoztam Kovács Ferencsel és kis családjával. Feri többek között az alábbiakat mondta el nekem, amit szívesen idézek, hiszen igazából az ő szavaival hitelesebb a mondanivaló:

„A Napkút Kiadó drámasorozatának az a célja, hogy a kis országok legújabb drámatermésével ismertesse meg az olvasóit. Felvállalt küldetése az is, hogy felkeltse a magyar színházak figyelmét a kevésbé ismert területeken játszódó eseményekre. Ehhez jó partnerre találtak bennem, hiszen én napra készen követem a norvég színházi életet. Évekig voltam az Oslói Nemzeti Színház vezetőségi tagja, a Kulturális Minisztérium delegáltja, tehát első kézből értesültem a terveikről, s testközelből követhettem az eseményeket. Olyan kortárs norvég drámákat válogattam a *Jégszivárvány* címet viselő antológiába, amiken munkám kezdetén még meg sem száradt a tinta. S mire a kötet Magyarországon bemutatásra került, már a darabok többsége színpadra állt Norvégiában, sőt kettő kivételével már díjazták is vagy a szerzőket vagy a színreviteleket. Visszaigazolást nyert tehát válogatásom módszere, alapossága. Közel 30 drámán rágtam át magam, mire ez a hat fennmaradt a rostán. Vállalható mind, még akkor is, ha jól tudom, politikai vagy társadalmi aktualitásaik miatt nem biztos, hogy kiállják az idő próbáját, és akár már a közeli jövőben feledésbe merülnek. De fontosnak tartom, hogy az északi népek pillanatnyi érdeklődésére számot tartó művekkel megismerkedhessen a magyar közönség. Legyenek azok drámák vagy akár ifjú írók és költőtitanok pályakezdő művei... A *Jégszivárvány* c. kötetre azonnal felfigyelt a magyar szakma. A kötetbemutatóval egy időben a Budapesti Nemzeti Színházban egy színinövendékekből verbuválódott csapat két drámát is bemutatott e kötetből, majd a Pécsi Országos Színházi Találkozón (POSZT-on), a drámaszekció ülésén pont ez az általam összeállított kötet volt az egyik téma. Az erről készült szakdolgozat hamarosan megjelenik az *Ághegy* új számában. A kötet 5 darabjának fordítójaként, a Napkút Kiadó sátrában, eddig már sok-sok érdeklődőnek dedikáltam. A kötet hatodik darabját Borka László fordította."

Örültem, hogy ennyit is tudtunk beszélni, hiszen körülöttünk már sokan, de türelmesen várahoztak. Egy órával később már egy másik sátor (Pont Kiadó) előtt ült immár a teljes Kunszenti-Kovács család. Ágnes és Feri közösen fordította le Jørgen Lorentzen népszerű tudományos művét, *Az apaszerep története* Norvégiában címmel, amit Dávid fiúk vetett egybe az eredetivel. Az irodalmárszerző három népszerű norvég szépirodalmi művel illusztrálta mondanóját: Ibsen *Vadkacsa*, Sigrid Hoel *Egy októberi nap*, Knausgaard *Az én harcom*.

A már korábban említett drámakötet két szerzője, és e kötet

Jørgen Lorentzen 1956-ban született Norvégiában. Irodalomtörténész, diplomamunkájában a Hamsun, Strindberg és Garborg műveiben fellelhető férfi- és apaszereket vizsgálta. E kötet megírása előtt számtalan levelet, naplót, nevelésről szóló szakirodalmat, különféle szépirodalmi művet böngészett át. A végeredmény, az *Apaszerep története Norvégiában* című kötet még a szakembereket is meglepte. E témában ez az első jelentős szakmunka Norvégiában.



„Amikor először fordultam azzal a Norvég Nemzeti könyvtár munkatársaihoz, hogy történelmi szemszögből szeretnék könyvet írni az apaságról, csak néztek rám, majd arra a következtetésre jutottak, hogy ehhez nem tudnak segítséget nyújtani. Az apa, apák vagy papa, apaság címkék nem szerepelnek az archívumokban...

Az utóbbi két évtizedben hatalmas apasági forradalmat éltünk át Norvégiában. Férfiak arról írnak könyvet, hogy milyen fantasztikus is apának lenni, állami vezetők karjukon csecsemővel fényképeztetik magukat, a világhálón apák számára hoznak létre oldalakat, és ami persze a legfontosabb, a statisztikák szerint a férfiak többsége ma egészen másként vesz részt saját gyermekei ellátásában, mint korábban. A fenti változásokat minduntalan szembeállították a megelőző idők apaságával. Úgyszólván tökéletes egyetértés alakult ki arról, hogy korábban az apák távolságtartók, autoriterek voltak, esetleg egyszerűen távol maradtak. Így a mi generációnk a negatív múlthoz hasonlíthatta magát. (...)

Ennek az elképzelésnek akartam utánajárni, mármint annak, hogy tényleg minden olyan sokkal rosszabb volt-e korábban. Milyen az apák történelme? Mi volt az apák szerepe a régebbi időkben, hogyan boldogultak? Változott-e, és ha igen, hogyan, az apák fontossága az otthon és a gyerekek számára? Mit írtak az apákról, hogyan jellemezték őket? Milyen tényezők járultak ahhoz, hogy valaki jó, vagy éppen rossz apa legyen?” – írja a szerző könyvének bevezetőjében.

Jørgen Lorentzen • Az apaszerep története Norvégiában



NORVÉGIÁBAN
1850-2012

PONT
Kiadó

www.pontkiado.hu



PONT

PONT
Kiadó

írója is részt vett az áprilisi budapesti Könyvfesztiválon, ahol a Kunszenti-Kovács házaspár szervezésében és közreműködésével számtalan programban szerepeltek. Bemutakoztak iskolákban, könyvtárakban, közszolgálati tévében, rádióban. Köteteik szép számban fogytak/fognak. Tovább lépve, érdeklődve álltam meg a gyerekkönyvek részlegénél. Elgondolkodva olvastam a hátoldalak rövid tájékoztatóit, melyekből kiviláglott, hogy a régi mesék hőseit új figurák, és modern témák váltották fel. Lehet, hogy jobb ez így, de azért csak remélni merem, hogy nem maradnak ki teljesen a mostani apróságok életéből sem azok a

mesefigurák, akik annak idején megszínésítették a mi gyermekkorunkat.

Ezzel a kis rövid áttekintéssel csak azt szerettem volna bemutatni, hogy a programok óriási tárháza vár ránk Magyarországon. Csak körül kell nézni. Amit leírtam, az csupán néhány napról szól, aki azonban hosszabb időre látogat haza, annak ott az egész nyár, tele fesztiválokkal és olyan műsorokkal, amikről kár lemaradni. Akinek ebben a szezonban nem sikerült hazajutnia, jövőre bepótolhatja, töltsse a nyár egy részét szép hazánkban és keresse fel az akkor kínálgató programokat.

Budapest-Oslo, 2014. augusztus



Régi térkép. Vajon most hol, hogyan állunk?

2011/05/29 13:35

darab: *A gyáva, a Vakság és az Ady/Pet. fi.*) -MBK megh.-
Az előadás után Magyarország oslói nagykövetsége adott fogadást, majd Czigány Gabriella és Péter vezetésével tánc-
ház zárta a rendezvényt.



* Március 16.-án újból volt teremfoci a lelkes magyar labda-
szeretőknek.



* Március 21-én és 23-án vetítették az Eurodok 2014 c.
oslói filmfesztivál keretében a *Szerlempatak* c. filmet. Sós
Ágnes rendezése egy sajátos hangvételű dokumentumfilm a
szerelemről és a vágyakozásról, amely a romániai vidéken
egy magyar ajkú falucskában készült, és szereplői felett már



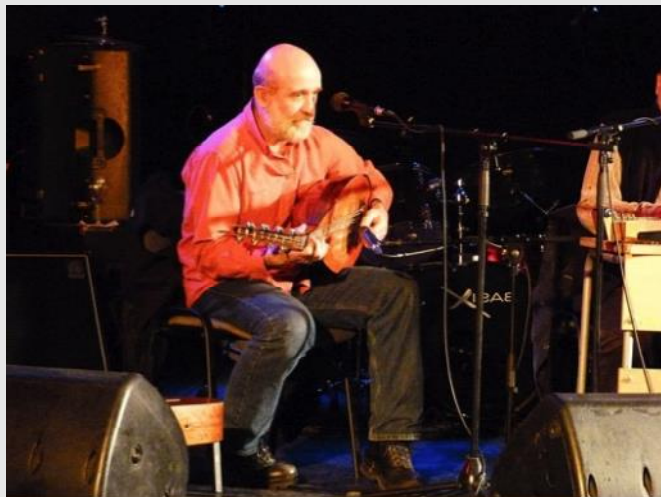
* Március 20.-án az oslói magyar nagykövetségen Martonyi
János külügyminiszter tartott beszámoló napjaink kül- és
belpolitikai kérdéseiről. Az előadás után Jeszenszky Géza
nagykövet megnyitotta a "Visegrád 1335-1991-2013" c. vándor-
kiállítását.



jócskán elszállt az idő. A mélyen érzelmes, helyenként sok-
koló és szabadszájú alkotás a 80 év feletti, javíthatatlan
romantikus Feri szerelmi kalandjait követi nyomon a falu-
béli asszonyokkal, akik legintimebb gondolataikat és álmai-
kat fedik fel a kamerának. A Szerlempatak mulatságos,
meglepő és szívmengető; azt mutatja be, hogy egy letűnt
kor szerelmi játékaik és románcaik miként virágznak még ma
is egy távoli vidéki faluban.

* Gryllus Vilmos gyermekkoncertje volt március 22.-én az
oslói Amerikai Lutheránus templom közösségi termében.
Bebizonyosodott, hogy lelkes ifjú szülők önálló kezdemé-
nyezésére, és szervezésében, valamint az oslói magyar
nagykövetség támogatásával egészen nagy eseményt is le-
het keréketni e távoli északon.

* Gryllus Dániel és Vilmos, a Magyar Örökség Díjjal kitün-
tetett, 45 éves Kaláka együttes alapítói, március 24.-én tar-
tottak beszélgetéssel egybekötött zenés estet az oslói ma-
gyar nagykövetségen. Részletek hangzottak fel a *Volt egy-
szer egy kis zsidó* c. Kányádi fordította albumukból



(Kányádi Sándor költő Romániában, az erdélyi Nagyalambfán született 1929-ben. A falu egyaránt otthont adott székelyeknek, örményeknek, zsidóknak, akiknek kultúrája, zenéje, költészete, hagyományai az együttélés során erősen hatottak egymásra. 1944-ben, az akkor már Magyarországhoz tartozó településről is elszállították a zsidó lakosokat. Először csak gettóba, majd marhavagonban Auschwitzba vitték őket. Többségük nem tért vissza sosem.

Kányádi Sándor már ismert művészként döntött úgy, hogy emléket állít a szülőfalujából elhurcolt zsidóknak: magyarra fordította az általa ismert, jiddis nyelvű verseket. Ezek a versei nyomtatásban is olvashatóak. A költő szerint "nincs tiszta etnikum sehol a világon, s kiváltképpen itt a mi tájainkon. De van valami, ami a zsidó arcot mégis megkülönbözteti a többitől, ez a zsidó tekintet, mely több évszázados riadalmat, rettegést örökít át még a keveredett zsidók szemébe is. A jiddis népköltészet sok hasonlóságot mutat azokéval, akikkel századokon át együtt éltek. Sajátossága ennek a népköltészetnek, éppen a tekintete. A tragikusan fájdalmastól a csúfondároson át az érzelmesig, sőt az érzelgősig őriz magában valami közöset, egyénit, ha úgy tetszik zsidósat. Ez teszi, számomra legalábbis, külön értékűvé. És egyben közös értékűvé. Hozzá tartozik e táj több évszázadra visszamenő történelméhez, kultúrtörténetéhez.

Sándor bácsi azonban többre is vállalkozott. 1988-ban a még kéziratban lévő versfordításaiival, és azzal az ötlettel kereste meg Gryllus Dánielt, hogy ezeknek a verseknek vissza kellene adni a dallamukat. Dániel fivérével, Vilmosossal együtt leporolta a meglévő kottákat, amelyek ezeknek a jiddis daloknak, verseknek az Almási István kolozsvári népzene kutató által lejegyzett dallamait őrizte. Így született meg az a műsor, amely a *volt egyszer egy kis zsidó* címet viselte. Kisbetűvel, ahogyan az eredeti versek is ránk maradtak. Ez a produkció ismertette meg egy szélesebb közönséggel a tradicionális zsidó dallamokat. A hallgatóságot sikerült olyannyira lenyűgözni, hogy az azonosság: magyar és zsidó érzület összecsendülhetett. Két népiesség - mondta Mezei András 1999 áprilisában a műsorról, amelynek zenei anyagából televíziós változat is készült. - *A volt egyszer egy kis zsidó* épp ezért, éppen így hordozhatta a részvét és a szeretet konzerválható lehetőségeit. A szó embere dadogásra van ítélve. Azt a csodát, amit a Gryllus fivérek és Kányádi Sándor hozott, nem megmagyarázni, de megélni kell.—Pécsi Tibor

* Április 1-én Bolond(os) filmnap volt az oslói magyar nagykövetségen. A Filmklub vezetője, Kovács Ferenc egy kellemes, 2 órás repülésre invitálta a repülőgép belsőnek berendezett teremben elhelyezkedő "utasokat". Egy mókás

kisfilmen "gyermeksztuyvik" mutatták be a biztonsági öv, oxigénmaszk, és vészsúszdák használatát. S közben, valószínűleg immár, a nagykövetség munkatársai bort és üdítőt szolgáltak fel, majd egy adag szórakoztató filmrészlet után (Kabos Gyula, Latabárok, Salamon Béla) harapnivalót és marcipánszeletet is szervíroztak. A tombolán egy kétszemélyes oslói színházbelépőt lehetett nyerni, majd mindenki választhatott a belépőként beszédett, szépen csomagolt könyvekből.



* Magyar szakemberek és diákok hálózati találkozója volt 2014. április 3-án az oslói magyar nagykövetségen. Az est témája nagyon aktuális volt, és sok tagot érdekelt és személyesen is érintett: Job market in Norway – facts, trends, tips and advice. Az előadók Marinella van Welsenés és Niklas Lerner voltak. Marinella az EURES (European Employment Services) tanácsadója, Niklas az innovatív Instracuit mobil „Talent pipeline” applikáció vállalkozás alapítója. Mindketten többéves tapasztalattal, háttérrel és kapcsolati hálóval rendelkeznek a toborzás területén.

* Április 5-én nyitotta meg Dr. Jeszenszky Géza oslói magyar nagykövet Røkenes Erzsébet ikon- és egyéb alkotásait bemutató kiállítását.

Gyermekrajz pályázat

A Norvégiai Magyarok Baráti Köre pályázatot hirdet Norvégiában élő 2 és 14 év közötti gyermekeknek, amelyekre az alábbi témákban lehet rajzokat, festményeket készíteni és eljuttatni hozzánk:

1. Kedvenc állatom
2. Kedvenc mesém
3. Nyári élményeim

Egy nevező maximum 5 képpel vehet részt a megadott téma sorszámanak feltüntetésével. A beérkezett rajzokat, festményeket az MBK május 25-i gyermeknapi műsorának helyszínén kiállítjuk, és később az MBK honlapján is megtekinthetők lesznek. Eredményhirdetés a műsor után, a nyertesek jutalomban részesülnek.

A rajzok beérkezési határideje: 2014. május 10.

A rajzokat névvel, címmel és az életkor feltüntetésével az MBK postacímére (Norvégiai Magyarok Baráti Köre, Postboks 5291 Majorstua, 0303, Oslo) vagy e-mail címére (magyarok.norvegia@gmail.com) beszkenelve kérjük elküldeni.

* Április 12-én Ódor László egyetemi tanár, korábbi berni nagykövet, a stuttgarti Magyar Intézet volt igazgatója tartott előadást az oslói magyar nagykövetségen *Magyarként élni idegenben ó egy nyelvész-diplomata tapasztalatai* címmel. Nagy siker beszézte a közvetlen hangú, ugyanakkor tartalmas és érdekes övezetű előadást.

Az előadó – repülőúttján hazamenet – jegyezte le az alábbiakat: „Vasárnap viccesen és könnyedén beszéltem halálosan komoly, személyes, sorsfordító dolgokról, de tudtam, hogy nyitott vagy nyíló sebekben vájkálok, még akkor is, ha a huszonegynéhány fős hallgatóság nem óhajt sorsáról, mulasztásairól tudomást venni. Mély meggyőződésem, hogy arra születünk, hogy ki-ki a maga sorsát élje, ahova született. Mindenkinek valamiféle hasznossági kódot kell betöltenie, ami csak ritka esetben érthető a világ egy másik részén, még akkor is, ha pillanatnyilag számunkra hasznosabb is, ha máshol élünk. Az idegenség miatti idegbaj a sors legtermészetesebb és egészséges jelzése arra, hogy vigyázz, elhibázd az életedet. Az egyetlen életedet, amelyet úgy kell leélned, mint egy méhecskének, akinek egyetlen dolga van a létben: hogy beporozza azt a virágot. Azt az egyetlen lehetséges virágot! Aki nem így él, önző pancser, esélye sincs a boldogságra!”

* Az április 24-27-e között lezajlott XXI. Nemzetközi Könyvfesztiválra Kunszenti Ágnes és Kovács Ferenc fordításában két norvég kiadvány jelent meg a Pont és a Napkút Kiadónál. Az *apaszerep története Norvégiában* Jørgen Lorentzen irodalmár tudományos ismeretterjesztő műve, míg a *Jégszivárvány* c. drámaantológiai hat kortárs drámaíró alkotása. Jørgen mellett Maria Tryti Vennerød és Tore Vagn Lid drámaíró, a fordítók, valamint a fordításokat az eredeti szövegekkel egybevető Kunszenti-Kovács Dávid is részt vett a Könyvfesztivál programjain, iskolai író-olvasó találkozón, könyvtári könyvbemutatókon. A budapesti Nemzeti Színház két drámából készített egész estés előadást a kaposvári és budapesti színinövendékek közreműködésével. A négy napos zsűfolt program minden percét Kovács Ferenc szervezte meg Oslóból és vezényelte le a budapesti helyszíneken.

* Május 9-én Bordás Mária (szoprán) és Gál Emese Diána (hárfa) adott koncertet Oslóban. A programban többek között Bach-Gounod, Kodály, Schubert és Verdi művei szerepeltek.

* Adománygyűjtő koncert és azt követően fogadás volt 2014. május 10-én az oslói magyar nagykövetségen. Közreműködtek: Bordás Mária – ének, Utasi Noémi – zongora, Gál Emese – hárfa, Ilmi-Åse Mathiesen Palm – zongora és Joseph Angyal – hegedű.

A befolyt adományokból a Nagykövetség zongorát vásárolt. Köszönet illeti a térítés nélkül fellépő művészeket és a szervezőket.

* *Hangvadászok* – ezzel az elmés elnevezéssel – kreatív zeneóvodai foglalkozásokat indított Oslóban Gyárfás Levente (zenepedagógus, zongorista, karnagy) és Molnár Zsolt (dobos, perkuciós hangszereken és vibrafonon játszik). 3-8 éves gyerekeket vártak május 10-ére, 24-ére és 31-ére: „programunk magába foglal minden olyan társas vagy egyéni aktivitást, produkciót, amely kreativitásra, tanulásra ösztönzi a gyereket játékos zenén keresztül. Alapanyagát tekintve a magyar folklór kincsestárából merítünk éneket, mondókát, nem véletlenül verset, népmesét, mely tisztán tolmácsolja az ének-vers nemcsak dallamvonalát, versritmusát, hanem teljes képet nyújt annak hangulatáról is.”

* Az MBK Gyermekek pályázatát hirdetett május 10-i beadási határidővel.

* Május 25-én Gyermeknapi rendezvény volt az MBK szervezésében. Az első műsorszámban a színjátszó csoport Mag Mária rendezésében Lázár Ervin *Négyszöglet kerek erd* c. művét mutatta be. Ezt játékos vetélkedő követte. A korábban meghirdetett gyermekrajz pályázat alkotásaiból megnyílt kiállításon a legszebb művek alkotóit megjutalmazták. Volt arcfestés, kézműves foglalkozás, zongora- és fuvolajáték, ének, tánc és büfé.

* Immáron 85. alkalommal szervezték meg az Űnnepi Könyvet és hozzá kapcsolódóan a 13. Gyermekkönyvnapokat Budapesten. A több mint nyolc évtizedes múltra visszatekintő, Európában is egyedülálló irodalmi és könyves rendezvényhez az elmúlt két évtizedben egyre több vidéki város, település, s fővárosi kerület is csatlakozott, s a romániai magyar partnerszervezettel együttműködve van már magyar könyvhét Erdélyben, Kolozsvárott, s a Partiumban, Aradon is. A budapesti Vörösmarty téri központi rendezvényen egy napon az idén is volt vidéki, országos megnyitó, Szegeden. A budapesti központi rendezvényt június 12-én a Kossuth-díjas Spiró György író, a szegedit pedig az ugyancsak Kossuth-díjas Végel László nyitotta meg. A Pont ill. a Napkút Kiadó sátrában összesen hat alkalommal dedikálta az idén és korábban megjelent fordításköteteit Kunszenti Ágnes és Kovács Ferenc. Utóbbi saját novelláskötetét (*Krúdy-kalucsni, Hamsun-köpnöyeg*, Napkút, 2013), és Gaál Zoltánnal közösen írt versösszeállítását (*Fák egymás között, Ághegy könyvek*, 2014) is sokan keresték.

* *Elvesztettük a XX. századot? Hogyan lehet kitörni a balsorsból?* címmel Dr. Jeszenszky Géza nagykövet, egyetemi magántanár tartott előadást az oslói magyar nagykövetségen 2014. június 4-én.

“Idén emlékezünk az I. világháború kitörésének 100. évfordulójára. E szörnyű és értelmetlen vérontás nélkül ma biztosan jóval nagyobb lenne a magyarság létszáma, Magyarország határai tágabbak lennének, nem lett volna II. világháború, nem szállja meg hazánkat a náci Németország, nem ölik meg fél millió honfitársunkat Auschwitzban, nincs szovjet megszállás és kommunizmus. Hogyan és miért történt meg mindez velünk, magyarokkal, erről szól a Trianoni Békeszerződés aláírásának 94. évfordulóján és a Nemzeti Összetartozás Napján tartott, korabeli filmfelvételekkel illusztrált előadás.” (J.G.)

* Lovagtalálkozó Túrkevén: dr. Szabó Zoltán, Túrkeve polgármestere, a magyar és egyetemes kultúra lovagja emígyen vezette be a rendezvénysorozatot: “A városban 2004. július 7-én alakult meg a lovagrend, ennek épp tíz éve. Mondhatni a tettes visszatér a tett színhelyére, a tíz éves jubileumot ennek okán Túrkevén tartjuk. Közel félszáz fő vesz részt a három napos programon. Európa több országából, Norvégiából is érkeznek ez alkalomból vendégek, lovagtársaim és családtagjaik. Így turisztikai esemény is a találkozó a város számára. Péntek este egy közös vacsora során emlékeztünk a tíz éves tevékenységre. A program során Darabán János és Rosengart Béla – mindketten a magyar kultúra lovagja – kiállítását is meg lehet tekinteni. A kiállítást Nick Ferenc, a Falvak Kultúrájáért Alapítvány kuratóriumi elnöke nyitja meg. Szombaton jubileumi tanácskozás keretében emlékeztünk lovagtársainkra, majd ellátogatunk Ecseg-pusztára lovaskocsikkal, dr. Balogh János ökológus professzor emlékhelyére. A pusztán fogyasztjuk el az ebédet, este pedig részt veszünk a Múzeumok éjszakája túrkevei programján, ahol a Finta múzeum-kerti szabadtéri színpadon, a szokásos köszöntők után, a Túrkevei Ifjú Tehetségek Társulata ad elő musical részleteket, majd a korábban lezajlott tehetségkutató verseny helyezettjei is bemutatkozhatnak. A program után a provizorikusan felállított fafütésű kemencében sütik a ke-

nyérlángost. Rávalót az önkéntes asszonyi kezek találják: sonkát, kolbászt, szalonnát, hagymát, paradicsomot, paprikát. A múzeum igazgatója éjszakai tárlatvezetésével megismerjük a régió történelmét, a pusztai világot a 3 Finta testvérek szobraival. A vasárnapi szentmisén, majd a református istentiszteleten veszünk részt. Utána lovaskocsin bejárjuk Túrkevért, megnézzük nevezetes épületeit, a szoborparkokat, a temetőket.” Túrkevéren egy önzetlen közösség tagjai találkoztak, akik képesek voltak örülni egymás sikereinek. Sok-sok köszönettel tartozunk a szervezőknek, de elsősorban is dr. Szabó Zoltán polgármesternek és feleségének.

* Június 15-én tartotta Nyárköszöntés az oslói botanikus kertben címmel hirdett rendezvényét a norvégiai Magyarok Baráti Köre (MBK). Piknikre, közös játékokra, vetélkedőre invitáltak kicsiket és nagyokat.

* Június 22-én Bordás Mária (szoprán) és Utasi Noémi (zongora) koncertezett Oslóban. Programjuk így alakult: Bizet: Carmen – Habanera, Dvořák: Rusalka – Rusalkas sang til månen, Medtner: Skazki – Fairy tales Op.26. No. 1., Puccini: Tosca – Vissi d’arte, Medtner: Skazki – Fairy tales Op. 26. No.3., Mascagni: Cavalleria Rusticana – Voi lo sapete, Stolz: Der Favorit – Du sollst der Keiser meiner Seele sein, Liszt: Rigoletto – parafraze, Puccini: Gianni Schicchi – O mio babbino caro, Lehár: Giuditta – Meine Lippen sie küssen so heiss, Gershwin: Porgy and Bess – Summertime, Lehár: Cigányszerelme – Ilona csárdása

* A Nyugat-Európai Országos Magyar Szervezetek Szövetsége (NYEOMSZSZ) 2014. január 25-26.-án tartotta kibővített elnökségi ülését. A napirenden olyan fontos témák szerepeltek, mint az őszi választási közgyűlés előkészítése, a XIII. “Kufsteini” tanácskozás, a Körösi Csoma Sándor Program, a Julianus Program, oktatási kérdések, ezen belül az Őrszavak c. online lap fejlesztése, új egyesületek felvételi kérelmei stb. Norvégiát a Norvég-Magyar Egyesület (NUFO) elnöksége, dr. Nagy Lucia Mária képviselte. Szeptemberben tisztújító közgyűlést tart a NYEOMSZSZ. Ez alkalommal nyer hivatalosan is felvételt az oslói székhelyű Norvég-Magyar Egyesület (NUFO).

* Augusztus 20.-án, Szent István királyunk ünnepe alkalmából, előadás és fogadás volt az oslói magyar nagykövet-

ségen. ”Kedves Honfitársak! Tavaly az ezeréves Magyar Állam sorsának fölidezésével emlékeztünk meg Szent István királyunk ünnepéről. Idén, a sopronpusztai Páneurópai Piknik 25. évfordulóján, Magyarországnak a kommunista dominók ledöntésében vitt világtörténelmi szerepének szóban és képen történő bemutatása lesz a program.

Augusztus 20. az egyik legősibb magyar ünnep, Szent István király ünnepének napja. A keresztény magyar államalapítás, a magyar állam fennállásának emléknapja. Az alkotmányosság, a jogállamiság napja.

Géza fejedelem örökösének és utódjának Vajkot jelölte ki, aki a keresztységben az István nevet kapta (István, görögül Sztephanosz azt jelenti: „koszorú, korona”). Géza tehát szakított a trónöröklés szeniorátusi rendszerével, amelyben a legidősebb férfirokonra száll a hatalom. A hagyományos öröklődési rend szerint a Somogy-vidék urának, Koppánynak kellett volna Géza örökébe lépni, így nem csoda, hogy Istvánnak 997-es trónralépése után először vele kellett megküzdnie.

A XIX. század második felében kezdett kialakulni a Szent István kultusz lényeges eleme, a Szent Jobb ereklyéjének körmeneten való körülhordozása. Ez a szokás amúgy az ereklyekultuszhoz szervesen hozzátartozik; a Szent Jobbal kapcsolatban valószínűleg azért jelentkezett viszonylag később, mivel nem egy állandó helyen őrizték, sőt folyton az eltűnésétől, elrablásától rettegetek. A körmenetek a várkapolnabeli őrzés idején kezdődtek meg: 1862-től a ma is használt Lippert-féle rekeszománcos ereklyetartóban vitték a Szent Jobbot a Mátyás-templomig és vissza.

Magyarországszerte ünnepségekkel, kulturális eseményekkel, Budapesten augusztus 20-án este tűzijátékkal emlékezünk István király A.D. 1000-ben történt megkoronázására, a kereszténység fölvetelére, az állam megszervezésére.

Az oslói nagykövetségen augusztus 20-án este 6 órakor kezdődő fogadás keretében a rendszerváltozás fontos mozzanatáról, a keletnémetek kimenekülését lehetővé tevő Páneurópai Piknik 25. évfordulójáról is megemlékezik Jeszenszky Géza nagykövét, és filmen idézzük föl a történeteket.” (J.G.)

* Szent István-napi ünnepséget tartott augusztus 23.-án a



norvégiai Magyarok Baráti Köre (NBK). A műsorban a következő programok szerepeltek:

Verses összeállítás, közreműködtek: Balog Anita, Bendes Rita, Borsos Ibolya, Paragi Beáta. Koncert magyar szerzők műveiből, előadták: Nagy Gábor (zongora), Gáspár Tünde (ének). Mezőségi táncok, bemutatták: Czigány Péter és Czigány Gabriella. A műsor után táncház volt a néptáncosok vezetésével.

Gáspár Tünde operaénekes a budapesti Liszt Ferenc Zeneaka-



délián diplomázott énekművész szakon. Részt vett Montserrat Caballé, Janet Perry, Georgeta Stoleriu, Marton Éva és Walter Moore mesterkurzusain. Európa számos városában koncertezett férjével, Nagy Gábor zongoraművésszel. Jelenleg a malmői operaház tagja. Nagy Gábor zongoraművész a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen szerzett zongoraművész és tanár diplomát. Ezt követően egyetemi tanárság volt, majd a Budapesti Operettszínház vezető zenei munkatársa és zenei konzulense lett. Részt vett a Londoni Liszt Társaság koncertjein és a New York-i IKI Festival ösztöndíjasa. Jelenleg a Norvég Zeneakadémia hallgatója.

* MAGYAR NYELVŰ KATOLIKUS HÍREK OSLO

<http://www.nufo.no/makao>

(az *Életünk* norvégiai melléklete 2014. július-augusztus)

Magyar nyelvű Rózsafüzér:

Júliusban a Szentségimádással egybekötött magyar nyelvű Rózsafüzért legközelebb 4-én imádkozzuk este 18:45-kor az Árpád házi Szt. Erzsébet nővéreinek kápolnájában (cím: St. Elisabethhjemmet, Munkerudveien 52., Nordstand, Oslo). A következő összejövetelünk augusztus első péntekén, 1-én lesz ugyanitt. Augusztusban 22-én, pénteken 18 órakor is itt találkozhatunk. Keresztes Andor, beremendi plébános atya (Szép Attila atya ismerőse), már itt lesz 22-én, így valószínűleg magyar misével és Szentségimádással egybekötött Rózsafüzért mondunk az Elisabethhjemmets kápolnájában, amire mindenkit szeretettel meghívunk.

A hónapok ünnepei:

- Július 31-én Szent Ignác napja lesz (1491-1556). A jezsuita szerzetesrend alapítója és a szentignáci lelkigyakorlatok atyja. 450

éve az általa kidolgozott lelkigyakorlatok adják a legjobban kidolgozott módszert a lelki élet fejlődéséhez. Benne "...meg kell látnunk a tanítás mélységét, a belőle forrásozó lelki gazdagságot, és gyakorlati alkalmazhatóságot..." mondta VI. Pál pápa 1965-ben.

- Augusztus 15-én, pénteken, a Szűzanya mennybevételét, a magyarok „Nagyboldogasszonya” napját ünnepeljük. Ő a mi mennyei Anyánk, akinek Fia minden kérését meghallgatja. Ne

osloói oldal

felejtjük el ezt, forduljunk bizalommal hozzá!

- Augusztus 20-a országalapító Szent István királyunk emléknapja. Ő helyezte országunkat a Szűzanya oltalma alá. Magyar pasztoráció:

Ez alkalommal Keresztes Andor atya segítségével ünnepelhetünk magyar nyelvű Szentmisét Szent István királyunk emléknapja alkalmából. Vasárnap, aug. 24-én du. 14:00 órakor kezdjük a Szentmisét a Szt. József templomban (Oslo, Akersveien 4-6). Előtte 13:00 órától lehetőség lesz szentgyónásra, majd a Szentmisét követően a Menighetssalban gyűlhetünk össze egy szokásos agapéra. Remélem, hogy honfitársaink szívesen vesznek részt az anyanyelvű Szentmisén, amire sajátos helyzetünkben kifolyólag nem mindig könnyű helyet és megfelelő időt találni. Kérek mindenkit, hogy becsüljük meg és éljünk a lehetőségekkel!

A magyar nyelvű pasztoráció támogatása:

Az *Életünk* c. lapunk e hónapban dupla számmal jelenik meg, legközelebb szeptemberben küldünk újságot. Számlaszámunk: „Ungarsk sjelesorg v/Lucia Maria Nagy 1201-78.43646”. Ide várjuk az *Életünk* előfizetési díját (2014-re is 300 korona), illetve a magyar pasztorációt támogató anyagi hozzájárulásokat. Köszönjük! **Nagy Lucia Mária**

Tar Károly

Kiadásra

(kiadóra és támogatásra)

váró könyvei nyomdára készen:

SUMMA:

A Boldog utcán túl

Saját lábon

Ezer kilométerekkel - 1

ERDÉLYI SZÉPMÍVES CÉH

Emlékkönyv

Pánik ô regény

Hajnalban vadnyuszik ablakom alatt

regény

Tar Károly TITOKTÁRa

publicisztika

Kedves könyveim könyve

könyvismertető, esszék, regények

színhelyén

Itt és ott ô versek, képek

Száraz oázis ô négy színjáték

Ami eszembe jut — kisprózai írások

Est ô versek



Székely János svédországi képeslapjaiból
Kullabergi felvételek